

UNIVERZITA KARLOVA

Právnická fakulta

Mgr. Petra Kunderátová

**Právní aspekty kryptoměnových burz
a směnáren**

Rigorózní práce

Pověřený akademický pracovník: doc. JUDr. Radim Boháč, Ph.D.

Tematický okruh: Finanční právo

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu): 27. 02. 2021

Prohlašuji, že jsem předkládanou rigorózní práci vypracovala samostatně, že všechny použité zdroje byly řádně uvedeny a že práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Dále prohlašuji, že vlastní text této práce včetně poznámek pod čarou má 258 742 znaků včetně mezer.

V Praze dne 27. 02. 2021

Mgr. Petra Kunderátová

Chtěla bych tímto poděkovat mému příteli za trpělivost a pomoc během tvorby této práce. Velké poděkování patří rovněž mým rodičům, bratrovi a prarodičům za jejich stálou podporu.

Dále moc děkuji doc. JUDr. Radimu Boháčovi, Ph.D. za vstřícný přístup, rychlé e-mailové reakce a cenné připomínky k obsahu práce.

Obsah

Úvod	1
1 Obecně ke kryptoměnám, kryptoměnovým burzám a směnárnám	4
1.1 Kryptoměny a jejich právní postavení.....	4
1.1.1 Stručná charakteristika kryptoměn.....	4
1.1.2 Právní povaha kryptoměn	5
1.2 Charakteristika kryptoměnových burz a směnáren	8
1.2.1 Kryptoměnová burza.....	8
1.2.2 Kryptoměnová směnárna	9
1.2.3 Shodné a rozdílné znaky kryptoměnových burz a směnáren.....	10
2 Právní regulace kryptoměnových burz a směnáren	13
2.1 Obecně k veřejnoprávní a soukromoprávní regulaci.....	13
2.2 Směnárenská a burzovní činnost	16
2.2.1 Směnárny	16
2.2.2 Burzy	17
2.3 Podnikání na kapitálovém trhu	19
2.3.1 Kapitálový trh a kryptoměny jako investiční nástroje	19
2.3.2 Investiční služby a osoby oprávněné k jejich poskytování.....	22
2.3.3 Provozovatelé kryptoměnových burz a směnáren jako poskytovatelé hlavních investičních služeb	23
2.3.4 Provozovatelé kryptoměnových burz a směnáren jako poskytovatelé doplňkových investičních služeb	27
2.3.5 Povolení k poskytování investičních služeb	30
2.4 Platební styk	31
2.4.1 Platební styk, jeho úprava a aspekty v činnosti kryptoměnových burz a směnáren.....	31
2.4.2 Právní rámec platebních služeb a oprávnění k jejich poskytování	33
2.4.3 Praktická aplikace ustanovení zákona o platebním styku na kryptoměnové burzy a směnárny	35
2.5 Daně.....	38
2.5.1 Obecně k daňové problematice	38
2.5.2 Daně z příjmů a právní úprava účinná do konce roku 2020	39
2.5.3 Daň z přidané hodnoty a právní úprava účinná do konce roku 2020.....	42
2.5.4 Změny v roce 2021	45

2.6	Boj proti praní špinavých peněz a živnostenské podnikání.....	48
2.6.1	Právo proti praní špinavých peněz a živnostenské podnikání v obecné rovině	48
2.6.2	AML úprava ve vztahu ke kryptoměnovým burzám a směnárnám účinná do 31. 12. 2020.....	50
2.6.3	Úprava živnostenského podnikání ve vztahu ke kryptoměnovým burzám a směnárnám účinná do 31. 12. 2020.....	54
2.6.4	Právní úprava účinná od 01. 01. 2021.....	57
2.7	Ochrana osobních údajů	61
2.7.1	Obecně k regulaci ochrany osobních údajů	61
2.7.2	Praktické dopady GDPR na kryptoměnové směnárny a burzy.....	64
2.7.3	Cookies.....	66
2.8	Úvahy de lege ferenda	69
3	Initial Exchange Offering	74
3.1	Popis Initial Coin Offering	74
3.2	Popis Security Token Offering.....	76
3.3	Popis Initial Exchange Offering	78
3.4	IEO pohledem práva.....	79
3.4.1	Obecně k právní regulaci IEO.....	79
3.4.2	Veřejná nabídka investičních cenných papírů a investiční služby.....	81
3.4.3	Kolektivní investování	83
4	Komparativní náhled na právní úpravu kryptoměnových burz a směnáren ve vybraných státech světa	87
4.1	Regulatorní přístupy	87
4.2	Estonsko	88
4.2.1	Estonská právní úprava kryptoměnových burz a směnáren.....	88
4.2.2	Komparace estonské právní úpravy s českou	91
4.3	Gibraltar.....	93
4.3.1	Právní úprava kryptoměnových burz a směnáren na Gibraltar.....	93
4.3.2	Komparace gibraltarské právní úpravy s českou	95
	Závěr	97
	Seznam použitých zkratk	100
	Seznam použitých zdrojů.....	101

Název rigorózní práce v českém jazyce, abstrakt v českém jazyce, 3 klíčová slova v českém jazyce	119
Název rigorózní práce v anglickém jazyce, abstrakt v anglickém jazyce, 3 klíčová slova v anglickém jazyce	120

Úvod

Kryptoměny jsou tématem, o němž z počátku vědělo jen několik málo fanoušků IT oboru. Během několika let se z nich však stal fenomén, o kterém pravidelně referují soukromá i veřejná média ve většině zemí světa. Zejména kdykoliv se projeví výrazný pokles či vzestup ceny bitcoinu jako nejznámější kryptoměny, objeví se na internetu spousta článků o kryptoměnách a o tom, jak a kde je nakoupit, nebo prodat.

Bez kryptoměnových burz a směnáren by přitom bylo obchodování s kryptoměnami velmi složité a náročné. Většina obchodů probíhá přes ně a bez jejich existence by nemohl kryptoměnový svět fungovat tak jednoduše jako dnes. Z právního hlediska však zůstávají, alespoň v našem právním prostředí, bez většího povšimnutí autorů odborných publikací. I proto nyní tyto dva instituty podrobím důkladné právní analýze. Kromě právního rozboru samotných kryptoměnových burz a směnáren pak budu věnovat pozornost i tzv. Initial Exchange Offering, které může probíhat pouze prostřednictvím kryptoměnových burz a tím pádem s nimi úzce souvisí.

Cílem této rigorózní práce je tedy zanalyzovat právní postavení kryptoměnových burz a směnáren, resp. jejich provozovatelů, a to z hlediska platného českého a evropského práva, stejným způsobem zanalyzovat také Initial Exchange Offering, navrhnout případné změny právní úpravy a poskytnout komparativní náhled na právní postavení kryptoměnových burz a směnáren ve vybraných státech světa.

Pokud jde o zdroje, odborné literatury přímo související s kryptoměnovými burzami a směnárnami z právního hlediska je velmi málo. Publikace, která by pokrývala tuto oblast komplexně, zatím neexistuje. Většina zdrojů tím pádem bude internetových, a to převážně v anglickém jazyce, zčásti také v českém a ve španělském jazyce, výjimečně též v jazyce estonském. Zároveň bude vycházeno z poměrně velkého množství právních předpisů. Tištěné knihy a články pak budou využity při aplikaci konkrétních právních ustanovení.

Práce bude moci posloužit jako teoreticko-právní základ například osobám, které se rozhodnou na našem území kryptoměnovou burzu či směnárnu provozovat. Stejně tak mohou být poznatky v ní vytvořené využity k úvahám nad případnou novou právní úpravou souvisejících oborů práva, která se bude dříve či později připravovat.

V některých pasážích této rigorózní práce budu odkazovat na mou diplomovou práci, ve které jsem se také kryptoměnami z právního hlediska zabývala, avšak více obecně. Nyní se

tedy pokusím na tuto diplomovou práci určitým způsobem navázat a využít zjištění z ní získaná k dalšímu zkoumání. Nebudu tak již muset některé věci opakovaně rozebírat, díky čemuž vznikne více prostoru právě pro tvorbu nových poznatků.

Text této práce bude rozdělen do čtyř částí, na které poté naváže shrnující závěr celé práce. Hlavními metodami používanými v práci budou metody kvalitativního výzkumu, konkrétně metoda analytická, deskriptivní a komparativní. Práce bude obsahovat také úvahy de lege ferenda, tedy o tom, jak by určitá ustanovení právních předpisů mohla (a měla) v budoucnu vypadat. V práci bude vycházeno z právního stavu k 15. 02. 2021.

První část práce bude obsahovat stručné představení kryptoměn, a to nejdříve z obecného hlediska. Poté bude následovat popis jejich právní povahy a zakotvení v našem právním řádu. Dále zde budou charakterizovány kryptoměnové burzy a směnárny. Bude popsáno, jak fungují, přičemž bude zároveň vysvětleno, jaké jsou jejich shodné a rozdílné znaky.

Ve druhé části této práce bude přistoupeno k právní analýze předpisů českého a evropského práva ve vztahu ke kryptoměnovým burzám a směnárnám. Zaprvé bude vysvětleno, na které oblasti práva bude zaměřena pozornost a z jakého důvodu. Půjde nejprve o obor práva finančního, kde budou zkoumány postupně oblasti směnářenské a burzovní činnosti, podnikání na kapitálovém trhu a platebního styku. Následovat bude daňové právo. Mimo obor finančního práva pak budou rozebrány oblasti boje proti praní špinavých peněz, živnostenského podnikání a ochrany osobních údajů. Každá z uvedených částí právní materie bude nejprve v obecné rovině představena a poté bude přistoupeno k aplikaci jejích předpisů na provozovatele kryptoměnových burz a směnáren. Tato část práce bude zakončena úvahami de lege ferenda, tedy nad tím, jak by v budoucnu měla vypadat úprava těch ustanovení, která budou shledána jako problematická.

Třetí část se zaměří na Initial Exchange Offering. Nejprve bude tento institut popsán, stejně jako s ním související Initial Coin Offering a Security Token Offering, aby bylo jasné, v čem se liší. Poté bude Initial Exchange Offering rozebráno z právního hlediska s důrazem na právní úpravu veřejné nabídky investičních cenných papírů a kolektivního investování.

V poslední, čtvrté části této práce budou nejdříve zkoumány různé regulatorní přístupy ke kryptoměnovým burzám a směnárnám. Zároveň budou blíže rozebrány dvě cizojazyčné právní úpravy v rozsahu vzniku kryptoměnových burz a směnáren a získání povolení k jejich provozu, a to konkrétně úprava estonská a gibraltarská. Každá z nich bude popsána

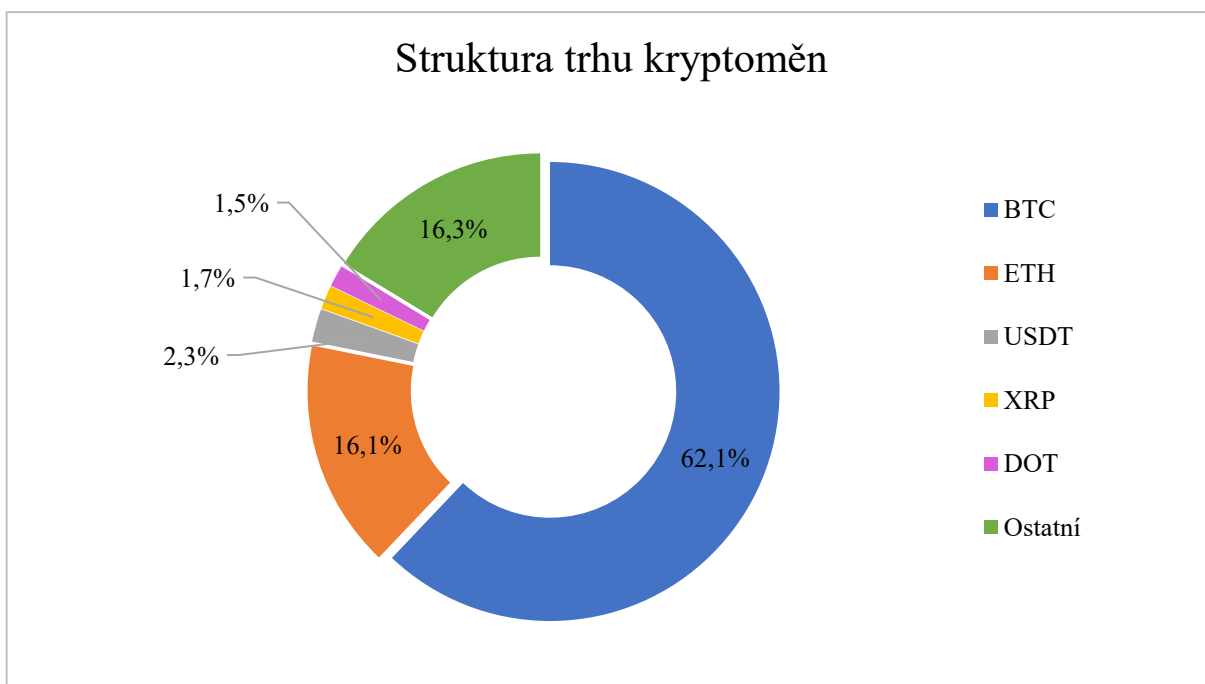
a zhodnocena, přičemž u obou těchto úprav bude provedena také komparace s naší právní úpravou.

1 Obecně ke kryptoměnám, kryptoměnovým burzám a směnárnám

1.1 Kryptoměny a jejich právní postavení

1.1.1 Stručná charakteristika kryptoměn

O definici kryptoměn se více či méně úspěšně pokoušelo spoustu odborníků i laiků. Vzhledem k tomu, že na světě existuje již více než osm tisíc¹ druhů kryptoměn, je jasné, že popsat je souhrnně všechny v pár větách je v podstatě nemožné. Na následujícím obrázku je pro lepší představu o rozložení sil na takto početném trhu kryptoměn zobrazen graf tržních podílů kryptoměn.

Obr. 1: Struktura trhu kryptoměn²

Z grafu na obr. 1 je patrné, že největší část trhu, konkrétně 62,1 % pokrývá nejznámější kryptoměna ze všech – bitcoin. Na druhém místě je s 16,1 % ethereum (ETH) a hned po něm, ale už pouze s 2,3 %, tether (USDT). Následuje s 1,7 % ripple (XRP) a na pátém místě je s 1,5 % polkadot (DOT). Zbývajících 16,3 % trhu patří souhrnně všem ostatním kryptoměnám.

Vzhledem k naprosté dominanci bitcoinu je tedy pochopitelné, že většina definic kryptoměn se odvíjí pouze od něj. To však není správné, neboť kryptoměny už dávno nejsou jenom bitcoin nebo ethereum, jak je patrné z jejich počtu uvedeného výše. Navíc statistiky je

¹ All Cryptocurrencies. In: *CoinMarketCap* [online]. [cit. 2021-02-06]. Dostupné z: <https://coinmarketcap.com/all/views/all/>

² Graf vlastní. Data převzata z CoinMarketCap dne 06. 02. 2021 v 19:15 viz: CoinMarketCap. In: *CoinMarketCap* [online]. [cit. 2021-02-06]. Dostupné z: <https://coinmarketcap.com/> a Global Charts. In: *CoinMarketCap* [online]. [cit. 2021-02-06]. Dostupné z: <https://coinmarketcap.com/charts/>

nemohou nikdy obsáhnout všechny. V podstatě pořád vznikají nové a nové kryptoměny, z nichž jenom některé jsou následně zalistovány na CoinMarketCap (tedy patrně nejznámější webovou stránku sledující počet kryptoměn, jejich cenu a tržní podíl). Jako příklad lze uvést český projekt ReFork, v rámci kterého sice byly tzv. EFK tokeny vydány již v roce 2019³, ale na CoinMarketCap byly uvedeny až na konci července 2020⁴. I tak je nicméně potřebné alespoň trochu kryptoměny přiblížit i těm, kteří se s nimi setkávají poprvé. Poměrně zdařilé a obsáhlé vymezení pojmu kryptoměna přináší Lánský, který vnímá kryptoměnu jako systém, jenž splňuje následující podmínky:

- 1) nepotřebuje centrální autoritu a distribuovaně dosahuje shody o svém stavu;
- 2) uchovává přehled o jednotkách dané kryptoměny a jejich vlastnictví;
- 3) vlastnictví jednotek kryptoměny se prokazuje pouze kryptograficky;
- 4) definuje, zda mohou vznikat nové jednotky kryptoměny (pokud ano, tak následně definuje i okolnosti vzniku a způsob určení jejich vlastnictví);
- 5) umožňuje provádět transakce, ve kterých dochází ke změně vlastnictví jednotek kryptoměny, kdy pokyn k transakci může vydat pouze osoba, která prokáže jejich vlastnictví;
- 6) jestliže jsou zadány dva rozdílné pokyny ke změně vlastnictví, provede pouze jeden z nich⁵.

S touto definicí je možné v zásadě souhlasit. Lánský přesně vystihuje podstatné znaky kryptoměn, jako je kryptograficky zajištěné prokázání vlastnictví, možnost provádění transakcí bez existence centrální autority, uchovávání záznamů o nich a zamezení tzv. double-spending (česky: „dvojímu utrácení“).

1.1.2 Právní povaha kryptoměn

V českém právním prostředí se již bezpočet autorů zabývalo tím, zda jsou kryptoměny měnou či (elektronickými) penězi a jestli jde o věci v právním smyslu, nebo dokonce o cenné papíry. Z právního hlediska je samozřejmě povaha kryptoměn, respektive jejich „jednotek“ (tedy coinů a tokenů), jednou z nejdůležitějších otázek, neboť se od ní následně odvíjí veškeré další zkoumání. Není však smyslem této práce znovu se k těmto otázkám vracet a rozebírat je. Naopak je obecně žádoucí posunout se ve zkoumání kryptoměnového světa právní optikou dál.

³ EFK TOKEN. In: *ReFork* [online]. [cit. 2019-12-12]. Dostupné z: <https://refork.org/cs/home/>

⁴ ReFork. In: *CoinMarketCap* [online]. [cit. 2021-02-02]. Dostupné z: <https://coinmarketcap.com/currencies/refork/>

⁵ LÁNSKÝ, Jan. *Kryptoměny*. Praha: C. H. Beck, 2018, 144 s. ISBN 978-80-7400-722-4. s. 3

I přes to však považuji za nutné na začátku této práce objasnit, na jakém základě budou založeny výsledky následného zkoumání⁶.

Kryptoměny považuji za speciální typ digitální měny. Dle mého názoru jsou v českém právu coinsy a tokeny (tedy jednotky kryptoměn) věcmi nehmotnými movitými ve smyslu § 496 odst. 2 ve spojení s § 498 odst. 2 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku (dále jen jako „obč. zák.“), neboť jde o věci bez hmotné podstaty, které zároveň nemohou z logiky věci být pozemkem ani jinou nemovitou věcí. Naopak nepovažuji kryptoměny za cenné papíry dle § 514 obč. zák., bezhotovostní peněžní prostředky v souladu s § 2 odst. 1 písm. c) zákona č. 370/2017 Sb., o platebním styku (dále jen jako „ZoPS“), ani elektronické peníze ve smyslu § 4 ZoPS. U všech těchto kategorií totiž vždy kryptoměny nenaplní některý z nezbytných definičních požadavků. Cenný papír musí mít vždy formu listiny, bezhotovostní peněžní prostředky představují pohledávku za poskytovatelem platebních služeb a konečně elektronické peníze nepředstavují pohledávku vůči tomu, kdo je vydal, ani nejsou vydávány proti přijetí peněžních prostředků. Kryptoměny však tyto požadavky podle českého práva nesplňují, a proto nemohou být do těchto právních kategorií zařazeny. Stejně jako zástupci unijního Directorate-General for Internal Policies⁷ si pak nemyslím, že by kryptoměny naplňovaly znaky měny jako takové (jinak také tradiční či fiat měny), tedy jakožto „*druhu peněz, který je uznáván určitou suverénní autoritou a touto autoritou zaštitěn nebo prosazován a rovněž i při platbách v této autoritě akceptován*“⁸. Zatím se totiž žádná suverénní autorita, jako je stát, mezinárodní organizace či skupina států, za některou z kryptoměn takto nepostavila. Co se týče zařazení kryptoměn do kategorie peněz, souhlasím s názorem, že toto nezkoumání nepřísluší právníkům, ale naopak by mělo být zkoumáno ekonomy⁹.

Je dále také nutné hned na začátku znovu připomenout, jaká ustanovení platných právních předpisů České republiky, případně Evropské unie, s kryptoměnami v současné době výslovně počítají. Z českých předpisů jde o § 2 odst. 1 písm. l), § 4 odst. 8 a 9 a § 35 odst. 12 zákona č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu (dále jen jako „AMLZ“) a dále také o § 36 odst. 6 písm. c) a § 109 odst.

⁶ Blíže k závěrům uvedeným v následujícím odstavci viz KUNDRÁTOVÁ, Petra. *Diplomová práce Kryptoměny v právní praxi*. In: *Repozitář závěrečných prací* [online]. 26. 06. 2018 [cit. 2019-12-11]. Dostupné z: <https://is.cuni.cz/webapps/zzp/detail/197982> s. 3 - 24

⁷ DABROWSKI, Marek a Lukasz JANIKOWSKI. Virtual currencies and central banks monetary policy: challenges ahead. In: *European Parliament* [online]. 2018 [cit. 2019-12-12]. Dostupné z: https://www.europarl.europa.eu/cmsdata/149900/CASE_FINAL%20publication.pdf s. 7

⁸ KARFÍKOVÁ, Marie a kol. *Teorie finančního práva a finanční vědy*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018, 356 s. ISBN 978-80-7552-935-0. s. 186

⁹ GREEN, Sarah a David FOX. *Cryptocurrencies in public and private law*. Oxford: Oxford University Press, 2019, 323 s. ISBN 978-0-19-882638-5. s. 31

2 písm. d) zákona č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty (dále jen jako „ZDPH“). V AMLZ se příslušná ustanovení soustředí na vymezení kryptoměn a na to, že osoby poskytující služby související s kryptoměnami jsou tzv. povinnými osobami ve smyslu tohoto zákona. U ZDPH se pak dvě zmíněná ustanovení týkají základu daně v případech, kdy je úplata poskytnuta v kryptoměně a dále pak ručení příjemce zdanitelného plnění za nezaplacenou daň, jestliže je úplata taktéž poskytnuta v kryptoměně. Nově také s kryptoměnami počítají také přílohy č. 4 a č. 6 zákona č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (dále jen jako „živnost. zák.“).

Co se týče EU a jejích právních předpisů, kryptoměny jsou výslovně zmíněny zejména v několika směrnicích. Jako příklad lze uvést čl. 2 odst. 1 bod 3. písm. g) a h), čl. 3 bod 18 a 19 a čl. 47 odst. 1 směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/849 ze dne 20. května 2015 o předcházení využívání finančního systému k praní peněz nebo financování terorismu, o změně nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 648/2012 a o zrušení směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/60/ES a směrnice Komise 2006/70/ES (dále jen jako „4. AML směrnice“). Dále pak kryptoměny zmiňuje také čl. 2 písm. c) a d) a čl. 6 směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/713 ze dne 17. dubna 2019 o potírání podvodů v oblasti bezhotovostních platebních prostředků a jejich padělání a o nahrazení rámcového rozhodnutí Rady 2001/413/SVV (dále jen jako „směrnice 2019/713“). 4. AML směrnice (po novelizaci provedené tzv. 5. AML směrnicí¹⁰) se v předmětných ustanoveních zaměřuje na definici kryptoměn, povinných osob s nimi spojených a obsahuje také požadavek na registraci osob provádějících směnářské obchodu mezi kryptoměnami a fiat měnami. Směrnice 2019/713 pak obsahuje totožné vymezení kryptoměn jako 4. AML směrnice a k tomu navíc stanoví požadavek na to, aby státy přijaly nezbytná opatření k zajištění trestnosti některých úmyslných jednání souvisejících s neoprávněným převodem kryptoměn.

Je ještě nutné pro objasnění připomenout, že na unijní úrovni (a do 31. 12. 2020 též na úrovni vnitrostátní) je užíván termín virtuální měna, a nikoliv kryptoměna. Jde však pouze o jiný název téhož, neboť je obecně známým faktem, že nepanuje shoda, zda bitcoin a ostatní podobné systémy označovat jako kryptoměny, virtuální měny či digitální měny. Já osobně používám termín kryptoměna, případně digitální měna, ale respektuji, že se na legislativní úrovni spíše uchýtilo právě označení virtuální měna.

¹⁰ Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/843 ze dne 30. května 2018, kterou se mění směrnice (EU) 2015/849 o předcházení využívání finančního systému k praní peněz nebo financování terorismu a směrnice 2009/138/ES a 2013/36/EU

1.2 Charakteristika kryptoměnových burz a směnáren

1.2.1 Kryptoměnová burza

Kryptoměnová burza je online platforma, na které jedna část zákazníků nabízí kryptoměny ke směně (či ke koupi), zatímco druhá část zákazníků naopak kryptoměny poptává, přičemž za vzájemné propojení zaplatí provozovateli této platformy zpravidla transakční poplatky¹¹. Jde tedy o místo střetu nabídky kryptoměn a poptávky po nich, přičemž provozovatel burzy tento střet zprostředkovává a zajišťuje z technického hlediska a z každé transakce na burze provedené si následně účtuje drobný poplatek. Poplatky se většinou budou vztahovat právě na provedené obchody, ale lze jimi také zatížit kupříkladu vložení peněz či kryptoměn na burzu a jejich následný výběr.

Nabízející či poptávající strana má možnost zadat parametry, za kterých chce kryptoměnu prodat, koupit či směnit. Tím se myslí samozřejmě cena, resp. počet jednotek kryptoměny či částka v některé z tradičních měn, a dále také doba, za kterou musí být transakce uskutečněna. Zde je nutné pouze doplnit, že směňují-li se mezi sebou dvě kryptoměny, jedná se z právního pohledu o směnu ve smyslu § 2184 a násl. obč. zák., zatímco při „směně“ kryptoměny za fiat měnu jde o koupi podle § 2079 a násl. obč. zák., a to právě z důvodu, že jsou kryptoměny považovány za věci nehmotné, jak už jsem uváděla na začátku této práce.

Typickými příkazy, kterými se popsané parametry provádí, jsou tzv. market orders a limit orders. Limit order znamená, že obchodující zadá příkaz, že kryptoměna nesmí být směněna či prodána (koupěna) za cenu ne nižší (vyšší), než kterou určil. Market order naproti tomu pouze stanoví, že prodej či koupě daného množství kryptoměny mají být uskutečněny za co nejlepší současný kurz¹². Některé burzy přitom umožňují pouze směnu kryptoměn mezi sebou¹³, zatímco další poskytují také možnost operovat s americkými dolary či jinou měnou jako takovou¹⁴. Tyto nabídky a poptávky pak ve svém souhrnu vytvářejí kurzy, které jsou na jednotlivých burzách uvedeny.

¹¹ JAK KOUPIIT KRYPTOMĚNY – kde provést nákup, burzy a směnárny, návod. In: *INVESTPLUS* [online]. [cit. 2019-12-10]. Dostupné z: <https://investplus.cz/investice/jak-koupit-kryptomeny-kde-provest-nakup-burzy-a-smenarny-navod/>

¹² CCXT Cryptocurrency Trading — Limit Orders and Market Orders [Tutorial]. In: *Medium* [online]. 16. 11. 2019 [cit. 2019-12-11]. Dostupné z: <https://medium.com/coinmonks/ccxt-cryptocurrency-trading-limit-orders-and-market-orders-tutorial-26a5697fe076>

¹³ Např. burza Change Now dostupná z: <https://changenow.io/>

¹⁴ Např. burza Kraken dostupná z: <https://www.kraken.com/>

Mezi známé kryptoměnové burzy patří Binance či Bitstamp. Burza Binance byla založena již v roce 2017¹⁵ a umožňuje obchodování kryptoměn pouze za jiné kryptoměny, a nikoliv tedy za fiat měny¹⁶. Bitstamp je pak ještě o něco starší burza, která funguje už od roku 2011, jak sama uvádí na svých webových stránkách¹⁷. Na rozdíl od Binance umožňuje Bitstamp také prodej a koupi kryptoměn za tradiční měny, a to konkrétně za americké dolary a za eura¹⁸. I tyto dvě burzy tedy potvrzují rozdělení uvedené výše, tedy to, že existují kryptoměnové burzy, které umožňují zákazníkům operovat pouze s kryptoměnami a dále kryptoměnové burzy, které k tomu navíc přidávají i tradiční měny. Tento rozdíl pak zcela jistě bude mít dopad na právní povahu jimi poskytovaných služeb, která bude detailně rozebrána ve druhé části této práce.

1.2.2 Kryptoměnová směnárna

Kryptoměnovou směnárnu lze definovat jako virtuální místo, na kterém jeho provozovatel nabízí koupi kryptoměn, jejich prodej anebo jejich směnu za jiné kryptoměny, a to vždy v určitém kurzu¹⁹. Tento kurz vyhláší sám provozovatel, přičemž ho bude zpravidla odvozovat od kryptoměnových burz. Aby však na jednotlivých transakcích vydělal, tento kurz bude muset upravit tak, aby byl pro něj výhodnější. Funguje to tedy podobně jako u klasických směnárén, když je-li kurz eura vůči koruně vyhlášený Českou národní bankou třeba 25 Kč, směnárník bude nabízet prodej jednoho eura za 26 Kč a jeho odkup zase naopak za 24 Kč, aby vygeneroval zisk. Zároveň je samozřejmě možné, aby kromě takto upraveného kurzu provozovatel účtoval také poplatky za jednotlivé transakce podobně jako u kryptoměnových burz.

Teoreticky mohou, shodně jako u kryptoměnových burz, existovat kryptoměnové směnárny operující čistě s kryptoměnami a kryptoměnové směnárny, které zároveň umožňují prodej či koupi kryptoměn za fiat měny. První z nich však budou spíše výjimkami, neboť dosahovat zisku pouze skrze kryptoměny a nutnost jej tedy následně vyměnit u jiné instituce za

¹⁵ Binance.com Stats 2017/8/27. In: *BINANCE* [online]. [cit. 2019-12-10]. Dostupné z: <https://www.binance.com/en/support/articles/115001292531>

¹⁶ Binance Terms of Use. In: *BINANCE* [online]. 15. 08. 2019 [cit. 2019-12-10]. Dostupné z: <https://www.binance.com/agreement.html>

¹⁷ Providing professional access to crypto markets since 2011. In: *Bitstamp* [online]. [cit. 2019-12-11]. Dostupné z: <https://www.bitstamp.net/pro/>

¹⁸ Who sells and who buys digital currencies at bitstamp? In: *Bitstamp* [online]. [cit. 2019-12-11]. Dostupné z: <https://www.bitstamp.net/faq/who-sells-and-who-buys-digital-currencies-at-bitstamp/>

¹⁹ Burzy a směnárny kryptoměn. In: *kurzy.cz* [online]. [cit. 2019-12-10]. Dostupné z: <https://www.kurzy.cz/kryptomeny/burzy-smenarny>

některou tradiční měnu, se nejeví jako výhodné. Dříve takto fungovala například směnárna Changelly²⁰, která ovšem nyní již operuje i s klasickými měnami²¹.

Jako zástupce kryptoměnových směnáren lze uvést český Simplecoin nebo celosvětově známou Coinbase. Simplecoin je směnárna založená v roce 2013, kterou provozuje česká společnost se sídlem v Praze²². Umožňuje jak směnu kryptoměn za jiné kryptoměny, tak jejich koupi a prodej za eura a koruny české²³. Na stejném principu funguje také Coinbase, a to již od roku 2012²⁴.

Na tomto místě je třeba připomenout, že kryptoměnový svět se neustále vyvíjí a obměňuje. Ze své podstaty se jeho jednotlivé části nedají postihnout jednoduchými a univerzálně platnými definicemi, a proto je složité s jednotlivými pojmy pracovat. Jelikož neexistují žádná všeobecně uznávaná vymezení kryptoměnových institutů, záleží pak často hlavně na vnímání a názoru každého jednotlivého autora. Pro dělení mezi kryptoměnovou burzou a směnárnou uvedená výše bude přitom důležitý převažující charakter jejich činnosti. Kupříkladu některé burzy, které vydaly svůj vlastní token či coin, jež na svých stránkách samy nabízejí ke koupi či směně²⁵, by se tímto teoreticky stávaly zároveň také směnárnami. Bylo by nicméně nesmyslné a bezúčelné trvat na takto striktním dělení. Proto bude vždy zásadní hlavní předmět činnosti kryptoměnových burz a směnáren. Jejich výše uvedená klasifikace pak samozřejmě slouží hlavně pro účely této rigorózní práce, případně ale může fungovat i jako základ pro potenciální navazující autory.

1.2.3 Shodné a rozdílné znaky kryptoměnových burz a směnáren

Jak je možné dovodit z charakteristik obou pojmů uvedených výše, mezi kryptoměnovou směnárnou a burzou existují zásadní rozdíly. Zejména jde o to, že kryptoměnové burzy fungují na principu peer-to-peer čili tak, že burza propojí zákazníky přímo mezi sebou. Do samotného obchodu mezi stranami její provozovatel nevstupuje jinak než jako určitý prostředník a pouze si z tohoto obchodu bere poplatek. Na druhou stranu provozovatel kryptoměnové směnárny obchoduje se zákazníky přímo a stojí tak na straně prodávajícího,

²⁰ Nejlepší Bitcoin směnárny a tipy na směnárny kryptoměn. In: *CryptoSvět* [online]. [cit. 2019-12-11]. Dostupné z: <https://cryptosvet.cz/nejlepsi-bitcoin-smenarna-kryptomen/>

²¹ What currencies does Changelly accept? In: *changelly* [online]. [cit. 2019-12-11]. Dostupné z: <https://changelly.com/faq#what-currencies-does-changelly-accept?>

²² O společnosti – Jednoduchá směnárna kryptoměn. In: *simplecoin* [online]. [cit. 2019-12-11]. Dostupné z: <https://client.simplecoin.eu/about>

²³ Jaké typy směn nabízíme? In: *simplecoin* [online]. [cit. 2019-12-11]. Dostupné z: <https://client.simplecoin.eu/post/what-types>

²⁴ About Coinbase. In: *coinbase* [online]. [cit. 2019-12-11]. Dostupné z: <https://www.coinbase.com/about>

²⁵ Jde například o burzu Huobi a její Huobi Token (HT), viz Introduction of Digital Assets – HT (Huobi Token). In: *Huobi Global* [online]. [cit. 2019-12-11]. Dostupné z: <https://www.huobi.com/en-us/assetintro/#ht>

kupujícího či příjemce/získatele. Liší se také v hodnotě kurzů, respektive jejich výhodnosti pro zákazníky – zpravidla totiž bude pro zákazníky výhodnější prodávat, nakupovat či směňovat přes kryptoměnovou burzu než přes kryptoměnovou směnárnu, jak již bylo zmíněno v předchozím bodu této kapitoly. Samozřejmě tomu ale tak nemusí být vždy.

Nejpodstatnějším shodným znakem je pak samozřejmě fakt, že obě platformy slouží k obchodování kryptoměn, ať už tedy k jejich směně za jiné kryptoměny nebo k jejich koupi či prodeji za fiat měny. Dalším totožným rysem je to, že se naprosto převážná část jejich činnosti odehrává v online světě, tedy na internetu, což je ostatně nezbytné už kvůli samotné podstatě kryptoměn. Obě také pracují s kurzem jakožto cenou za jednotku kryptoměny vyjádřené v jednotkách jiné kryptoměny, anebo v některé z tradičních měn. Obě je možné dělit podle toho, zda se v rámci nich obchoduje pouze s kryptoměnami, anebo zda lze kryptoměny také nakupovat či prodávat za měny tradiční. V neposlední řadě lze za souhlasný znak označit také to, že při činnosti každé z nich vznikají dvoustranné a vícestranné smluvní vztahy mezi zákazníky a provozovatelem, či mezi zákazníky navzájem.

Uvedené definice a rozdíly však neznamenají, že se nemůže stát, že určitá instituce bude vykazovat znaky jak kryptoměnové burzy, tak kryptoměnové směnárny. Vzhledem k tomu, že je jich na světě dohromady více než 500²⁶, je téměř jisté, že některá z nich již opravdu jejich charakteristické znaky více či méně kombinuje, jak bylo ostatně demonstrováno na konci předchozího bodu této kapitoly. Navíc dané odhady jejich počtu počítají pouze s těmi kryptoměnovými směnárnami a burzami, které jsou určitým způsobem známé. Lze však předpokládat, že v mnohých státech existují další, které jsou však známy pouze nepříliš velkému okruhu osob a mají tak jenom lokální význam. V této práci však tyto pojmy budu používat v takovém kontextu, jaký jsem popsala v předchozích dvou bodech této kapitoly.

K tomu je nutné doplnit, jak je možné vypořádat z některých zdrojů použitých v předchozích dvou bodech této kapitoly, že vyjádření těchto dvou pojmů v anglickém jazyce komplikuje jejich rozlišování. Pro kryptoměnovou směnárnu i burzu se totiž běžně používá výraz „cryptocurrency exchange“. Pro burzu cenných papírů se přitom v angličtině užívá pojem

²⁶ Viz například SEDGWICK, Kai. The Number of Cryptocurrency Exchanges Has Exploded. In: *news.bitcoin.com* [online]. 11. 04. 2018 [cit. 2019-12-10]. Dostupné z: <https://news.bitcoin.com/the-number-of-cryptocurrency-exchanges-has-exploded/> nebo How many Cryptocurrency Exchanges Are there? In: *CRYPTIMI* [online]. [cit. 2019-12-10]. Dostupné z: <https://www.cryptimi.com/guides/how-many-cryptocurrency-exchanges-are-there>

„stock exchange“²⁷ a pro směnárnu různých měn potom sousloví „exchange office“²⁸. Jejich zobecnění v termínu „exchange“ tedy není zvláštního, ostatně i v hovorové češtině je často o kryptoměnových burzách a směnárnách zjednodušeně hovořeno jako o tzv. „kryptoburzách“ a na jejich správné právní a faktické rozlišení není brán zřetel. A to v češtině nemají ani tyto dva pojmy k sobě tak blízko jako ty anglické. Avšak v této práci bude mezi kryptoměnovou burzou a směnárnou důsledně rozlišováno, přičemž zároveň bude pro jejich snadnější odlišení i v anglickém jazyce pro první z nich používán překlad „cryptocurrency trading platform“ a pro druhý z nich pak překlad „cryptocurrency exchange“. Výraz „trading platform“ (česky: „platforma pro obchodování“) totiž vystihuje peer-to-peer povahu burz, a proto se jeho užití z důvodu odlišení daných dvou pojmů jeví jako vhodné a účelné.

Zároveň doplním, jak je možné vidět již v předchozích kapitolách této práce, že budu v textu rozlišovat mezi pojmy kryptoměnová burza (směnárna) a provozovatel kryptoměnové burzy (směnárny). Kryptoměnovou burzou či směnárnou tedy budu vždy označovat internetovou platformu, která slouží k obchodům s kryptoměny. Jejich provozovatelem pak bude vždy právnická či fyzická osoba (případně více osob), která burzu či směnárnu provozuje a je tak v tomto ohledu odpovědnou osobou.

²⁷ BOČÁNKOVÁ, Milena a kol. *Česko-anglický odborný slovník z oblasti ekonomické, obchodní a finanční*. 3. rozšířené vydání. Praha: Linde, 2008, 1002 s. ISBN 80-7201-248-7. s. 56

²⁸ Ibid. s. 841

2 Právní regulace kryptoměnových burz a směnáren

2.1 Obecně k veřejnoprávní a soukromoprávní regulaci

Rozdělování práva na veřejné právo a soukromé právo je tradičním problémem, kterým se právní teoretikové ve velké míře zabývají. K rozlišování mezi nimi slouží hned několik teorií. Konkrétně jde o teorii zájmovou, subordinační a organickou²⁹. Zájmová teorie říká, že soukromé právo se týká zájmů jednotlivých osob a veřejné právo zájmu státu. Subordinační teorie tvrdí, že tam, kde jsou si subjekty nerovné, jde o veřejné právo, a naopak tam, kde jsou si rovny co do práv a povinností, se jedná o právo soukromé. Organická teorie, která se v současné době převážně uplatňuje, pak podle Gerlocha vidí rozdíl v tom, že „*veřejnoprávní povahu mají právní vztahy a je regulující právní normy, v nichž jedním z právních subjektů je orgán veřejné moci, který na základě zákona a v jeho mezích (secundum et intra legem) rozhoduje o subjektivních právech a právních povinnostech fyzických a právnických osob*“³⁰. Budu se držet této teorie a veřejné právo tak budu vnímat jako odvětví, které upravuje takové vztahy, kde existuje určitá autoritativní pravomoc orgánu veřejné moci ve vztahu k fyzickým a právnickým osobám.

V této části práce budou zkoumány různé oblasti veřejného práva, které určitým způsobem souvisí s kryptoměnovými burzami a směnárnami. Zejména pak půjde o oblasti z oboru finančního práva, které je součástí práva veřejného a regulace kryptoměnových burz a směnáren se bude dotýkat nejvíce. Budou zkoumány jednotlivé části právní úpravy řadící se do některých jeho podoborů, konkrétně pak půjde o podobor práva daňového, práva kapitálového trhu a práva měnového. Ostatní podobory finančního nebudou rozebírány³¹, neboť jejich spojitost s fungováním kryptoměnových burz a směnáren je pouze marginální.

Ze zkoumaných podoborů se pak konkrétně bude jednat o oblasti směnářské činnosti, podnikání na kapitálovém trhu a platebního styku, aby bylo zjištěno, zda provozovatelé kryptoměnových burz a směnáren svou činností mohou zasáhnout do některé z nich, a zda tedy případně potřebují ke své činnosti určitý typ veřejnoprávního povolení. Dále pak půjde o oblast daní, neboť je jisté, že daně budou muset tyto provozovatelé odvádět a že zároveň jejich předmět činnosti spojený s kryptoměny bude vyžadovat určitý specifický přístup v této oblasti.

²⁹ K rozdělení práva na veřejné a soukromé a jednotlivým teoriím viz blíže GERLOCH, Aleš. *Teorie práva*. 7. aktualizované vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2017, 335 s. ISBN 978-80-7380-652-1. s. 126 - 128

³⁰ Ibid.

³¹ Ohledně rozdělení finančního práva na části a podobory viz blíže KARFÍKOVÁ, Marie a kol. *Teorie finančního práva a finanční vědy*. op. cit. s. 77

U všech oblastí pak samozřejmě bude nutné také rozebrat, jaká práva a povinnosti budou tito provozovatelé v kontextu zkoumaných oblastí právní úpravy mít.

Kromě práva finančního však bude nezbytné zkoumat i jiné obory práva, konkrétně pak půjde o právo proti praní špinavých peněz, které je v souvislosti s kryptoměny velmi často diskutováno. Dále pak půjde o obor správního práva, konkrétně pak o oblast živnostenského podnikání, neboť pokud nebudou provozovatelé kryptoměnových burz a směnárů muset mít některý ze speciálních typů veřejnoprávních povolení, budou muset získat alespoň živnostenské oprávnění. V neposlední řadě pak půjde o oblast ochrany osobních údajů, neboť lze očekávat, že bude při provozu kryptoměnových burz a směnárů docházet ke zpracování osobních údajů, navíc ve velmi specifickém – internetovém prostředí.

K tomu je nutné dodat, jak už vyplývá z výše uvedeného, že samozřejmě není cílem této práce postihnout úplně všechny práva či povinnosti vznikající v rámci veřejného práva, která se na provozovatele kryptoměnových burz či směnárů mohou vztahovat. Velká část těchto povinností vyplývajících například z trestního či správního práva, které jsou taktéž součástí práva veřejného, je totiž často společná všem fyzickým i právnickým osobám. Bylo by tedy neúčelné kupříkladu vypisovat veškeré trestné činy, kterých se může provozovatel dopustit. Tato část práce je tedy zaměřena na ty oblasti veřejného práva, které s provozováním kryptoměnových burz a směnárů nejúžeji souvisí a které je nutné zkoumat právě před začátkem jejich uvedení do provozu.

Na tomto místě je také potřeba zmínit, že na provoz kryptoměnových burz a směnárů nebude mít dopad pouze právo veřejné, ale, v souladu s uvedeným dualismem, samozřejmě také právo soukromé. Nejprve přirozeně všechny napadnou otázky spojené s právem veřejným. Zda a jaké povolení k činnosti musí provozovatel kryptoměnové burzy nebo směnárny získat, jaké podmínky splňovat, jaké povinnosti plnit apod. Proto je zkoumání veřejnoprávní úpravy ve vztahu k nim více žádoucí, neboť jde o oblast zatím ne zcela uceleně probádanou. Nebylo by však správné nezmínit, že jsou kryptoměnové burzy a směnárny kromě veřejného práva ovládány také různými obory práva soukromého.

Jde přitom zejména o obor práva občanského hmotného (ovládajícího smluvní vztahy vznikající při provozu kryptoměnových burz či směnárů) nebo o obor práva obchodního (pokud bude provozovatel kryptoměnové burzy či směnárny obchodní korporací, což bývá obvyklé). Jednotlivé smluvní vztahy mezi provozovatelem kryptoměnové burzy či směnárny a jeho zákazníky nebo obchodními partnery se budou řídit zejména příslušnými ustanoveními

obč. zák. Vznik a existenci provozovatele jako obchodní společnosti pak bude upravovat zejména zákon č. 90/2012 Sb., zákon o obchodních korporacích, ve spojení s obč. zák.

Není však cílem této práce tyto vztahy či fungování provozovatele popisovat či rozebírat. To přitom zejména z toho důvodu, že z hlediska soukromého práva nejsou provozovatelé kryptoměnových burz a směnárny nikterak odlišní od jiných jeho subjektů, a proto by v tomto směru práce nemohla přinést výraznější nové poznatky. Nadto, jak již bylo uvedeno v bodě 1.1.2 této práce, veškeré současné snahy o regulaci kryptoměn v českém právu jsou obsaženy v předpisech veřejného práva. Jelikož však samozřejmě nejsou právo veřejné a soukromé zcela odděleny a jsou na sobě závislé, i v následujících kapitolách bude nutné pracovat s některými ustanoveními práva soukromého.

S právem soukromým navíc souvisí další důležitý právní problém a tím je otázka konfliktu právních úprav různých států. Jelikož se obchodování s kryptoměnami provádí téměř výlučně v kyberprostoru, je logické, že ke konfliktům různých úprav bude docházet neustále, přičemž zároveň bude obtížné vůbec zjistit, které úpravy se do konfliktu dostaly. To lze demonstrovat na případu, ke kterému ve světě kryptoměnových burz a směnárny bude docházet velmi často. Provozovatel směnárny bude právnická osoba se sídlem např. na Maltě, jejíž všeobecné obchodní podmínky se budou řídit anglickým právem. Nakupovat či prodávat kryptoměny u ní budou zákazníci z EU, Spojených států amerických i Číny. Někteří z nich však budou své obchody realizovat z jiné země, než ze které pocházejí, a většina z nich bude navíc používat např. VPN³² či podobné nástroje, které zaručí na internetu anonymitu a namísto skutečné polohy zákazníka mohou snadno zobrazovat místo na opačné straně zeměkoule. Pak už se zdá jako nadlidský úkol vůbec zjistit, která ustanovení a jakých právních řádů jsou ve střetu a která z nich se použijí.

Touto materií se zabývá mezinárodní právo soukromé, které upravuje vztahy mezi osobami, v nichž dochází kvůli těmto osobám, způsobu jejich jednání nebo předmětu jejich vztahu ke konfliktu několika jurisdikcí³³. Jde tedy o vztahy, ve kterých je přítomen určitý mezinárodní prvek. U práva veřejného samozřejmě mohou také konflikty mezi právními řády nastat, a to např. v případě, že provozovatel směnárny spáchá trestný čin a poškozenými budou

³² VPN nebo virtual private network je nástroj, pomocí kterého lze vytvořit zašifrované (a zabezpečené) připojení na síť. K tomu viz např. CRIST, Eric F. a Jan Just KEIJSER. *Mastering Open VPN*. Birmingham: Packt Publishing, 2015, 364 s. ISBN 978-1-78355-313-6. s. 2 - 5

³³ PÉREZ VERA, Elisa a kol. *Derecho internacional privado. Vol. I*. Madrid: Universidad Nacional de Educación a Distancia, 2002, 467 s. ISBN 84-362-4213-0. s. 19

opět jeho zákazníci z celého světa. Pak se bude muset zejména řešit, kde a podle jakého práva bude pachatel souzen.

Tyto otázky mezinárodního práva soukromého společně s mezinárodním právem veřejným však nejsou, a pro svou obsáhlost ani nemohou být předmětem této práce. Naopak se jeví jako vhodné, aby byly zpracovány v samostatné diplomové či jiné odborné práci.

2.2 Směnárenská a burzovní činnost

2.2.1 Směnárnny

Už z názvu „kryptoměnová směnárna“ může mnoho lidí nabyt dojmu, že by se taková instituce měla řídit podobnými pravidly jako běžné směnárnny, ve kterých lze měnit tradiční měny mezi sebou. Směnárenská oblast je v našem právním řádu upravena zejména zákonem č. 277/2013 Sb., o směnárenské činnosti (dále jen jako „směnárenský zákon“), který hned ve svém § 1 stanoví jako předmětem své úpravy podmínky výkonu činnosti směnárníka a další podmínky provozování směnárenské činnosti. Co se rozumí pojmem směnárenská činnost, je dále vysvětleno v § 2 odst. 3 tohoto zákona, podle kterého je to *„soustavná činnost provozovaná vlastním jménem a na vlastní odpovědnost za účelem dosažení zisku, která spočívá v provádění směnárenských obchodů“*. Směnárníkem je pak v souladu s § 4 směnárenského zákona ten, kdo je oprávněn tuto činnost provozovat na základě povolení k činnosti směnárníka uděleného Českou národní bankou.

Směnárenskými obchody jsou dle § 2 odst. 1 směnárenského zákona obchody spočívající ve směně *„a) bankovek, mincí nebo šeků znějících na určitou měnu za bankovky, mince nebo šeky znějící na jinou měnu nebo b) bezhotovostních peněžních prostředků nebo elektronických peněz znějících na určitou měnu, dal-li plátce platební příkaz k převodu těchto bezhotovostních peněžních prostředků nebo elektronických peněz prostřednictvím příjemce provádějícího směnu, za bankovky, mince nebo šeky znějící na jinou měnu.“* V odstavci 2 daného paragrafu je pak tato pozitivní definice doplněna o definici negativní, tedy o vymezení toho, co směnárenským obchodem není. Nicméně nejdříve je nutné zkoumat, zda vůbec může činnost kryptoměnové směnárnny naplnit definici pozitivní.

Jak již bylo uzavřeno v kapitole 1.1 této práce, kryptoměny nejsou bankovkami, mincemi či šeky znějící na určitou měnu, ani bezhotovostními peněžními prostředky či elektronickými penězi znějícími na určitou měnu. Na základě těchto poznatků pak lze dovodit, že směna kryptoměn mezi sebou nebo jejich prodej či koupě za fiat měny není směnárenským

obchodem ve smyslu směnářenského zákona. Ke stejnému závěru ostatně došla také opakovaně Česká národní banka, a to konkrétně v roce 2014³⁴ a v roce 2018³⁵.

Pro úplnost doplním, že z povahy věci nelze ustanovení směnářenského zákona vztáhnout ani na kryptoměnové burzy. Jejich provozovatelé prodej, koupi či směnu kryptoměn sami neprovádějí, pouze je pro zákazníky zprostředkovávají. Není tedy možné je subsumovat pod tuto zkoumanou část právní úpravy.

2.2.2 Burzy

Podobně jako u kryptoměnových směnářen a směnářen klasických evokuje název „kryptoměnová burza“ určitou spojitost s burzou v původním slova smyslu. Vyskytuje se však v našem právním řádu vlastně pojem burza a má i svou související speciální regulaci? Odpověď je snazší, než by se mohlo zdát. V českém pozitivním právu lze totiž pojem burza dle Karfíkové a kol. nalézt pouze v ustanovení § 53 zákona č. 256/2004 Sb., o podnikání na kapitálovém trhu (dále jen jako „ZoPKT“)³⁶. Tento paragraf stanoví, že „označení ‚regulovaný trh‘ nebo ‚burza cenných papírů‘ nebo obdobné označení ve spojení s investičními nástroji smí při svém podnikání používat pouze organizátor evropského regulovaného trhu“. K tomu je možné se s termínem burza také setkat v zákoně č. 229/1992 Sb., o komoditních burzách (dále jen jako „zákon o komoditních burzách“).

První citované ustanovení ZoPKT pouze vyhrazuje označení „burza cenných papírů“, jakožto označení rovnocenné k pojmu „regulovaný trh“ ve spojení s investičními nástroji výhradně pro podnikání organizátora regulovaného trhu. Z toho je možné dovodit, že regulovaný trh bude právním termínem užívaným v daném kontextu v platném právu namísto slova burza. Vedle regulovaného trhu by bylo možné za burzu označit tzv. mnohostranný obchodní systém. Regulovaný trh a mnohostranný obchodní systém se liší zejména v míře vnitřní regulace, kdy mnohostranný obchodní systém má méně přísná pravidla a je také možné na něm obchodovat s více druhy finančních investičních nástrojů³⁷. Blíže bude o této materii pojednáno v následující kapitole, která se zaměřuje na podnikání na kapitálovém trhu.

³⁴ Obchodování s bitcoiny. In: Česká národní banka [online]. 10. 02. 2014 [cit. 2019-12-15]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/faq/stanoviska_a_odpovedi/pdf/obchodovani_s_bitcoiny.pdf s. 1

³⁵ K obchodování s tzv. převodními tokeny. In: Česká národní banka [online]. 19. 11. 2018 [cit. 2019-12-15]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/export/sites/cnb/cs/casto-kladene-dotazy/.galleries/stanoviska_a_odpovedi/pdf/k_obchodovani_s_prevodnimi_tokeny.pdf s. 1

³⁶ KARFÍKOVÁ, Marie a kol. *Teorie finančního práva a finanční vědy*. op. cit. s. 263

³⁷ Ibid. s. 264

Co se týče zákona o komoditních burzách, ten v § 1 odst. 1 stanoví, že komoditní burza je právnická osoba podle toho zákona zřízená, a to konkrétně „*k organizování burzovních obchodů se zbožím (komoditami), deriváty vztahujícími se ke komoditám, které jsou předmětem obchodování na burze (komoditními deriváty), pokud nejsou investičním nástrojem podle zvláštního právního předpisu, nebo se zemědělským skladním listem podle zvláštního právního předpisu*“. Burzovními obchody jsou dle § 2 zákona o komoditních burzách koupě či prodeje komodit a komoditních derivátů, a to osobami oprávněnými k burzovním obchodům sjednaným právě na burze za podmínek daných předmětným zákonem.

Je tedy zjevné, že komoditní burzy slouží jako místo pro střetávání nabídky a poptávky po různých typech zboží, jde přitom typicky o komodity jako dříví, ropa, kovy či různé zemědělské plodiny, jak je možné vidět například na internetových stránkách Komoditní burzy Praha³⁸. Co je vlastně komoditou, osvětluje čl. 2 bod 1 nařízení Komise (ES) č. 1287/2006 ze dne 10. srpna 2006, kterým se provádí směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/39/ES, pokud jde o evidenční povinnosti investičních podniků, hlášení obchodů, transparentnost trhu, přijímání finančních nástrojů k obchodování a o vymezení pojmů pro účely zmíněné směrnice, podle něž se komoditou rozumí „*jakékoli zboží zaměnitelné povahy, které lze dodat, včetně kovů a jejich rud a slitin, zemědělských výrobků a energie, např. elektřiny*“. Toto vymezení je poměrně strohé, takže je jasné, že k tomu, co je či není zbožím, existuje bohatá judikatura Soudního dvora EU (dříve Evropského soudního dvora)³⁹.

Ač by bylo možné v kontextu výše uvedeného o zařazení kryptoměny pod pojem komodita čistě teoreticky uvažovat, je jisté, že kryptoměnové burzy se v praxi jako burzy komoditní nechovají. Lze si jen stěží představit, že by některý z provozovatelů kryptoměnové burzy chtěl tuto burzu zřídit podle zákona o komoditních burzách a fungovat podle jeho pravidel. Navíc ani Ministerstvo financí ani Česká národní banka se nevyjádřily v tom smyslu, že by kryptoměny podle současného práva za komodity považovaly, tedy že by případně připadalo v úvahu jejich obchodování na komoditních burzách. Je tedy možné uzavřít, že na kryptoměnové burzy se neaplikuje ani právní úprava komoditních burz. Pro kryptoměnové směnárny přitom implicitně platí totéž.

³⁸ Komodity. In: *Komoditní burza Praha* [online]. [cit. 2020-01-05]. Dostupné z: <http://www.kbp.cz/index.php/komodity>

³⁹ Viz například rozsudek ze dne 10. prosince 1968 ve věci 7/68, *European Commission v. Italy*, dostupný z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A61968CJ0007> či rozsudek ze dne 30. dubna 1974 ve věci 155/73, *Giuseppe Sacchi*, dostupný z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A61973CJ0155>

2.3 Podnikání na kapitálovém trhu

2.3.1 Kapitálový trh a kryptoměny jako investiční nástroje

Tradičně je pojem kapitálový trh v teorii definován jako „*takový trh finančních investičních nástrojů, na němž se obchodují nástroje s dobou splatnosti delší než jeden rok nebo majetkové cenné papíry*“⁴⁰, zatímco peněžní trh by měl pak v návaznosti na to zajišťovat střet nabídky a poptávky po nástrojích s kratší dobou splatnosti. Nicméně sám ZoPKT v § 3 odst. 1 písm. c) zařazuje pod investiční nástroje i nástroje peněžního trhu a poskytuje jim tak v souvislosti s poskytováním investičních služeb shodnou ochranu jako tradičním nástrojům kapitálového trhu. Teoretické rozdělení tak v praxi ustupuje zájmu na jednotné regulaci a právo kapitálového trhu je pak v souvislosti s tím možné označit jako „*soubor právních norem regulujících obchodování s finančními investičními nástroji na organizovaných trzích, jejichž účelem je umožnit investiční financování*“⁴¹.

Jak již bylo naznačeno, základním předpisem oblasti podnikání na kapitálovém trhu je ZoPKT a vedle něj pak zákon č. 15/1998 Sb., o dohledu v oblasti kapitálového trhu. Z podzákoných právních předpisů dominují vyhlášky České národní banky, jako např. vyhláška č. 308/2017 Sb., o podrobnější úpravě některých pravidel při poskytování investičních služeb nebo vyhláška č. 309/2017 Sb., o žádostech a oznámení podle zákona o podnikání na kapitálovém trhu.

Nelze však opomenout ani právo evropské. Z přímo použitelných předpisů (nařízení) je možné zmínit například nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 600/2014 ze dne 15. května 2014 o trzích finančních nástrojů a o změně nařízení (EU) č. 648/2012 (tzv. MiFIR), které upravuje zejména transparentnost na finančních trzích, povinnosti v oblasti obchodování s deriváty a možnosti non-EU subjektů poskytovat investiční služby. Dále pak lze uvést nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/2365 ze dne 25. listopadu 2015 o transparentnosti obchodů zajišťujících financování a opětovného použití a o změně nařízení (EU) č. 648/2012, které v souladu s jeho čl. 1 stanoví pravidla týkající se transparentnosti obchodů zajišťujících financování a opětovného použití. V neposlední řadě je možné zmínit i nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2017/1129 ze dne 14. června 2017 o prospektu, který má být uveřejněn při veřejné nabídce nebo přijetí cenných papírů k obchodování na regulovaném trhu, a o zrušení směrnice 2003/71/ES (dále jen jako „nařízení o prospektu“). Z oblasti evropských směrnic pak jde kupříkladu o směrnici Evropského parlamentu a Rady

⁴⁰ KARFÍKOVÁ, Marie a kol. *Teorie finančního práva a finanční vědy*. op. cit. s. 253 – 254

⁴¹ Ibid. s. 254

2014/65/EU ze dne 15. května 2014 o trzích finančních nástrojů a o změně směrnic 2002/92/ES a 2011/61/EU, ve znění nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 909/2014 a směrnice Evropského parlamentu a Rady 2016/1034 (dále jen jako „MiFID II“), anebo směrnici Evropského parlamentu a Rady 97/9/ES ze dne 3. března 1997 o systémech pro odškodnění investorů, které jsou obě implementovány v ZoPKT.

Základní otázkou, kterou je potřeba zodpovědět, je to, zda lze kryptoměny obecně či alespoň některé z nich považovat za investiční nástroje. Tato kategorie je upravena v § 3 odst. 1 ZoPKT. Za investiční nástroje se považují například investiční cenné papíry, cenné papíry kolektivního investování, nástroje peněžního trhu či určité typy finančních derivátů tedy opcí, futures, swapů a forwardů. Jestliže bude uzavřeno, že některé kryptoměny skutečně jsou investičními nástroji, pak bude třeba určit, zda provozovatelé kryptoměnových burz a směnárny neposkytují hlavní investiční služby ve smyslu § 4 odst. 2 ZoPKT či doplňkové investiční služby podle § 4 odst. 3 ZoPKT. Většina investičních služeb totiž pracuje právě s pojmem investičního nástroje. Pro úplnost je nutno podotknout, že do režimu ZoPKT patří kromě úpravy investičních služeb také oblast veřejné nabídky investičních cenných papírů, upravená v jeho čtvrté části. Možným souvislostem mezi touto oblastí právní úpravy a kryptoměnovými burzami a směnárnami bude věnována třetí část této práce.

Hned prvním zmíněným investičním nástrojem je investiční cenný papír ve smyslu § 3 odst. 1 písm. a) ZoPKT. Jak již bylo uvedeno v bodě 1.1.2 této práce, nepovažují kryptoměny za cenné papíry či zaknihované cenné papíry podle definičních znaků vymezených v obč. zák. To ostatně shodně uzavírají i Dědič a kol., kteří však zároveň dodávají, že posouzení tokenů jako cenných papírů optikou veřejného práva je věcí zcela samostatnou⁴². Někteří autoři potom explicitně uzavírají, že určité typy kryptoměn naplňují definici převoditelných cenných papírů podle evropského práva, neboť jsou převoditelné a obchodovatelné na kapitálovém trhu⁴³.

Převoditelné cenné papíry jsou termínem obsaženým v čl. 4 odst. 1 bod 44) MiFID II, kde jsou definovány jako „*druhy cenných papírů, které jsou obchodovatelné na kapitálovém trhu, s výjimkou platebních nástrojů*“, přičemž jako jejich zástupci jsou uvedeny např. akcie

⁴² DĚDIČ, Jan, Ondřej MIKULA a Jan ŠOVAR. Proč podle českého soukromého práva nelze uvažovat o (ICO) tokenech jako o cenných papírech. *Právní rozhledy*. 2018, č. 15-16. s. 554-556. ISSN 1210-6410. s. 555

⁴³ HOBZA, Martin. ICO a tokeny optikou práva kapitálového trhu: mohou být tokeny investičními cennými papíry? In: *ADVOKÁTNÍ DENÍK* [online]. 26. 03. 2019 [cit. 2020-03-14]. Dostupné z: <https://advokatnidenik.cz/2019/03/26/ico-a-tokeny-optikou-prava-kapitaloveho-trhu-mohou-byt-tokeny-investicnimi-cennymi-papiry/>

společností či dluhopisy. Převoditelné cenné papíry jsou pak zároveň finančními nástroji, a to podle čl. 4 odst. 1 bod 15) ve spojení s přílohou I oddílem C bodem 1) MiFID II. Tato směrnice přitom byla transponována do ZoPKT a právě v ZoPKT pojmu převoditelný cenný papír odpovídá pojem investiční cenný papír blíže specifikovaný v § 3 odst. 2 ZoPKT. Podle něj jsou investičními cennými papíry „*cenné papíry, které jsou obchodovatelné na kapitálovém trhu*“, a to opět zejména akcie či dluhopisy. Jako předpoklady obchodovatelnosti jsou přitom uváděny převoditelnost a zastupitelnost⁴⁴.

V tomto ohledu je nutné zmínit zprávu vydanou Securities and Markets Stakeholders Group jakožto poradního orgánu European Securities and Markets Authority⁴⁵. V tomto dokumentu bylo ESMA doporučeno, aby navrhla výslovně zařadit určité typy tokenů na seznam finančních nástrojů podle MiFID II⁴⁶. Pokud by k tomu skutečně došlo, pak by byla celá situace vyjasněna a nebylo by pochyb o nutnosti zařazení předmětných tokenů do kategorie převoditelných, resp. investičních cenných papírů. Do té doby je však toto zařazení věci výkladu a právního názoru jednotlivých autorů. Vždy je navíc nutné zkoumat každý token zvlášť, tedy ad hoc určovat, zda by skutečně definici investičního cenného papíru mohl naplnit. Pro účely této práce nicméně připustím, že některé tokeny skutečně mohou být za převoditelné (resp. investiční) cenné papíry považovány.

V daném kontextu je potřeba zmínit také problém s určitým dualismem, kdy sice bude možné takové tokeny považovat za cenné papíry podle evropského práva, a tedy i českého práva veřejného, avšak nikoliv českého práva soukromého. Lze si totiž jen těžko představit, že by tokeny mohly být považovány zároveň za listinu ve smyslu § 514 odst. 1 obč. zák. Vzniká tedy situace, kdy některé tokeny by mohly být považovány za investiční cenné papíry podle ZoPKT, ale nikoliv za cenné papíry ve smyslu obč. zák.

Nebylo by samozřejmě správné trvat na tom, že kvůli soukromoprávní definici nelze určité tokeny za investiční cenné papíry považovat. Mohlo by pak docházet k absurdním situacím, kdy by v jednom státě EU byl token za převoditelný cenný papír považován a ve druhém nikoliv, byť oba transponují tutéž směrnici. Navíc i přímo použitelný předpis definici

⁴⁴ HUSTÁK, Zdeněk a kol. *Zákon o podnikání na kapitálovém trhu: komentář*. Praha: C. H. Beck, 2012, 1029 s. ISBN 978-80-7400-433-9. s. 53

⁴⁵ Zkráceně ESMA, v češtině nazývána jako Evropský orgán pro cenné papíry a trhy. Nezávislý subjekt EU, jehož úkolem je zlepšovat ochranu investorů a přispívat ke stabilitě a řádnému fungování finančních trhů, viz https://europa.eu/european-union/about-eu/agencies/esma_cs

⁴⁶ Advice to ESMA: Own Initiative Report on Initial Coin Offerings and Crypto-Assets. In: *ESMA* [online], 19. 10. 2018 [cit. 2020-03-28]. Dostupné z: https://www.esma.europa.eu/sites/default/files/library/esma22-106-1338_msg_advice_-_report_on_icos_and_crypto-assets.pdf s. 16

převoditelného cenného papíru z MiFID II přebírá a přímo na ni odkazuje, konkrétně se jedná o čl. 2 písm. a) nařízení o prospektu. Měl by se tedy zároveň uplatnit princip přednosti práva EU, formulovaný v rozsudku Evropského soudního dvora ve věci Van Gend en Loos⁴⁷.

Je otázkou, zda tento dualismus překlenout pouze výkladem v tom smyslu, že termín cenný papír má v každém ze zmíněných zákonů trochu jiný význam. Jako druhá varianta se jeví změna soukromoprávní definice tak, aby byl pojem listina upraven a rozšířen i o další, nehmotné nosiče. Více pozornosti těmto možnostem bude přitom věnováno v kapitole 2.8 této části práce, která se zaměří na úvahy de lege ferenda.

2.3.2 Investiční služby a osoby oprávněné k jejich poskytování

Teoreticky tedy lze s ohledem na výše uvedené uzavřít, že některé kryptoměnové burzy či směnárny mohou nabízet tokeny, které budou zároveň investičními cennými papíry. Avšak dle mého názoru se tak nebude stávat pravidelně, neboť kryptoměnové burzy i směnárny se z podstaty věci snaží nebýt svázány regulací finančních trhů. Z tohoto důvodu se budou většinou snažit předcházet zařazení takovýchto typů tokenů do svých portfolií. Ale samozřejmě nelze vyloučit ani to, že některé kryptoměnové burzy a směnárny si zcela účelně zvolí do nabídky i tokeny jako investiční cenné papíry, neboť pro některé zákazníky může být obchodování s nimi naopak atraktivnější právě kvůli větší jistotě spojené s přísnější regulací.

Pro úplnost je třeba podotknout, že investičními nástroji zpravidla budou finanční deriváty na určitou kryptoměnu, tedy typicky bitcoinové futures. S těmi ostatně již obchoduje například známá americká derivátová burza CME Group Inc.⁴⁸. Tyto futures operují s párem BTC – USD (tedy bitcoiny na straně jedné a americkými dolary na straně druhé), přičemž cena bitcoinu je dána tzv. Bitcoin Reference Rate, která je odvozena od trade flow (česky: „obchodního toku“) hlavních kryptoměnových burz a směnáren v určitém čase, konkrétně mezi 4. a 5. hodinou odpoledne greenwichského času⁴⁹. Nebylo by však správné říct, že veškeré deriváty na kryptoměny budou zároveň investičními nástroji podle ZoPKT. Vždy je nutné posoudit, zda půjde o finanční deriváty ve smyslu § 3 odst. 1 ZoPKT. U derivátů na bitcoin

⁴⁷ Rozsudek Evropského soudního dvora ze dne 5. února 1963 ve věci 26/62, N.V. Algemene Transport-en Expeditie Onderneming van Gend & Loos v. Nederlandse administratie der belastingen, dostupný z: https://curia.europa.eu/arrets/TRA-DOC-CS-ARRET-C-0026-1962-200406974-05_01.html

⁴⁸ CHENG, Evelyn. Bitcoin debuts on the world's largest futures exchange, and prices fall slightly. In: *CNBC* [online]. 17. 12. 2017 [cit. 2020-03-14]. Dostupné z: <https://www.cnbc.com/2017/12/17/worlds-largest-futures-exchange-set-to-launch-bitcoin-futures-sunday-night.html>

⁴⁹ Introduction to Bitcoin: What are Bitcoin Futures? In: *CME Group*. [cit. 2020-03-14]. Dostupné z: <https://www.cmegroup.com/education/courses/introduction-to-bitcoin/what-are-bitcoin-futures.html>

však lze předpokládat, že se pravděpodobně o investiční nástroj ve smyslu § 3 odst. 1 jedná⁵⁰, ač zatím v Česku neexistuje obdobná instituce, která by obchodování s nimi nabízela.

Jakmile bylo stanoveno, že některé kryptoměny skutečně mohou být považovány za investiční nástroje, je nutné se vrátit k vymezení investičních služeb. Investiční služby jsou činnosti specifikované v § 4 ZoPKT. Investiční služby se přitom dělí na hlavní, uvedené v odst. 2, a doplňkové, vypsané v odst. 3 daného paragrafu. Mezi hlavní investiční služby patří například přijímání a předávání pokynů týkajících se investičních nástrojů, provádění pokynů týkajících se investičních nástrojů na účet zákazníka či investiční poradenství týkající se investičních nástrojů. Doplňkovými investičními službami jsou potom kupříkladu úschova a správa investičních nástrojů pro zákazníka, poskytování úvěru nebo zápůjčky zákazníkovi za účelem umožnění obchodu s investičním nástrojem, na němž se poskytovatel úvěru nebo zápůjčky podílí, anebo služby související s upisováním investičních nástrojů.

Podle § 4a ZoPKT přitom nesmí nikdo poskytovat hlavní investiční služby a vedlejší investiční službu podle § 4 odst. 3 písm. a) ZoPKT bez povolení České národní banky, a to až na výjimky, stanovené například v § 4b ZoPKT. Je tedy nutné zjistit, zda některé činnosti provozovatelů kryptoměnových burz či směnárů odpovídají zároveň investičním službám a případně jakým, tedy zda vedlejším či hlavním. Pokud ano, pak bude zapotřebí zjistit, jaké povolení je k jejich poskytování potřeba získat.

2.3.3 Provozovatelé kryptoměnových burz a směnárů jako poskytovatelé hlavních investičních služeb

Hned na začátek je nutno předestřít, že následující rozbor může sloužit opět pouze jako obecný přehled, nikdy však nemůže nahradit detailní posouzení týkajícího se konkrétního případu kryptoměnové burzy či směnárny.

Nejprve tedy postupně k hlavním investičním službám vypočteným v § 4 odst. 2 ZoPKT. Přijímání a předávání pokynů týkajících se investičních nástrojů (písm. a) je možné zařadit jako jednu z činností provozovatele kryptoměnové burzy, pokud bude mít v portfoliu token naplňující znaky investičního cenného papíru. Provozovatel totiž bude od zákazníků přijímat pokyny k tomu, aby se za určitých podmínek jeho poptávka propojila s nabídkou jiného zákazníka a došlo ke koupi či směně daného tokenu – investičního cenného papíru. Naopak u provozovatele kryptoměnové směnárny si lze tuto činnost jen těžko představit, neboť je vždy sám stranou daného obchodu, a žádné pokyny tedy nepřijímá ani nepředává.

⁵⁰ Shodně viz např. K obchodování s tzv. převodními tokeny. In: *Česká národní banka* [online]. op. cit. s. 2

U provádění pokynů týkajících se investičních nástrojů na účet zákazníka (písm. b) je opět možné, v souladu s výše uvedeným, jeho výkon zařadit pouze pod činnosti provozovatele kryptoměnové burzy. To přitom platí pro případy, kdy bude tento provozovatel např. na základě smlouvy o zprostředkování ve smyslu § 2445 obč. zák. zařizovat uzavření smlouvy mezi zákazníky, jejímž předmětem bude koupě či převod investičního nástroje – tokenu.

Obchodování s investičními nástroji na vlastní účet (písm. c) si lze představit opět u provozovatele kryptoměnové burzy způsobem obdobným, jako bylo popsáno v předchozím odstavci, avšak s tím rozdílem, že do smluvního vztahu přímo vstoupí, a to např. na základě komisionářské smlouvy podle § 2455 obč. zák. Kromě toho je však nutné se ptát, zda nebude zároveň tzv. tvůrcem trhu, neboť jeho činnost také pod tuto investiční službu spadá⁵¹. Tvůrce trhu je definován v § 2 odst. 5 ZoPKT jako „osoba, která trvale působí na finančních trzích jako osoba ochotná obchodovat na vlastní účet formou nákupu a prodeje investičních nástrojů s využitím vlastního majetku a za jí stanovené ceny“. Nemusí jít přitom nutně o činnost tvůrce mnohostranného obchodního systému nebo organizovaného obchodního systému, jejichž provozování jsou samostatnými investičními službami podle § 4 odst. 2 písm. f) a g).

Ve světle výše uvedeného teoreticky lze připustit, že kryptoměnovou burzu je možné považovat za finanční trh, resp. za kapitálový trh, neboť zde bude docházet ke střetu nabídky a poptávky po tokenech – investičních cenných papírech, budou-li v jejím portfoliu. Zároveň by však její provozovatel musel s tokeny, které budou odpovídat definici investičního cenného papíru, obchodovat na vlastní účet (s využitím vlastního majetku) a za jím stanovené ceny. To však u kryptoměnových burz bude spíše výjimečné, neboť jejich provozovatelé zpravidla nebudou obchodovat na vlastní účet, ale budou pouze obchody zprostředkovávat. Avšak vyloučené to není, jak bylo v předchozím odstavci uvedeno na příkladu komisionářské smlouvy. Nicméně ceny nebývají stanoveny burzou, ale určují si je mezi sebou zákazníci, ač opak opět není zcela vyloučen.

Naopak u kryptoměnové směnárny ceny sice bývají pevně určeny jejím provozovatelem, ale nedochází u ní ke střetu nabídky a poptávky, a není tak trhem v pravém slova smyslu. Na vlastní účet sice s investičními nástroji svým způsobem provozovatel obchoduje, pokud nabízí svým zákazníkům nákup či prodej tokenu splňujícího definici

⁵¹ HUSTÁK, Zdeněk a Aleš SMUTNÝ. *Investiční služby a nástroje po rekodifikaci*. Praha: C. H. Beck, 2016, 290 s. ISBN 978-80-7400-533-6. s. 83

investičního cenného papíru, avšak nečiní tak ve smyslu investiční služby, neboť v tomto ohledu nefunguje jako komisionář či jiný zprostředkovatel.

Co se týče obhospodařování majetku zákazníka, je-li jeho součástí investiční nástroj, na základě volné úvahy v rámci smluvního ujednání (písm. d), znovu je možné tuto činnost vyloučit u provozovatelů kryptoměnových směnárny, kteří majetek zákazníka nikterak neobhospodařují. Z definice obsahu této služby, kterým je „*formulace investiční strategie na základě zhodnocení podmínek a požadavků individuálního zákazníka a tržní situace a její praktická realizace, která je zcela v diskreci poskytovatele této služby*“⁵², lze totéž tvrdit i u provozovatele kryptoměnové burzy. Ani ten totiž neobhospodařuje majetek svých zákazníků v tom smyslu, že by jim formuloval investiční strategii a následně ji realizoval.

Toto by se spíše týkalo různých tzv. „traderů“, kteří v kryptoměnové komunitě nabízejí své služby v tom smyslu, že když jim zákazník svěří určitou částku kryptoměn, za určitý čas mu ji zhodnotí. V tomto kontextu ostatně vydávala například i U. S. Securities and Exchange Commission (dále jen jako „SEC“) varování, aby si lidé dávali pozor na případy, kdy jim toto zhodnocení nabízí někdo v neobvyklé výši a navíc bez jakékoliv licence⁵³.

Investiční poradenství týkající se investičních nástrojů (písm. e) je blíže vymezeno v § 2 odst. 1 písm. f) ZoPKT jako „*poskytnutí individualizovaného doporučení zákazníkovi ohledně obchodu s konkrétním investičním nástrojem, a to bez ohledu na to, zda je poskytováno z podnětu zákazníka nebo potenciálního zákazníka*“. Provozovatel kryptoměnové burzy nebo směnárny by tedy musel svým zákazníkům, či případně potenciálním zákazníkům, poskytovat takové poradenství v personalizované formě a ve vztahu k určitému typu investičního nástroje. Preambule ke směrnici Komise 2006/73/ES ze dne 10. srpna 2006, kterou se provádí směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/39/ES, pokud jde o organizační požadavky a provozní podmínky investičních podniků a o vymezení pojmů pro účely zmíněné směrnice, která byla transponována do ZoPKT, k tomu ve svém čl. 81 uvádí, že obecné rady ohledně typu finančního nástroje nepředstavují investiční poradenství. Musí se tedy jednat o radu o určitém finančním nástroji.

U provozovatele kryptoměnové směnárny pravděpodobně nebude služba investičního poradenství poskytována. Lze si jen těžko představit, jak by mohl tento provozovatel

⁵² HUSTÁK, Zdeněk a kol. *Zákon o podnikání na kapitálovém trhu: komentář*. op. cit. s. 69

⁵³ Investor Alert: Watch Out for Fraudulent Digital Asset and “Crypto” Trading Websites. In: *U.S. Securities and Exchange Commission* [online]. 24. 4. 2019 [cit. 2020-05-02]. Dostupné z: https://www.sec.gov/oiea/investor-alerts-and-bulletins/ia_fraudulentdigitalasset

poskytovat doporučení, když je sám vždy stranou daného obchodu, tedy koupě, prodeje či směny některé z kryptoměn. Provozovatel kryptoměnové burzy na druhou stranu teoreticky může zákazníkům v internetovém prostředí burzy poskytovat určitá doporučení ohledně obchodů, neboť sám většinou stranou obchodu nebude. Avšak tato doporučení by musela být individualizovaná ve vztahu ke konkrétnímu zákazníkovi, nemohlo by se tedy jednat např. e-mailovou zprávou, která bude rozeslána všem zákazníkům či například nějaké jejich skupině. Navíc by se toto doporučení samozřejmě muselo týkat tokenu, který bude zároveň investičním cenným papírem.

Lze tedy shrnout, že zatímco u kryptoměnové směnárny poskytování investičního poradenství ve smyslu § 4 odst. 2 písm. e) ZoPKT v zásadě nepřipadá v úvahu, u kryptoměnové burzy je teoreticky možné, že její provozovatel poskytne.

Co se týče již zmiňovaných hlavních investičních služeb podle § 4 odst. 2 písm. f) a g), obě se týkají tzv. regulovaných trhů. Mnohostranný obchodní systém je blíže definován v § 69 odst. 1 ZoPKT. Jde o trh s investičními nástroji, který může provozovat pouze úzce vymezený okruh osob a který má jasně stanovená pravidla pro přijímání investičních nástrojů, pro jejich obchodování i pro samotný přístup do něj. Organizovaný obchodní systém je pak specifikován v § 73d odst. 1 ZoPKT také jako trh s investičními nástroji, který není evropským regulovaným trhem ani mnohostranným obchodním systémem a obchoduje se na něm pouze s dluhopisy, strukturovanými finančními produkty, povolenkami na emise skleníkových plynů a deriváty.

První definici však kryptoměnové burzy naplňovat nebudou, neboť z podstaty věci je do nich umožněn vstup de facto každému a obchodování ani přijímání případných tokenů – investičních cenných papírů zpravidla nemá jasně stanovená pravidla. Pro provozovatele kryptoměnové burzy by to navíc znamenalo nutnost splnit velké množství povinností, aby vůbec mohl burzu provozovat, ale do budoucna vznik kryptoměnových burz jako mnohostranných obchodních systémů samozřejmě nelze vyloučit. Co se týče druhé definice, kryptoměnové burzy jako mnohostranné obchodní systémy nelze vnímat, neboť se na nich neobchoduje ani s jedním z uvedených nástrojů. Tím spíše se pak tyto dvě služby nebudou týkat ani kryptoměnových směnárny, kde vůbec nejde o trh jako takový.

V neposlední řadě pak zbývá posoudit hlavní investiční služby upisování nebo umístování investičních nástrojů se závazkem jejich upsání (písm. h) a umístování investičních nástrojů bez závazku jejich upsání (písm. i). U provozovatele kryptoměnové směnárny si v podstatě není možné představit, že by se zavazoval k upisování či umístování investičních

nástrojů jako určitý agent – zprostředkovatel⁵⁴. Totéž platí pro běžné činnosti provozovatele kryptoměnové burzy. Obě služby by však mohly mít souvislost s tzv. Initial Exchange Offering jakožto procesem, kdy provozovatel kryptoměnové burzy zajišťuje pro emitenta nové kryptoměny její zalistování na své burze. Tomu však bude věnován prostor ve třetí části této práce. Pro účely této kapitoly tedy nebudu ani jednu z těchto investičních služeb považovat za poskytovanou provozovatelem kryptoměnové burzy či směnárny, neboť i tak již výše bylo zjištěno, že některé z hlavních investičních služeb skutečně budou tyto provozovatelé za určitých podmínek poskytovat.

Pro větší přehlednost tedy ještě shrnu, že z hlavních investičních služeb připadají v úvahu služby uvedené v § 4 odst. 1 písm. a), b), c), e) ZoPKT, avšak vždy pouze u provozovatele některé kryptoměnové burzy. Zbylé hlavní investiční služby nebudou poskytovat ani provozovatelé kryptoměnových burz, a už vůbec ne provozovatelé kryptoměnových směnárén.

2.3.4 Provozovatelé kryptoměnových burz a směnárén jako poskytovatelé doplňkových investičních služeb

Nyní tedy blíže k doplňkovým investičním službám § 4 odst. 2 ZoPKT. Nejprve je pod písm. a) uvedena úschova a správa investičních nástrojů pro zákazníka, včetně opatrování a souvisejících služeb, s výjimkou vedení účtů centrálním depozitářem nebo zahraničním centrálním depozitářem. U provozovatele kryptoměnových směnárén v zásadě tato služba nepřipadá v úvahu, neboť zákazníkovi jím zakoupené kryptoměny nikterak nespravují. Otázkou nicméně je, zda by tuto službu nemohli poskytovat provozovatelé kryptoměnových burz, u kterých je poměrně časté, že svým zákazníkům umožňují, aby si své kryptoměny vložili na svůj „burzovní účet“, tedy v podstatě na určitou kryptoměnovou peněženku, kterou spravuje právě provozovatel dané kryptoměnové burzy⁵⁵. Může se totiž stát, že součástí těchto kryptoměn uložených na účtu burzy bude i token, který bude splňovat charakteristiky investičního nástroje, konkrétně tedy investičního cenného papíru.

Pokud jde o správu investičních nástrojů, ta se vztahuje na případy, kdy poskytovatel této investiční služby činí právní jednání nutná k výkonu a zachování práv spojených se

⁵⁴ Blíže k roli poskytovatele této služby viz HUSTÁK, Zdeněk a kol. *Zákon o podnikání na kapitálovém trhu: komentář*. op. cit. s. 73

⁵⁵ Viz např. VAITKUNE, Simona. The Most Comprehensive Cryptocurrency Wallet Guide. In: *Medium* [online]. 20. 11. 2017 [cit. 2020-05-08]. Dostupné z: <https://medium.com/@fastinvest/the-most-comprehensive-cryptocurrency-wallet-guide-5e820a26ed44>

spravovaným investičním nástrojem⁵⁶. Žádnou takovou činnost nicméně provozovatel kryptoměnové burzy nebude pouze prostřednictvím kryptoměnové peněženky provádět, neboť kryptoměny si spravuje přímo sám zákazník.

Na druhou stranu by se však dalo toto vedení považovat za úschovu. Podle § 2402 obč. zák. se smlouvou o úschově schovatel (tedy provozovatel burzy) zavazuje převzít věc, aby ji pro uschovatele (tedy zákazníka) opatroval. K předání přitom dochází příkazem zákazníka, aby byly koupené či směněné kryptoměny zaslány na jeho burzovní peněženku. K té přitom nemusí mít tzv. privátní klíč⁵⁷ ani zákazník, anebo jej má k dispozici zároveň s provozovatelem kryptoměnové burzy⁵⁸. Proto lze uzavřít, že tento provozovatel může poskytovat doplňkovou investiční službu podle § 4 odst. 2 písm. a) ZoPKT, pokud pro zákazníky zajišťuje na své burze provoz online kryptoměnové peněženky a zároveň bude v této peněžence uschovávat token, který je investičním cenným papírem.

Co se týče poskytování úvěru nebo zápůjčky zákazníkovi za účelem umožnění obchodu s investičním nástrojem, na němž se poskytovatel úvěru nebo zápůjčky podílí (písm. b), lze se domnívat, že ani provozovatel kryptoměnové burzy ani provozovatel kryptoměnové směnárny nebudou tuto službu svým zákazníkům poskytovat. Ani u jednoho z nich totiž nedochází k tomu, že by poskytovali svým zákazníkům peněžní prostředky, ať už formou úvěru či zápůjčky, natož za účelem provedení obchodu s investičním nástrojem, na němž by se sami podíleli. Taková činnost není ani u jednoho z nich z povahy jejich podnikání cílem.

Pro poradenskou činnost týkající se struktury kapitálu, průmyslové strategie či přeměn společností (písm. c) platí v podstatě totéž co výše. Lze si jen stěží představit, že by provozovatel kryptoměnové burzy či směnárny zároveň radil svým zákazníkům např. s plánováním financování či s tím, zda a s kým mají provést fúzi. Totéž je pak dále možno uvést i pro službu investičního výzkumu a finanční analýzy nebo jiné formy obecných doporučení týkajících se obchodování s investičními nástroji (písm. d). I zde platí, že tato služba u provozovatelů kryptoměnových burz či směnáren nebude poskytována, neboť není nikterak spojena s činnostmi, které tito provozovatelé běžně vykonávají.

⁵⁶ HUSTÁK, Zdeněk a Aleš SMUTNÝ. *Investiční služby a nástroje po rekonstrukci*. op. cit. s. 90

⁵⁷ K privátnímu a veřejnému klíči u kryptoměnových peněženek viz STROUKAL, Dominik a Jan SKALICKÝ. Bitcoin: peníze budoucnosti. Historie a ekonomie kryptoměn, stručná příručka pro úplné začátečníky. Praha: Ludwig von Mises Institut CZ, 2015, 167 s. ISBN 978-80-87733-26-4. s. 91

⁵⁸ Peněženky pro kryptoměny, kde uchovat virtuální měny, co je TREZOR? In: *INVESTPLUS* [online]. [cit. 2020-05-08]. Dostupné z: <https://investplus.cz/investice/penezenky-pro-kryptomeny-kde-uchovat-virtualni-meny-co-je-trezor/#online-penezenky-pro-kryptomeny-burzy-a-smenarny>

Pod písm. e) jsou dále uvedeny devizové služby související s poskytováním investičních služeb. Jak je zdůrazněno, tyto devizové služby musí být poskytovány v souvislosti s některou další investiční službou. Devizové právo přitom reguluje „*dispozice s hodnotami, jimiž je možné uhrazovat závazky do zahraničí (zejména peněžní prostředky cizích měn), a některými dalšími hodnotami, souvisejícími s platebním a úvěrovým stykem se zahraničím*“⁵⁹. Mezi devizové služby by tím pádem bylo možné zařadit například směnu měn nebo nákup některé ze zahraničních měn. V souvislosti s investičními službami by přitom mohly být poskytovány například v případech, kdy bude poskytovatel investiční služby pro zákazníka přijímat a předávat pokyny nebo obhospodařovat jeho majetek ve vztahu k zahraničnímu investičnímu nástroji⁶⁰. Vzhledem k tomu, že provozovatelé kryptoměnových burz se snaží fungovat na bázi směn kryptoměna – kryptoměna, anebo kryptoměna – fiat měna, není možné předpokládat, že by chtěli pro zákazníky zajišťovat směnu fiat měn nebo nákup fiat měny. Proto lze i poskytování této doplňkové investiční služby u provozovatelů kryptoměnových burz a směnáren vyloučit.

Služby související s upisováním investičních nástrojů (písm. f) je možné opět vyloučit u provozovatelů kryptoměnových směnáren, a to zejména s ohledem na to, co bylo uvedeno výše u hlavních investičních služeb podle písmen h) a i). Stejně tak u provozovatelů kryptoměnových burz nebudu vzhledem k výše uvedenému pro účely této kapitoly uvažovat o tom, že by poskytovali doplňkovou investiční službu ve smyslu § 4 odst. 3 písm. f) ZoPKT. I na tuto službu se však zaměřím ve třetí části této práce v souvislosti s Initial Exchange Offering.

V neposlední řadě je pak pod písm. g) uvedena služba obdobná investiční službě, která se týká věci, k níž je vztažena hodnota některých investičních nástrojů (zejm. finančních derivátů) a která souvisí s poskytováním investičních služeb. Obsahem této služby je zejména tzv. spotové obchodování s komoditami, které by typicky obchodníkovi s cennými papíry mělo zajistit dodání podkladového aktiva na trhu podkladových aktiv, které jsou podkladovým aktivem derivátů komoditních⁶¹. U provozovatelů kryptoměnových burz a směnáren však nelze takovouto činnost očekávat ani pozorovat.

Z doplňkových investičních služeb vypočtených v § 4 odst. 3 ZoPKT tedy tím pádem bude v určitých případech provozovatel kryptoměnové burzy vykonávat tu uvedenou pod písm.

⁵⁹ BAKEŠ, M., M. KARFÍKOVÁ, P. KOTÁB, H. MARKOVÁ a kol. *Finanční právo*. 6. upravené vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, 519 s. ISBN 978-80-7400-440-7. s. 375

⁶⁰ HUSTÁK, Zdeněk a kol. *Zákon o podnikání na kapitálovém trhu: komentář*. op. cit. s. 81

⁶¹ HUSTÁK, Zdeněk a Aleš SMUTNÝ. *Investiční služby a nástroje po rekodifikaci*. op. cit. s. 97

a). U provozovatele kryptoměnové směnárny je možné, stejně jako v případě hlavních investičních služeb, jejich poskytování vyloučit.

2.3.5 Povolení k poskytování investičních služeb

Jelikož bylo uzavřeno, že v některých případech skutečně mohou provozovatelé kryptoměnových burz poskytovat hlavní investiční služby podle § 4 odst. 2 písm. a), b), c), e) ZoPKT a dále doplňkové investiční služby podle § 4 odst. 3 písm. a) ZoPKT, je nyní tím pádem nutné určit typ oprávnění k tomu potřebný.

Základním druhem povolení v režimu ZoPKT je povolení k činnosti obchodníka s cennými papíry, které uděluje Česká národní banka na žádost podle § 7 ZoPKT. Nicméně to neznamená, že pouze obchodník s cennými papíry může poskytovat hlavní investiční služby, jak je stanoveno v § 5 odst. 1 ZoPKT. Dalšími subjekty, které mají oprávnění určité investiční služby poskytovat, jsou například investiční zprostředkovatel, který může podle § 29 odst. 1 ZoPKT poskytovat hlavní investiční služby dle § 4 odst. 2 písm. a) či e) ZoPKT, nebo vázaný zástupce v souladu s § 32a odst. 1 ZoPKT. Většinu výjimek, jak již bylo uvedeno, obsahuje § 4b ZoPKT, podle jehož odst. 1 nemusí mít k poskytování hlavní investiční služby povolení za určitých podmínek např. pojišťovna či obhospodařovatel investičního fondu. K poskytování doplňkových investičních služeb uvedených v § 4 odst. 3 písm. b) až g) pak postačí živnostenské oprávnění, případně jiné podnikatelské oprávnění udělené např. v režimu ZoPS⁶².

Obchodník s cennými papíry je podle § 5 odst. 1 ZoPKT „*právní osoba, která je na základě povolení k činnosti obchodníka s cennými papíry uděleného Českou národní bankou oprávněna poskytovat hlavní investiční služby*“. Zároveň se podle odst. 3 téhož ustanovení rozumí obchodníkem s cennými papíry i banka, která má povolené poskytování hlavních investičních služeb. Ve výrokové části rozhodnutí o udělení povolení k činnosti obchodníka s cennými papíry přitom Česká národní banka vždy uvede, jaké hlavní či doplňkové investiční služby může daný obchodník poskytovat.

Nicméně, jak již bylo uvedeno, obchodník s cennými papíry není jediným subjektem, který může investiční služby poskytovat. Dále je potřeba zmínit také investičního zprostředkovatele, který je však podle § 29 odst. 1 ZoPKT oprávněn poskytovat pouze hlavní investiční služby uvedené v § 4 odst. 2 písm. a) nebo e) ZoPKT. Zároveň ovšem tyto služby musí v souladu s odst. 3 poskytovat pouze ve vztahu k některým druhům dluhopisů, hypotečním zástavním listům nebo k určitým typům cenných papírů kolektivního investování.

⁶² HUSTÁK, Zdeněk a kol. *Zákon o podnikání na kapitálovém trhu: komentář*. op. cit. s. 88

Z tohoto důvodu tak nelze o tomto typu povolení uvažovat pro provozovatele kryptoměnových burz, neboť se na nich s uvedenými cennými papíry neobchoduje. V neposlední řadě je potřeba zmínit vázaného zástupce, který ovšem podle § 32a odst. 1 ZoPKT může některé investiční služby poskytovat pouze pro tzv. zastoupeného (např. obchodníka s cennými papíry). U provozovatele kryptoměnové burzy nelze u tomto uvažovat, neboť v tomto ohledu jedná sám za sebe a na svůj vlastní účet.

Lze tedy uzavřít, že pokud provozovatel kryptoměnové burzy hodlá poskytovat výše vyjmenované hlavní a doplňkové investiční služby, tak musí získat povolení k činnosti obchodníka s cennými papíry a splnit veškeré požadavky s tím související.

Jak již bylo uvedeno výše, existují nicméně ještě další subjekty, které zvláštní povolení nepotřebují. Jedná se například o pojišťovny podle § 4b odst. 1 písm. a) ZoPKT nebo o obhospodařovatele investičního fondu ve smyslu písm. i). V těchto případech, stejně jako v situaci, kdy je obchodníkem s cennými papíry banka, je nutné vždy sledovat pravidla v zákonech tyto subjekty regulujících, zda jim umožňují poskytovat služby takto související s kryptoměny. Ve jmenovaných případech by tedy bylo nutné zkoumat zejména zákon č. 277/2009 Sb., o pojišťovnictví, zákon č. 240/2013 Sb., o investičních společnostech a investičních fondech (dále jen jako „ZISIF“) a zákon č. 21/1992 Sb., o bankách.

U bank a pojišťoven nelze nicméně v obecné rovině uzavřít, že by poměrně rizikové provozování kryptoměnové burzy, jak bylo popsáno v předchozí části této práce, bylo v souladu s poměrně striktními pravidly jejich existence. Na rozdíl od Spojených států amerických⁶³ tak v nejbližší době nelze očekávat spuštění tzv. kryptoměnové banky. Pro subjekty podřízené režimu ZISIF pak platí v podstatě totéž.

2.4 Platební styk

2.4.1 Platební styk, jeho úprava a aspekty v činnosti kryptoměnových burz a směnáren

Platební styk je možné v obecné rovině definovat jako *„vztah mezi plátcem a příjemcem, který je uskutečňován v určitých formách buď přímo mezi nimi, nebo prostřednictvím peněžního ústavu“*⁶⁴. Zpravidla se pak platební styk dělí na hotovostní a bezhotovostní podle toho, které části peněžní masy se týká. Z hlediska kryptoměnových burz a směnáren je třeba se zaměřit na druhou ze zmíněných částí, neboť z povahy věci budou

⁶³ US Based First “Crypto Bank” Avanti To Launch In 2021. In: *CRYPTOTICKER* [online]. 03. 03. 2020 [cit. 2020-05-16]. Dostupné z: <https://cryptoticker.io/en/crypto-bank-avanti/>

⁶⁴ SCHLOSSBERGER Otakar, Ladislav HOZÁK a kol.: *Platební styk*. 3. přepracované vydání. Praha: Bankovní institut vysoká škola, a.s., 2000, 373 s. ISBN 80-7265-036-x, str. 20

veškeré převody fiat měn a kryptoměn probíhat zcela či částečně bezhotovostní formou. Jen ve výjimečných případech bude v oblasti činností kryptoměnových burz a směnáren pracováno s hotovostí ve formě bankovek či dokonce mincí, avšak nelze to vyloučit, jak bude vysvětleno níže.

Oblast právní úpravy platebního styku je na národní zákonné úrovni tvořena zejména ZoPS, který obsahuje mimo jiné poměrně podrobná pravidla pro poskytování platebních služeb a pro osoby k tomu oprávněné. Dále sem lze zařadit i zákon č. 136/2011 Sb., o oběhu bankovek a mincí, nebo také zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, a to zejména hlavu VI jeho zvláštní část, věnovanou hospodářským trestným činům. Z podzákoných právních předpisů jsou to pak vyhlášky České národní banky, kdy jako příklad lze uvést vyhlášku č. 150/2019 Sb., o hlášení bezpečnostních a provozních rizik v oblasti platebního styku, anebo vyhlášku č. 1/2018 Sb., o žádostech a oznámeních k výkonu činnosti podle zákona o platebním styku.

Co se týče evropského práva, v něm je platební styk upraven jak nařízením, tak směrnicemi. Jako příklad nařízení je možné uvést nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 924/2009 ze dne 16. září 2009 o přeshraničních platbách ve Společenství a zrušení nařízení (ES) č. 2560/2001, anebo nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/751 ze dne 29. dubna 2015 o mezibankovních poplatcích za karetní platební transakce. Ze směrnic lze pak za jednu z nejvýznamnějších označit směrnici Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/2366 ze dne 25. listopadu 2015 o platebních službách na vnitřním trhu, kterou se mění směrnice 2002/65/ES, 2009/110/ES a 2013/36/EU a nařízení (EU) č. 1093/2010 a zrušuje směrnice 2007/64/ES (dále jen jako „PSD 2“), která nahradila dřívější směrnici označovanou pouze jako PSD (z anglického „Payment Services Directive“ neboli v českém překladu „směrnice o platebních službách“) a která je transponována v ZoPS.

Nejprve je nutné si vymezit, v jakých činnostech může u kryptoměnové burzy či směnárny probíhat platební styk. Co se týče kryptoměnové burzy, platební styk lze pozorovat ve vztahu k jejím zákazníkům zejména v tom, že jim bude umožněno si na burzu ukládat fiat měny či kryptoměny. Dále pak bude probíhat zprostředkování plateb mezi zákazníky a s tím související strhávání transakčního poplatku. Stejně tak bude samotný provozovatel burzy muset mít u některé banky či jiné instituce svůj vlastní podnikatelský účet. To samozřejmě platí i pro kryptoměnovou směnárnu a jejího provozovatele, neboť bez klasického bankovního účtu nebo jeho ekvivalentu by oba provozovatelé mohli jen těžko fungovat. Provozovatel kryptoměnové směnárny však na druhou stranu nebude řešit zprostředkování plateb mezi zákazníky, neboť sám bude vždy stranou prodávající či kupující. Nicméně bude nutné počítat ještě navíc

s přijímáním a odesíláním fiat měn jakožto kupní ceny za určitou kryptoměnu a s přijímáním a odesíláním jedné kryptoměny jako protiplnění za směnu kryptoměny druhé.

Pro úplnost je potřeba připomenout, jak bylo již uvedeno bodě 1.1.2 této práce, že kryptoměny nepovažují za elektronické peníze ani za bezhotovostní platební prostředky ve smyslu ZoPS. Není však vyloučeno, že mezi několika tisíci druhy kryptoměn v současné době existují, anebo v blízké budoucnosti budou existovat kryptoměny, které definice těchto dvou kategorií naplní. V takovém případě pak bude nutné analyzovat příslušná ustanovení právních předpisů týkajících se platebního styku právě i s ohledem na tento fakt.

Na jednotlivé aspekty platebního styku u kryptoměnových burz a směnárny popsané výše je nyní tedy potřeba se podívat právní optikou. Bude nezbytné zjistit, zda provozovatel kryptoměnové burzy či směnárny poskytuje platební služby, a pokud ano, tak jaké oprávnění k takovéto činnosti potřebuje. K tomu je však nutné si nejprve vymezit základní pojmy ZoPS, a to konkrétně pojem platebních služeb, a následně pak zjistit, kdo a jak může tyto služby poskytovat.

2.4.2 Právní rámec platebních služeb a oprávnění k jejich poskytování

Vymezení platebních služeb nalezneme v § 3 ZoPS. Odstavec 1 obsahuje pozitivní definici platebních služeb, kdy za platební službu mimo jiné považuje službu umožňující vložení hotovosti na platební účet vedený poskytovatelem nebo výběr z něj, nebo provedení převodu peněžních prostředků z platebního účtu, k němuž dává platební příkaz příjemce/plátce/plátce prostřednictvím příjemce, jestliže poskytovatel neposkytuje uživateli převáděné peněžní prostředky jako úvěr. Druhý odstavec výslovně zahrnuje do provedení převodu peněžních prostředků i případy bezhotovostního obchodu s cizí měnou, avšak s výjimkou investičních služeb.

Ve třetím odstavci je pak obsažena negativní definice, tedy jsou v něm uvedeny činnosti, které platební službou nejsou. K nim se řadí kupříkladu směnárnská činnost nebo vydávání „platebních prostředků, které slouží pouze k zaplacení zboží nebo služeb v prostorách využívaných vydavatelem platebního prostředku nebo zboží nebo služeb úzce vymezenému okruhu dodavatelů anebo k zaplacení úzce vymezeného okruhu zboží nebo služeb“. Osoby oprávněné platební služby poskytovat jsou pak uvedeny v § 5 ZoPS a řadí se mezi ně např. banky, instituce elektronických peněz, platební instituce, poskytovatelé platebních služeb malého rozsahu, vydavatelé elektronických peněz malého rozsahu či Česká národní banka.

Jak je možné vidět, pozitivní definice pracují s pojmem platební účet, který je blíže vymezený v § 2 odst. 1 písm. b) ZoPS, a to jako účet, který slouží k provádění platebních transakcí. Platební transakcí se pak dle § 2 odst. 1 písm. a) ZoPS rozumí vložení peněžních prostředků na platební účet, jejich výběr z platebního účtu nebo jejich převod, je-li prováděna v rámci platební služby. Tato dvě vymezení jsou na sebe, jak je vidět, navázána, a de facto tak jde o definici kruhem, jak připouští i komentář k ZoPS⁶⁵. K určení toho, co lze za platební účet považovat, je pak dle autorů tohoto komentáře nutné vycházet z hlavního účelu takového účtu – tedy zda převažují platební prvky, jaký je rozsah platebních transakcí a jaká jsou jejich případná omezení⁶⁶.

Jak vyplývá z výše uvedeného, bude vždy rozhodující, zda některá z popsaných činností provozovatele kryptoměnové burzy či směnárny, ve které lze spatřovat aspekty platebního styku, bude zároveň z jeho strany poskytnutím platební služby. K tomu bude nutné zjistit, zda provozovatel provádí platební transakce, a pokud ano, tak zda následný rozsah těchto transakcí bude možné interpretovat tak, že jsou prováděny v rámci platebního účtu. Jestliže se uzavře, že provozovatel kryptoměnové burzy či směnárny skutečně platební službu poskytuje, pak bude nezbytné, aby k tomu získal např. povolení k činnosti platební instituce ve smyslu § 9 a násl. ZoPS, nebo povolení k činnosti poskytovatele platebních služeb malého rozsahu v souladu s § 59 a násl. ZoPS. Rozdíl mezi platební institucí a poskytovatelem platebních služeb malého rozsahu přitom spočívá zejména v objemu platebních transakcí. Poskytovatel platebních služeb malého rozsahu totiž může v souladu s § 58 odst. 2 ZoPS poskytovat platební služby, pouze pokud měsíční průměr částek jím provedených platebních transakcí v České republice, včetně platebních transakcí provedených prostřednictvím jeho pověřených zástupců, za posledních 12 měsíců nepřesahuje částku odpovídající 3.000.000,- EUR. I z tohoto důvodu jsou požadavky na platební instituci náročnější, např. na rozdíl od poskytovatele platebních služeb malého rozsahu musí mít základní kapitál v určité výši podle § 9 odst. 1 písm. c) ZoPS a zároveň podle písm. a) téhož ustanovení musí být vždy právnickou osobou.

Samozřejmě si lze teoreticky představit, že kryptoměnovou burzu či směnárnu bude provozovat osoba, která už oprávnění poskytovat platební služby má, a nebude ji tak muset nově získat (např. banka). To však lze jen těžko očekávat, neboť taková činnost by nevyhověla přísným požadavkům zákona č. 21/1992 Sb., o bankách, jak bylo obdobně uvedeno již

⁶⁵ BERAN, Jiří a kol. *Zákon o platebním styku: komentář*. Praha: C. H. Beck, 2011, 676 s. ISBN 978-80-7400-369-1. s. 16

⁶⁶ *Ibid.* s. 18

u poskytování investičních služeb. V České republice nicméně již i banky začínají pro své klienty určitým způsobem nabízet služby spojené s kryptoměny. Jako příklad může sloužit Expobank, která na svém NEO účtu nabízí nákup bitcoinu a pravidelné „spoření“ do bitcoinu⁶⁷. Při detailním zkoumání tohoto produktu však lze zjistit, že nákupy a ostatní služby s bitcoinem spojené provádí pro Expobank jako její partner společnost IP wBTCb solutions, s.r.o., a klient tak nevstupuje do smluvního vztahu s Expobank, ale právě se zmíněnou společností⁶⁸.

Může ale ještě nastat třetí možnost, a to ta, že ač jsou na burze či směnárně skutečně platební služby nabízeny, neprovádí je její provozovatel, ale třetí osoba, která disponuje příslušným oprávněním. Vzniká pak trojstranný smluvní vztah mezi touto třetí osobou, zákazníkem a provozovatelem kryptoměnové směnárny či burzy. Takto fungovala například již zkrachovalá burza BTC-e, pro kterou platební služby zajišťovaly po celém světě společnosti skupiny Mayzus Financial Services⁶⁹.

2.4.3 Praktická aplikace ustanovení zákona o platebním styku na kryptoměnové burzy a směnárny

Co se týče činností provozovatele kryptoměnové burzy nebo směnárny, ve kterých je možné nalézt aspekty platebního styku, popsaných v bodě 2.4.1 této práce, začnu nejprve kryptoměnovou burzou. První velkou otázkou v tomto případě je, zda vedení online účtu ve fiat měně pro zákazníky na kryptoměnové burze vždy znamená, že provozovatel burzy poskytuje platební službu. Dle mého názoru nikoliv. Záleží totiž na tom, co vše v rámci tohoto účtu provozovatel burzy nabízí a zajišťuje a zda se díky tomu bude takový účet považovat za účet platební. Právní posouzení by se tedy vždy mělo provádět ad hoc na míru konkrétního případu. Lze však alespoň uvést praktické příklady jako určitý návod pro rozlišování toho, zda provozovatel kryptoměnové burzy skutečně platební službu poskytuje.

Jestliže si budou moci zákazníci burzy své bezhotovostní peněžní prostředky na účet pouze vložit a posléze při ukončení svého fungování na burze tyto vybrat, pravděpodobně se nebude jednat o platební účet ve smyslu § 2 odst. 1 písm. b) ZoPS, a tedy ani o poskytnutí

⁶⁷ Bankovní účet pro fanoušky kryptoměn. In: *Expobank* [online]. [cit. 2020-02-17]. Dostupné z: <https://www.expobank.cz/kryptomena#jak-na-to>

⁶⁸ K poskytované službě WBTCB. In: *Expobank* [online]. [cit. 2020-02-17]. Dostupné z: <https://www.expobank.cz/files/informace-k-poskytovane-sluzbe-wbtc.pdf>

⁶⁹ K tomu blíže viz Official statement of Mayzus Financial Services Ltd. with regards to closure of btc-e.com exchange service. In: *MoneyPolo* [online]. 10. 08. 2017 [cit. 2020-02-17]. Dostupné z: <https://blog.moneypolo.com/en/official-statement-by-senior-management-of-mayzus-financial-services-ltd-with-regards-to-closure-of-btc-e-com-exchange-service/> nebo LUKÁČ, Petr, Jan ÚSELA a Lukáš PRCHAL. Stopy miliardového podvodu s bitcoiny vedou i do Česka. S uzavřenou burzou spolupracovaly pražské firmy. In: *ekonom.ihned.cz* [online]. 10. 08. 2017 [cit. 2020-02-17]. Dostupné z: <https://ekonom.ihned.cz/c1-65831410-stopy-miliardoveho-podvodu-s-bitcoiny-vedou-i-do-ceska-s-uzavrenou-burzou-spolupracovaly-prazske-firmy>

některé platební služby. Pokud budou tyto prostředky využívány pouze pro zaplacení nakoupených kryptoměn jinému zákazníkovi, tak ač tyto platby bude provádět provozovatel burzy, nemusí se nutně o platební službu jednat.

Česká národní banka se pro případy převodních tokenů vyjádřila v tom smyslu, že pokud provozovatel kryptoměnové burzy provádí platby mezi kupujícími a prodávajícími výlučně za účelem zaplacení za nakoupené převodní tokeny, pak je možné tuto činnost podřadit pod výjimku pro omezenou síť ve smyslu § 3 odst. 3 písm. c) bod 4. ZoPS⁷⁰. Ten přitom mimo jiné říká, že platební službou není „*platba prováděná prostřednictvím prostředků, které jsou určeny pouze k zaplacení úzce vymezeného okruhu zboží nebo služeb*“. S tímto názorem lze souhlasit, avšak je třeba mít na paměti, že burzy zpravidla nepracují pouze s coinu či payment tokeny, ale i s utility či security tokeny⁷¹, takže kritérium úzce vymezeného okruhu zboží/služeb zde nemusí být vždy naplněno.

Na druhou stranu pokud bude zákazníkům umožněno na jejich účet ukládat i hotovost, následně ji průběžně vybírat a k tomu ještě zprostředkovávat platby za nákup kryptoměny mezi zákazníky za různé druhy tokenů, pak už lze takový účet za platební považovat a v popsáných činnostech jednoznačně spatřovat poskytování platebních služeb podle § 3 odst. 1 písm. a), b) a c) ZoPS. K tomu je nutné dodat, že bude zároveň poskytována i platební služba podle § 3 odst. 1 písm. e), konkrétně vydávání a správa platebních prostředků, neboť za platební prostředky lze považovat i například hesla či osobní identifikační čísla (tzv. PIN)⁷², pomocí nichž se bude zákazník do svého účtu na burze přihlašovat.

V praxi však málokdy nastane takto jasná situace, jak byla uvedena v předchozím odstavci. Tím pádem, jak již bylo uvedeno výše, je vždy nezbytné vše posuzovat s ohledem na odlišnosti každého jednotlivého případu.

Jako další bylo v přehledu činností kryptoměnové burzy, v nichž lze spatřovat aspekty platebního styku, uvedeno zprostředkování plateb mezi zákazníky kryptoměnové burzy a s tím spojené odvádění transakčního poplatku jejímu provozovateli. Zprostředkování může buď probíhat v rámci vedeného účtu, viz výše, anebo tak, že zákazník A zašle peníze na účet provozovatele burzy, ten si z nich strhne transakční poplatek a následně jejich zbylou část ze svého účtu pošle zákazníkovi B. V takovém případě plní provozovatel kryptoměnové burzy roli

⁷⁰ K obchodování s tzv. převodními tokeny. In: *Česká národní banka* [online]. op. cit. s. 2

⁷¹ Převodní tokeny jsou podle výše citovaného vyjádření České národní banky takové tokeny, do kterých nejsou vtělena práva vlastníka vůči jiné osobě a umožňují pouze převody v rámci vlastního blockchainu (např. bitcoiny). Blíže k dělení kryptoměn viz kapitola 3.1 této práce.

⁷² BERAN, Jiří a kol. *Zákon o platebním styku: komentář*. op. cit. s. 45

určitého prostředníka a bylo by možné uvažovat o tom, že poskytuje platební službu poukazování peněz ve smyslu § 3 odst. 1 písm. f) ZoPS, neboť provádí převod peněžních prostředků, při němž plátce ani příjemce nevyužívají platební účet u poskytovatele plátce.

Samotný zákon tuto službu blíže nedefinuje, avšak PSD 2 ji ve svém čl. 4 odst. 22 popisuje jako platební službu, při níž „*dochází k přijetí peněžních prostředků od plátce, bez vytvoření jakéhokoliv platebního účtu na jméno plátce nebo příjemce, výhradně za účelem převodu příslušné částky příjemci nebo jinému poskytovateli platebních služeb jednajícím jménem příjemce nebo při níž dochází k přijetí těchto peněžních prostředků jménem příjemce a jejich zpřístupnění příjemci*“. Beran a kol. do této kategorie zařazují například i hotovostní vymáhání pohledávek, ač přiznávají, že na to není jednotný náhled⁷³.

Dle mého názoru lze takto popsanou zprostředkovatelskou činnost provozovatele kryptoměnové burzy skutečně ve smyslu ZoPS za poukazování peněz, a tedy i za platební službu, považovat. Provozovatel burzy totiž skutečně přijímá peněžní prostředky od plátce (zákazníka A) a převádí je příjemci (zákazníkovi B), aniž by přitom vytvářel platební účet. Domnívám se, že nemusí nutně dojít k přijetí hotovosti, jak naznačuje odst. 9 preambule k PSD 2, ale že je peněžní prostředky možné dát zprostředkovateli k dispozici samostatnou platební transakcí, tedy v tomto případě zasláním na jeho účet⁷⁴.

Pokud jde o činnosti provozovatele kryptoměnové směnárny, jak již bylo uvedeno, kryptoměnová směnárna neslouží k zprostředkovávání plateb mezi zákazníky a z tohoto důvodu tak není nutné v tomto ohledu zkoumat poskytování platebních služeb. Uvedeným aspektem platebního styku u kryptoměnových směnáren naopak bylo přijímání a odesílání peněžních prostředků jakož kupní ceny za nákup kryptoměny a přijímání a odesílání jedné kryptoměny jako protiplnění za směnu druhé kryptoměny. U těchto činností se však z logiky věci o poskytování platebních služeb jednat nemůže. Přijetí kupní ceny či kryptoměny jako protiplnění je totiž naprosto běžnou věcí, kterou provádějí jak podnikatelé, tak nepodnikající osoby. Jen těžko si lze představit, že by zákonodárce chtěl, aby to bylo považováno za platební službu. Z tohoto důvodu tak samozřejmě nic podobného není uvedeno v pozitivním výčtu platebních služeb uvedených v § 3 odst. 1 ZoPS pod písmeny a) – h).

Je nutné pro úplnost podotknout, jak už bylo naznačeno v bodě 2.4.1 této kapitoly, že zcela jistě nastanou případy, kdy se samotný provozovatel kryptoměnové burzy či směnárny

⁷³ BERAN, Jiří a kol. *Zákon o platebním styku: komentář*. op. cit. s. 52

⁷⁴ Shodně viz ibid. s. 51

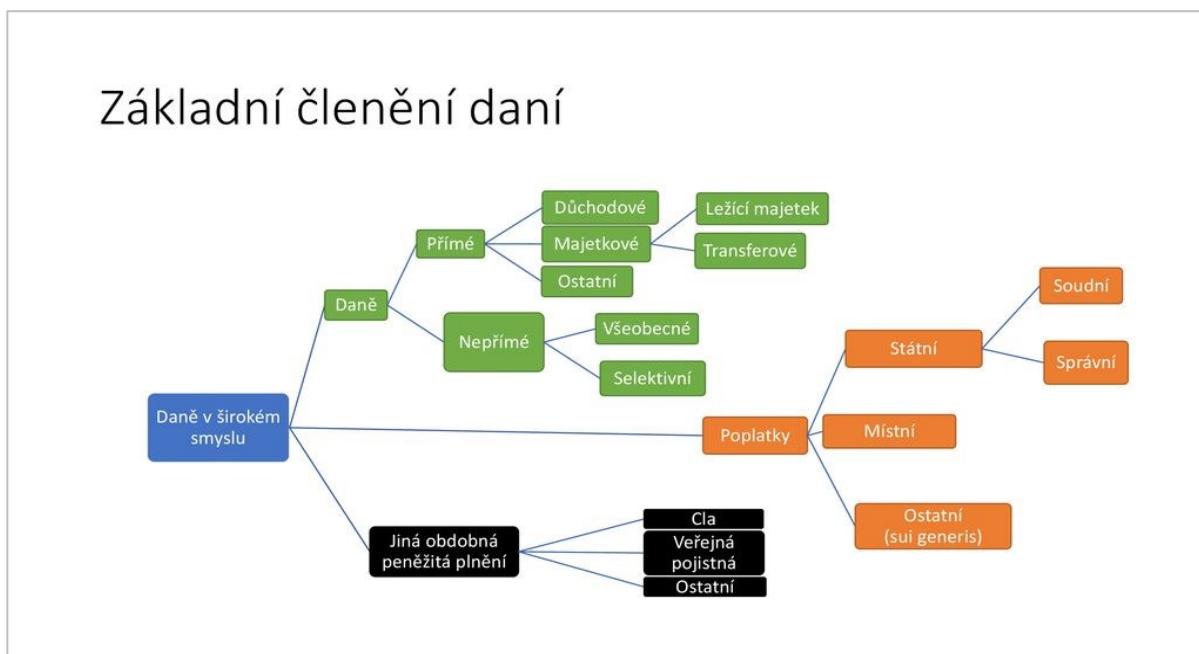
ocitně v postavení zákazníka některé banky, platební instituce či obdobného subjektu. V takovém případě však samozřejmě tento provozovatel žádné platební služby neposkytuje a není tak nutné v tomto směru řešit jakákoliv potřebná oprávnění a s nimi související povinnosti.

2.5 Daně

2.5.1 Obecně k daňové problematice

Poslední část materie, která bude v rámci oboru finančního práva v této práci rozebírána, je oblast práva daňového. Ta je natolik specifická, že byla zařazena až nakonec, což samozřejmě souvisí i s tím, že na rozdíl od předchozích zkoumaných oblastí se nebude řešit, zda je v jejích intencích zapotřebí pro provozovatele kryptoměnové burzy či směnárny získávat nějaké veřejnoprávní povolení.

Nejprve je nutné vysvětlit, na které daně bude tato kapitola práce zaměřena. Obecně rozlišujeme mezi daněmi v širokém smyslu a daněmi ve smyslu úzkém. Daně v širokém smyslu lze jinak označit jako příjmy veřejných rozpočtů a řadí se mezi ně daně v úzkém smyslu, poplatky a tzv. jiná obdobná peněžítá plnění (např. cla či veřejná pojistná)⁷⁵. Celá soustava je přehledně zobrazena na obrázku níže, který ukazuje rozdělení daní v širokém smyslu, jak bylo popsáno, a dále pak další podrobnější dělení každé z jeho tří kategorií.

Obr. 2: Základní členění daní⁷⁶

⁷⁵ KARFÍKOVÁ, Marie a kol. Teorie finančního práva a finanční vědy. op. cit. s. 147 - 148

⁷⁶ TULÁČEK, Michal. Úvod do daňového práva AVR Současné daňové předpisy. In: *SlidePlayer* [online]. 12. 10. 2017 [cit. 2021-01-20] Dostupné z: <https://slideplayer.cz/slide/16661561/> s. 27

Daně v úzkém smyslu mohou být definovány jako „nenávratná, nedobrovolná, neekvivalentní a nesankční peněžité plnění ukládaná na základě zákona a spravovaná státem nebo jinými osobami vykonávajícími finanční veřejnou správu, která jsou veřejnými příjmy veřejných rozpočtů, a to příjmy zpravidla neúčelovými, řádnými, pravidelnými a plánovanými“⁷⁷. Jde tedy o kategorii, kterou si většina lidí představí, když uslyší slovo „daně“. Radíme sem například daně z příjmů, daň z přidané hodnoty, energetické daně, spotřební daně atp.

V této práci se zaměřím na daně v úzkém smyslu, neboť odvádění poplatků ani jiných obdobných peněžitých plnění nebude pro provozovatele kryptoměnových burz a směnárny nijak odlišné než pro běžné právnické či podnikající fyzické osoby. Z obdobného důvodu pak konkrétně rozeberu daně z příjmů a daň z přidané hodnoty, protože právě tyto daně budou pro provozovatele kvůli jejich souvislosti s kryptoměny specifické a jejich placení bývá v praxi často diskutovaným problémem.

2.5.2 Daně z příjmů a právní úprava účinná do konce roku 2020

Daně z příjmů jsou daněmi přímými důchodového typu, což znamená, že postihují příjem při jeho vzniku a neexistuje žádná možnost přenést daňovou povinnost na jiný subjekt⁷⁸. V naší daňové soustavě máme celkem dvě tyto daně, a to konkrétně daň z příjmu fyzických osob a daň z příjmu právnických osob. Obě tyto daně jsou přitom na národní úrovni upraveny zejména zákonem č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů (dále jen jako „ZDP“). Procesní stránku s nimi spojenou pak řeší zákon č. 280/2009 Sb., daňový řád. Na podzákoné úrovni lze v souvislosti s jejich úpravou jmenovat vyhlášku ministerstva financí České republiky č. 146/1993 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona České národní rady č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů.

Co se týče evropského práva, tak zde existuje poměrně velké množství směrnic řešících problematiku daní z příjmu na unijní úrovni. Je možné uvést např. směrnici Rady 2011/96/EU ze dne 30. listopadu 2011 o společném systému zdanění mateřských a dceřiných společností z různých členských států, nebo směrnici Rady (EU) 2016/1164 ze dne 12. července 2016, kterou se stanoví pravidla proti praktikám vyhýbání se daňovým povinnostem, které mají přímý vliv na fungování vnitřního trhu.

⁷⁷ KARFÍKOVÁ, Marie a kol. Teorie finančního práva a finanční vědy. op. cit. s. 150

⁷⁸BAKEŠ, M., M. KARFÍKOVÁ, P. KOTÁB, H. MARKOVÁ a kol. Finanční právo. 6. upravené vydání. op. cit. s. 157

Provozovatelé kryptoměnových burz a směnárů budou jako podnikatelé (blíže k podnikání bod 2.6.3 této práce) samozřejmě povinni ze svého příjmu odvádět daň, a to jako rezidenti či v některých případech nerezidenti ve smyslu § 1 odst. 1 a 2 ZoDP. Provozovatel může být teoreticky jak podnikající fyzická osoba, tak osoba právnická, proto je nutné zkoumat oba typy daní z příjmů. Zaměřím se na to, co vše musí provozovatel zdanit a jak daň vypočítat, neboť právě tyto dva aspekty v praxi odlišují provozovatele kryptoměnových burz a směnárů od „běžných“ podnikatelů a mohou tak vyvolávat otázky.

Předmětem daně z příjmů fyzických osob jsou mimo jiné příjmy ze samostatné činnosti podle § 3 odst. 1 písm. b) ZoDP. Těmi jsou samozřejmě zejména příjmy ze živnostenského podnikání ve smyslu § 7 odst. 1 písm. b) ZoDP, nebo příjmy z jiného podnikání, ke kterému je potřeba podnikatelské oprávnění podle písm. c) téhož ustanovení. Rozdíl spočívá v tom, zda provozovatel kryptoměnové burzy či směnárny podniká pouze živnostenským způsobem, anebo zda má jiné veřejnoprávní povolení např. v režimu ZoPS nebo ZoPKT, jak bylo rozebráno v předchozích kapitolách této části práce.

Příjmem se podle § 3 odst. 2 ZoDP rozumí příjem peněžní i nepeněžní, dosažený i směnou. Provozovatelům kryptoměnových burz a směnárů mohou tyto příjmy plynout jak v peněžní formě, tak ve formě kryptoměn. Poplatky za jejich služby totiž bývají přijímány v obou těchto podobách. Příjmy z činnosti těchto provozovatelů nejsou přitom vyjmuty z předmětu daně podle § 3 odst. 4 ZoDP a nejsou ani osvobozeny od daně ve smyslu § 4 ZoDP.

Budou-li mít příjmy daného provozovatele pouze peněžní podobu, není samozřejmě problém určit jejich výši, a to jednoduchým součtem. Co však u těchto příjmů, které provozovateli plynou v kryptoměnách? Ty bude zapotřebí ocenit, a to podle § 24 odst. 1 zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví (dále jen jako „ZoÚ“), ve spojení s § 1 odst. 3 písm. a) zákona č. 151/1997 Sb., o oceňování majetku a § 3 odst. 3 písm. a) ZoDP. Vycházím přitom z předpokladu, že provozovatelé kryptoměnových burz a směnárů budou zároveň účetními jednotkami ve smyslu § 1 odst. 2 písm. d) či e) ZoÚ.

Ministerstvo financí doporučilo kryptoměny v účetnictví vykazovat jako zásobu „svého druhu“ a využít pro jejich ocenění § 25 odst. 1 písm. c), d) a l) a odst. 4 a 5 ZoÚ, a to mimo jiné i pro kryptoměnové směnárny⁷⁹. To v praxi znamená, že by provozovatelé kryptoměnových

⁷⁹ Sdělení Ministerstva financí k účtování a vykazování digitálních měn. In: *Ministerstvo financí České republiky* [online]. 15. 5. 2018 [cit. 2020-12-06]. Dostupné z: https://www.mfcr.cz/assets/cs/media/Ucetnictvi_2018_Sdeleni-MF-k-uctovani-a-vykazovani-digitalnich-men.pdf s. 1

burz a směnáren měli nabyté kryptoměny v rámci svého účetnictví oceňovat jako zásoby pořizovacími cenami. V závislosti na tom, zda se bude oceňovat v okamžiku jejich nabytí nebo k rozvahovému dni se pak použije buď § 49, anebo § 55 vyhlášky č. 500/2002 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení ZoÚ.

Výpočet daně pak stanoví § 5 odst. 1 ZoDP, který uvádí, že *„základem daně je částka, o kterou příjmy plynoucí poplatníkovi ve zdaňovacím období přesahují výdaje prokazatelně vynaložené na jejich dosažení, zajištění a udržení, pokud dále u jednotlivých příjmů podle § 6 až 10 není stanoveno jinak“*. Zjednodušeně řečeno jde tedy o příjmy, od kterých jsou odečteny výdaje. Výdaji budou u provozovatelů kryptoměnových burz a směnáren typicky výdaje na provoz internetových stránek (např. licenční poplatky za software), výdaje na mzdy zaměstnanců či výdaje na nákup určité kryptoměny (u směnáren). Výdaje si samozřejmě může provozovatel uplatnit též paušální částkou podle § 7 odst. 7 ZoDP.

Základ daně se pak může teoreticky dále měnit, a to kvůli nezdanitelným částem daně ve smyslu § 15, anebo položkám odčitatelným od základu daně podle § 34 ZoDP. Sazba daně je přitom 15 % v souladu s § 16, popřípadě je možné i její solidární zvýšení dle § 16a ZoDP. Lze uvažovat též o stanovení daně paušální částkou dle § 7a, a případně také o uplatnění slev na dani podle § 35 a násl. ZoDP.

Pokud jde o daň z příjmů právnických osob, situace je obdobná, jako u fyzických osob. Předmětem daně jsou podle § 18 odst. 1 ZoDP *„příjmy z veškeré činnosti a z nakládání s veškerým majetkem, není-li dále stanoveno jinak“*. Výjimky dle následujícího odstavce daného paragrafu se provozovatelů kryptoměnových burz a směnáren pravděpodobně týkat nebudou, stejně jako osvobození od daně podle § 19 ZoDP. Základ daně se však může opět snížit o odčitatelné položky či o položky snižující základ daně dle § 34 a § 20 ZoDP.

Základ daně je roven rozdílu mezi příjmy a výdaji (náklady) věcně a časově souvisejícími s daným zdaňovacím obdobím podle § 23 odst. 1 ZoDP. U poplatníků, kteří vedou účetnictví, se pro zjištění základu daně vychází z výsledku hospodaření, a to podle odst. 2 písm. a) téhož paragrafu. Ocenění příjmů plynoucích v kryptoměnách tak bude shodné, jako u fyzických osob, jak již bylo uvedeno výše. Sazba daně pak bude 19 % podle § 21 odst. 1 ZoDP, neboť nelze postupovat podle odstavců 2 až 5 daného paragrafu. Je samozřejmě možné uplatnit též slevy na dani ve smyslu § 35 ZoDP.

2.5.3 Daň z přidané hodnoty a právní úprava účinná do konce roku 2020

Daň z přidané hodnoty neboli zkráceně DPH je na rozdíl od daní z příjmu daň nepřímého typu, která zatěžuje konečného spotřebitele, ale je odváděna dodavatelem⁸⁰. Obdobně jako daň z příjmů je v českém právním řádu upravena zejména jedním zákonným předpisem, a to konkrétně ZDPH. Její správa je opět shodně řešena zákonem č. 280/2009 Sb., daňovým řádem. Z podzákoných předpisů je možné jmenovat vyhlášku ministerstva financí České republiky č. 146/1993 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona České národní rady č. 44/1993 Sb., o uplatnění nároku na odpočet daně z obratu a dovozní daně u zásob materiálu a zboží při přechodu na systém daně z přidané hodnoty.

Na evropské úrovni je právní úprava DPH tvořena směrnicí Rady 2006/112/ES ze dne 28. listopadu 2006 o společném systému daně z přidané hodnoty (dále jen „SDPH“), která je transponována právě v ZDPH, anebo také směrnicí Rady 2006/79/ES ze dne 5. října 2006 o osvobození zboží dováženého v drobných zásilkách neobchodní povahy ze třetích zemí od daní.

Předmětem DPH je podle § 2 odst. 1 ZDPH mimo jiné dodání zboží či poskytnutí služby za úplatu osobou povinnou k dani, obojí s místem plnění v tuzemsku. Osobou povinnou k dani je v souladu s § 5 odst. 1 téhož zákona osoba (tedy fyzická i právnická), která samostatně uskutečňuje ekonomické činnosti. U provozovatelů kryptoměnových burz a směnárén přitom nebude pochyb, že uskutečňují svým podnikáním ekonomickou činnost. Zbývá pak tedy pouze otázka, zda budou povinnými plátcí podle § 6, nebo případně plátcí dobrovolnými ve smyslu § 6f ZDPH.

Je důležité poznamenat, že plátce daně v některých případech ručí za nezaplacenou daň ze zdanitelného plnění v České republice uskutečněného jiným plátcem, pokud na toto plnění poskytne úplatu zcela nebo zčásti virtuální měnou podle AMLZ, a to v souladu s § 109 odst. 1, 2 písm. d) ZDPH. Provozovatelé kryptoměnových burz a směnárén si tak budou muset dát pozor zejména na situace, kdy budou od jiných plátců přijímat jakékoliv zboží či službu a zároveň za něj platit v některé z kryptoměn.

I u této daně se zaměřím na oblasti, u kterých budou v praxi v souvislosti s kryptoměnovými burzami a směnárnami vyvstávat otázky. Konkrétně se jedná o dvě činnosti,

⁸⁰ BAKEŠ, M., M. KARFÍKOVÁ, P. KOTÁB, H. MARKOVÁ a kol. Finanční právo. 6. upravené vydání. op. cit. s. 169

v rámci kterých je potřeba přemýšlet o placení DPH jejich provozovateli, a to poskytování služeb za úplatu v kryptoměnách a směnné operace s kryptoměnami poskytované za úplatu.

Poskytování služeb za úplatu v kryptoměnách bude typické pro provozovatele kryptoměnových burz. Touto službou bude obvykle zprostředkování obchodů mezi zákazníky nebo vedení kryptoměnové peněženky. Úplata za tyto služby pak bude zpravidla odváděna v některé z kryptoměn, typicky v bitcoinech. Základem daně bude v souladu s § 36 odst. 1 ZDPH obdržená úplata v kryptoměnách. Stejně jako u daní z příjmů se zde nabízí otázka, jak ovšem hodnotu kryptoměny „převést“ na české koruny. Odpověď na ni poskytuje § 36 odst. 6 písm. d), který říká, že základem daně je (v případě úplaty poskytnuté zcela nebo zčásti virtuální měnou) obvyklá cena bez daně poskytnutí takové služby. A to zejména z logického důvodu, že nejsou ve vztahu k těmto „měnám“ k dispozici kurzovní lístky České národní banky⁸¹. Toto ustanovení bylo přitom do ZDPH doplněno teprve nedávno, a to k 01. 04. 2019 zákonem č. 80/2019 Sb., kterým se mění některé zákony v oblasti daní a některé další zákony, právě proto, aby bylo jasné, jak v těchto případech při výpočtu základu daně postupovat.

Sazba daně bude 21 % podle § 47 odst. 1 písm. a) ZDPH, neboť na dané služby nelze vztáhnout žádnou z výjimek, které jsou uvedeny v přílohách č. 2 a 2a ZDPH, a není tak možné počítat s některou ze snížených sazeb ve smyslu písm. b) a c) téhož ustanovení. Samotný výpočet pak bude probíhat dvěma způsoby podle § 37 ZDPH. Co se týče plnění osvobozených od daně bez nároku na odpočet daně ve smyslu § 51 a § 61 ZDPH, uvažovat by bylo možné teoreticky o finančních činnostech ve smyslu § 51 odst. 1 písm. c). Opravdu se ale tato výjimka u provozovatelů kryptoměnových burz uplatní?

Finanční činnosti jsou blíže specifikovány v § 54 ZDPH a patří mezi ně mimo jiné platební služby či poskytování některých investičních služeb. Vzhledem k tomu, že v předchozích kapitolách této práce bylo uzavřeno, že provozovatelé kryptoměnových burz budou v určitých případech investiční či platební služby poskytovat, mohou se jich tím pádem týkat také tato osvobození v režimu ZDPH. Vždy ale bude záležet na okolnostech konkrétního případu a povaze činnosti daného provozovatele.

Kromě plnění osvobozených od daně bez nároku na odpočet je pak samozřejmě možné uvažovat též o plnění osvobozených od daně s nárokem na odpočet ve smyslu § 63 a násl.

⁸¹ BRANDEJS, Tomáš a kol. *Zákon o dani z přidané hodnoty: Komentář*. 8. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019, 1224 s. ISBN 978-80-7598-436-4. s. 401

ZDPH. To se bude týkat zejména případů, kdy bude provozovatel poskytovat své služby do třetí země podle § 67 ve spojení s § 63 odst. 1 písm. d) ZDPH.

Směnné operace s kryptoměny poskytované za úplatu budou na druhou stranu doménou provozovatelů kryptoměnových směnárny, kteří zákazníkům nabízí buď směnu jedné kryptoměny za druhou, anebo prodej či koupi kryptoměny za fiat měnu. Co se týče základu, sazby a výpočtu daně nebo plnění osvobozených od daně s nárokem na odpočet, bude postup obdobný, jako ten popsán výše u činností provozovatele kryptoměnové burzy. Samostatnou otázkou je však v tomto případě uplatnění plnění osvobozených od daně bez nároku na odpočet daně podle § 51, resp. § 54 ZDPH.

V tomto ohledu byl zcela přelomový, nyní již všeobecně známý, rozsudek Soudního dvora EU ve věci *Skatteverket v. David Hedqvist*⁸², který posuzoval tento problém optikou evropského práva, konkrétně pak SDPH. V tomto případě soudní dvůr uzavřel, že plnění, která spočívají ve „*směně tradičních měn za jednotky virtuální měny, bitcoin a naopak a uskutečňují se oproti zaplacení určité částky odpovídající marži, kterou představuje rozdíl mezi cenou, za kterou dotyčný poskytovatel měnu nakoupil, a cenou, za kterou ji prodává svým zákazníkům, představují poskytnutí služby za úplatu*“ ve smyslu čl. 2 odst. 1 písm. c) SPHD a že „*takové poskytování služeb (...), představuje plnění osvobozené od daně z přidané hodnoty*“⁸³ ve smyslu čl. 135 odst. 1 písm. e) SDPH.

Jinými slovy tedy v tomto rozsudku bylo řečeno, že pokud bude provozovatel kryptoměnové směnárny „směňovat“ bitcoiny za některou z fiat měn, jedná se sice o službu podléhající režimu SDPH, která je ale zároveň od platby daně osvobozena, neboť spadá pod výjimku, kterou český zákonodárce transponoval do § 54 odst. 1 písm. j) jakožto „operaci týkající se peněz“. Toto zařazení Soudní dvůr EU odůvodnil zejména tím, že jsou bitcoiny účastníky transakce akceptovány jako alternativní platidlo k zákonným platidlům a nemají jiný účel než účel platidla⁸⁴.

I nadále však zůstává nedořešeno, zda lze osvobození vztáhnout také na jiné kryptoměny, než bitcoin, a zda jej uplatňovat též na operace, kdy je jedna kryptoměna směňována za druhou kryptoměnu. Jsem toho názoru, že ve světle uvedeného judikátu by měla být pod výjimku zahrnuta „směna“ fiat měny za takovou kryptoměnu, která nemá jiný účel než

⁸² Rozsudek Soudního dvora EU ze dne 22. října 2015 ve věci C-264/14, *Skatteverket v. David Hedqvist*. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A62014CJ0264>

⁸³ Ibid. bod 58

⁸⁴ Ibid. bod 49

účel platidla (tedy tzv. coin či payment token⁸⁵). Zatím bohužel nelze v platném právu ani v judikatuře nalézt jasnou odpověď na otázku, zda se pod tuto výjimku podřadí také „směna“ kryptoměn majících jiný účel než účel platidla za fiat měny a směna kryptoměn mezi sebou, a proto vše zůstává otázkou výkladu. Blíže se k tomuto problému vrátím ještě v kapitole 2.8 této práce.

2.5.4 Změny v roce 2021

V roce 2020 bylo ve Sbírce zákonů vyhlášeno hned několik zákonů, které od 01. 01. 2021, nebo případně od jiného dne v roce 2021, změní některá ustanovení ZoDP a ZDPH. Já se zaměřím konkrétně na zákon č. 527/2020 Sb. (dále jen jako „AML Novela“), na zákon č. 540/2020 Sb. (dále jen „Paušální Novela“), a v neposlední řadě o zákon č. 609/2020 Sb. (dále jen „Souborná Novela“), neboť všechny tyto předpisy změní ta ustanovení, která jsem rozebírala či citovala v předchozích dvou bodech této kapitoly.

AML Novela, jak už název napovídá, změnila zejména AMLZ ale také živnost. zák., nebo zákon č. 186/2016 Sb., o hazardních hrách. Paušální Novela měla za cíl „nahradit stávající nepřilíš využívaný systém stanovení daně paušální částkou (§ 7a zákona o daních z příjmů) novým koncepčním režimem založeným na dobrovolné bázi, který bude vstřícnější vůči poplatníkům a který u vybrané skupiny poplatníků s příjmy ze samostatné činnosti významně sníží administrativní náročnost“⁸⁶. Jedná se tedy o předpis, který novelizuje zejména ustanovení ZoDP a zavádí tzv. paušální daň. Souborná Novela byla součástí tzv. daňového balíčku na rok 2021⁸⁷ a přinesla změny nejenom v ZoDP a v ZDPH, ale též v dalších dvaatřiceti zákonech nejenom z oboru finančního práva.

Zaměřím se tedy nyní na to, co se díky Paušální Novele a Souborné Novele změní či změnilo v kontextu předchozích dvou kapitol této práce a od kdy. Začnu opět nejprve daněmi z příjmů. O změnách provedených díky AML Novele v ZDPH bude blíže pojednáno v bodě 2.6.4 této práce, kde se AML Novela podrobněji rozebírá.

Jak už bylo uvedeno výše, hlavním smyslem Paušální Novely bylo zavedení paušální daně. Pro tu je stěžejní zejména nově přidaný § 2a ve spojení s upraveným § 7a ZoDP, který jsem uváděla v bodě 2.5.2 této práce, a který je také jediným ustanovením z tohoto bodu, které

⁸⁵ Blíže k tomuto rozdělení viz kapitola 3.1 této práce.

⁸⁶ Důvodová zpráva k zákonu č. 540/2020 Sb. In: *Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky* [online]. [cit. 2021-01-20]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=8&CT=922&CT1=0> s. 31

⁸⁷ Blíže k daňovému balíčku viz např. ŽUROVEC, Michal. Přehled nejdůležitějších změn v gesci Ministerstva financí pro rok 2021. In: *Ministerstvo financí České republiky* [online]. 31. 12. 2020 [cit. 2021-01-20]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/aktualne/tiskove-zpravy/2020/prehled-nejdulezitejsich-zmen-v-gesci-mi-40144>

Paušální Novela přímo změnila. První z uvedených ustanovení vymezuje poplatníka daně v paušálním režimu a určuje, za jakých podmínek se jím lze stát. Musí jít o osobu samostatně výdělečně činnou podle zákona upravujícího důchodové pojištění a podle zákona upravujícího veřejné zdravotní pojištění v souladu s § 2a odst. 1 písm. a) bod 1. a 2. ZoDP. Provozovatelé kryptoměnových burz a směnárů by tuto podmínku tedy mohli naplnit, ovšem pouze pokud půjde o fyzické osoby podnikající. Zároveň by ovšem nesměli dle bodu 3. téhož ustanovení být plátcí DPH, což se teoreticky může stát v případech, kdy nebudou dosahovat hranice příjmů podle § 6 odst. 1 ZDPH, anebo budou uskutečňovat pouze plnění osvobozená od daně bez nároku na odpočet daně dle téhož ustanovení. Další podmínky § 2a se pak týkají např. výše příjmů či zákazu členství v určitých obchodních korporacích. Lze však obecně říct, že i provozovatelé kryptoměnových burz a směnárů mohou v určitých případech být poplatníky v paušálním režimu, ač to spíše nebude pravidlem, když většinou nebudou fyzickými osobami, ale spíše osobami právníckými.

Druhé z nových ustanovení ZoDP, § 7a, nahradilo původní stanovení daně paušální částkou. Toto ustanovení tedy „*upravuje podmínky, za kterých je daň poplatníka daně z příjmů fyzických osob rovna paušální dani, a výši této paušální daně*“⁸⁸. V souladu s odst. 5 tohoto ustanovení přitom paušální daň činí součet záloh na daň, které měl daný poplatník v paušálním režimu zaplatit za předmětné zdaňovací období. Samotné registrace a postupu placení paušální daně se pak týkají § 381b a násl. ZoDP.

Obecně považuji zavedení tohoto institutu za pozitivní, neboť je způsobilé mnoha poplatníkům usnadnit administrativu spojenou s placením daně ve „standardním režimu“, a tedy také cenný čas. Nicméně ve vztahu k provozovatelům kryptoměnových burz a směnárů nebude tato změna tolik zásadní, neboť díky poměrně přísným podmínkám pravděpodobně většina z nich nebude moci paušální daň využívat. Přikláněla bych se v tomto kontextu k určitému rozvolnění těchto požadavků, zejména tedy snížení maximální výše obrátu, aby se stala paušální daň dostupnou pro širší skupinu subjektů.

Pokud jde o Soubornou Novelu, ta změnila velmi výrazně sazbu a způsob výpočtu daně. Nově má daň z příjmů fyzických osob podle § 16 odst. 1 ZoDP dvě sazby, a to konkrétně 15 % a 23 %, kdy pro část základu daně přesahující 48násobek průměrné mzdy se použije právě ta druhá. Solidární zvýšení daně podle dřívějšího § 16a ZoDP bylo tím pádem zrušeno. To sice přispěje ke zjednodušení výpočtu daně, ovšem na druhou stranu se nově nebude zvýšení týkat

⁸⁸ Důvodová zpráva k zákonu č. 540/2020 Sb. In: *Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky* [online]. op. cit. s. 68

jen příjmů ze závislé a samostatné činnosti, ale také ostatních kategorií příjmů, tudíž může dojít k vyšší daňové zátěži těch subjektů, které překročí zmíněnou příjmovou hranici. S těmito změnami úzce souvisí též nové znění § 16a i nově vložený § 16ab ZoDP. První z nich řeší sazbu daně pro tzv. samostatný základ daně a výpočet daně. Druhý z nich pak upravuje výpočet daně z tzv. obecného základu a mechanismus zápočtu daňového bonusu a kladné daně ze samostatného základu daně, vypočtené dle § 16a ZoDP.

Obecně nebylo dle důvodové zprávy k Souborné Novele se změnami těchto třech paragrafů původně vůbec počítáno⁸⁹. Do zákona se dostaly až díky pozměňovacím návrhům, konkrétně se jedná o pozměňovací návrh č. 6592, jehož obecným účelem bylo „*zlepšit fiskální pozici domácností a tím podpořit jejich spotřebu, neboť v důsledku navrhovaného snížení daňového zatížení práce budou mít zaměstnanci k dispozici větší disponibilní příjem v podobě vyšší čisté mzdy*“⁹⁰. Toho má být dosaženo zejména zrušením tzv. superhrubé mzdy ve smyslu dříve účinného § 6 odst. 12 ZoDP, což se však provozovatelů kryptoměnových burz a směnár – fyzických osob týkat nebude, neboť z povahy jejich činnosti nejsou zaměstnanci. I z tohoto důvodu tedy nebudu tuto změnu blíže hodnotit, navíc by se stejně jednalo spíše o hodnocení politické než o hodnocení pohledem práva.

Další drobné změny nastaly také v oblasti slev na dani podle § 35 a násl. ZoDP, avšak jedná se spíše o technické změny navázané na novou textaci některých ustanovení. Kromě toho byl také zrušen limit výše daňového bonusu ve smyslu § 35c odst. 3 ZoDP, což by se teoreticky mohlo týkat těch provozovatelů kryptoměnových burz a směnár – fyzických osob, kteří jsou zároveň rodiči.

Na závěr pouze podotýkám, že účinnost všech těchto uvedených novelizovaných ustanovení ZoDP nastala dne 01. 01. 2021, a to v souladu s čl. XVII Paušální Novely a čl. XLVIII Souborné Novely. Co se týče daně z přidané hodnoty, ani Paušální Novela, ani Souborná Novela nepřinesly žádné změny uvedených ustanovení.

⁸⁹ Důvodová zpráva k zákonu č. 609/2020 Sb. In: *Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky* [online]. [cit. 2021-01-27]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=8&CT=910&CT1=0>

⁹⁰ BABIŠ, Andrej. Pozměňovací návrh č. 6592 k VI. n. z., kterým se mění některé zákony v oblasti daní - EU. In: *Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky* [online]. [cit. 2021-01-27]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?o=8&t=910> s. 7

2.6 Boj proti praní špinavých peněz a živnostenské podnikání

2.6.1 Právo proti praní špinavých peněz a živnostenské podnikání v obecné rovině

Prvními oblastmi právní úpravy neřadícími se přímo do oboru finančního práva, které budou v této práci zkoumány, jsou oblast boje proti praní špinavých peněz ve spojení s oblastí živnostenského podnikání. Ač by se na první pohled mohlo zdát, že tyto dva okruhy spolu příliš nesouvisejí, opak je pravdou. A to zejména díky AML Novele. K tomu však blíže až v dalších bodech této kapitoly.

Právo proti praní špinavých peněz se zabývá zejména třemi klíčovými oblastmi. Jedná se o boj proti legalizaci výnosů z trestné činnosti, boj proti financování terorismu a oblast mezinárodních finančních sankcí⁹¹. První z nich řeší to, jak zabránit činnostem, které mají za cíl znemožnit zjištění nelegálního původu určitého majetku. Druhá z těchto oblastí se zabývá tím, jak zabránit přesunům peněžních prostředků do financování nejružnějších teroristických aktivit. Třetí z nich se pak zaměřuje na ukládání sankcí za nelegální činnost, ve které je přítomen tzv. přeshraniční prvek, tedy například protiprávní činnost v rámci mezinárodního obchodu či mezinárodní bezpečnosti⁹².

Kryptoměn obecně se přitom bude dotýkat zejména první oblast, neboť kryptoměny mohou být zneužity například tak, že za peněžní prostředky z ilegální činnosti bude nakoupena určitá kryptoměna a následně několikrát v rámci blockchainu převedena za použití nejružnějších anonymizujících nástrojů⁹³. Mezi běžné praktiky praní špinavých peněz pomocí kryptoměn patří dále také tzv. cryptocurrency tumblers (jinak také mixers), které umožňují vymazat transakční propojení mezi adresami kryptoměnových peněženek. Za drobný poplatek uživatelé vymění určité množství kryptoměny za shodné množství stejné kryptoměny, které však nebude obsahovat stopy předchozích transakcí daného uživatele⁹⁴. Ostatně v praxi je známo již několik případů, kdy byly konkrétně bitcoiny využity jako prostředek legalizace protiprávně nabytých peněžních prostředků⁹⁵.

⁹¹ KARFÍKOVÁ, Marie a kol. Teorie finančního práva a finanční vědy. op. cit. s. 291

⁹² Ibid. s. 291 - 292

⁹³ Bitcoin Money Laundering: How Criminals Use Crypto (And How MSBs Can Clean Up Their Act). In: *ELLIPTIC* [online]. 18. 09. 2019 [cit. 2020-06-07]. Dostupné z: <https://www.elliptic.co/our-thinking/bitcoin-money-laundering>

⁹⁴ PHILLIPS, Gavin. What Is a Bitcoin Tumbler? Are They Legal? In: *Blocs Decoded* [online]. 19. 12. 2019 [cit. 2020-06-07]. Dostupné z: <https://blocksdecoded.com/what-is-bitcoin-tumbler/>

⁹⁵ ORCUTT, Mike. Criminals laundered \$2.8 billion in 2019 using crypto exchanges, finds a new analysis. In: *MIT Technology Review* [online]. 16. 01. 2020 [cit. 2020-06-07]. Dostupné z: <https://www.technologyreview.com/2020/01/16/130843/cryptocurrency-money-laundering-exchanges/>

Co se týče právní úpravy boje proti praní špinavých peněz, na národní úrovni je základním předpisem již zmiňovaný AMLZ. Předmětem tohoto zákona je pak dle jeho § 1 zejména úprava některých opatření proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu a také některých práv a povinností fyzických a právnických osob při uplatňování opatření proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu. Kromě tohoto zákona je pak možné zmínit také zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, jmenovitě pak jeho § 216 až 217a, které mimo jiné definují trestný čin legalizace výnosů z trestné činnosti a trestný čin legalizace výnosů z trestné činnosti z nedbalosti.

Z podzákoných předpisů je potřeba zmínit vyhlášku České národní banky č. 67/2018 Sb., o některých požadavcích na systém vnitřních zásad, postupů a kontrolních opatření proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu, která byla vydána v souladu s § 21 odst. 9 AMLZ.

Na úrovni evropské pak právní úpravu boje proti praní špinavých peněz tvoří z přímo použitelných předpisů nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/847 ze dne 20. května 2015 o informacích doprovázejících převody peněžních prostředků a o zrušení nařízení (ES) č. 1781/2006, jehož účelem je předcházení, odhalování a vyšetřování praní peněz a financování terorismu. Ze směrnic je pak možné připomenout již jednou zmiňovanou 4. AML směrnicí a 5. AML směrnicí.

Pokud jde o živnostenské podnikání, to je možné podle Průchy vymezit jako „*podnikání realizované v živnostenskoprávním režimu, tzn. za podmínek, které pro tento případ předepisuje příslušná živnostenskoprávní úprava, jakožto úprava veřejnoprávní povahy*“⁹⁶. Zjednodušeně řečeno jde tedy o typ podnikání, který je upraven předpisy živnostenského práva.

Z hlediska právní úpravy je samozřejmě naprosto základním zákonným předpisem na národní úrovni živnost. zák. Kromě něj pak také lze uvést zákon č. 570/1991 Sb., o živnostenských úřadech. Z hlediska podzákoných právních předpisů tvoří právní úpravu tohoto oboru práva zejména nařízení vlády č. 278/2008 Sb., o obsahových náplních jednotlivých živností, které řeší, jaké konkrétní činnosti daný obor živnosti zahrnuje.

Z evropské legislativy je nutné zmínit především směrnicí Evropského parlamentu a Rady 2006/123/ES ze dne 12. prosince 2006 o službách na vnitřním trhu, která umožnila občanům EU dočasně nebo příležitostně poskytovat své služby (mimo jiné i ty poskytované živnostenským způsobem) v kterékoliv členské zemi. Jinak je ponechána příslušná právní

⁹⁶ PRŮCHA, Petr. *Živnostenské právo*. Brno: Masarykova univerzita, 2005, 163 s. ISBN 80-210-3778-4. s. 7

úprava víceméně v gesci jednotlivých států a není sjednocena takovým způsobem, jako výše zmiňovaná oblast boje proti praní špinavých peněz.

2.6.2 AML úprava ve vztahu ke kryptoměnovým burzám a směnárnám účinná do 31. 12. 2020

Nyní tedy přistoupím k praktické aplikaci zmiňovaných právních úprav na kryptoměnové burzy a směnárny, resp. jejich provozovatele. V souladu s výše stanovenou posloupností se nejprve zaměřím na právo proti praní špinavých peněz. Zde bude nutné zejména určit, zda a jakým způsobem se na provozovatele AMLZ vztahuje a jaké pro ně z toho plynou práva a povinnosti. Toto určení přitom nejprve provedu s právní úpravou účinnou do 31. 12. 2020.

Jak již bylo uvedeno v první části této práce, AMLZ je základním předpisem co se právního zakotvení kryptoměn týče. V § 2 odst. 1 písm. l) AMLZ (ve zkoumaném znění) je uvedeno, že povinnou osobou se pro účely tohoto zákona rozumí (mimo jiné) „*osoba poskytující služby spojené s virtuální měnou, kterou se pro účely tohoto zákona rozumí elektronicky uchovávaná jednotka bez ohledu na to, zda má nebo nemá emitenta, a která není peněžním prostředkem podle zákona o platebním styku, ale je přijímána jako platba za zboží nebo služby i jinou osobou odlišnou od jejího emitenta*“. V ustanovení § 4 odst. 8 je pak blíže uvedeno, kdo se vlastně rozumí osobou poskytující služby spojené s virtuální měnou, kdy jde konkrétně o osobu, která „*jako předmět své podnikatelské činnosti kupuje, prodává, uchovává, pro jiného spravuje nebo zprostředkovává nákup nebo prodej virtuální měny, případně poskytuje další služby spojené s virtuální měnou*“.

První otázkou tedy je, zda je provozovatel kryptoměnové burzy či směnárny vždy povinnou osobou dle tohoto zákona a zda tedy musí dodržovat veškeré povinnosti pro tuto osobu stanovené.

Zákonodárce k tomu v důvodové zprávě pouze příkladem uvedl, že na trhu začínají působit v souvislosti s kryptoměnami různé subjekty, pro které však nejsou nastaveny žádné speciální požadavky, ač lze pomocí kryptoměn přerušit stopu převáděných prostředků⁹⁷. Mezi tyto subjekty pak zařadil provozovatele online obchodovacích portálů (při provozování platební brány pro umožnění převodu kryptoměny od kupujícího k prodávajícímu při koupi zboží v e-

⁹⁷ Důvodová zpráva k zákonu č. 368/2016 Sb. In: *Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky* [online]. [cit. 2020-06-21]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/doc/00/12/56/00125696.pdf> s. 46

shopu) a online „směnáren“ (webů umožňujících nákup a prodej kryptoměny), nebo také poskytovatele správy účtů v kryptoměně či vedení „elektronické peněženky“⁹⁸.

Není však jasné, zda také všechny tyto osoby vnímal jako povinné osoby ve smyslu § 2 odst. 1 písm. l), resp. § 4 odst. 8 AMLZ, či zda daná ustanovení míří pouze na některé z nich. Komentářová literatura v tomto směru víceméně pouze parafrázuje důvodovou zprávu, nicméně si vykládá vyjádření zákonodárce tak, že všechny výše uvedené osoby považuje za osoby povinné ve smyslu výše citovaných ustanovení⁹⁹.

Když se podíváme nejprve na provozovatele kryptoměnové burzy, jako předmět jeho činnosti je možné v souladu s poznatky uvedenými v předchozích kapitolách této práce označit zprostředkování nákupu či prodeje kryptoměny (případně směny kryptoměn mezi sebou). V některých případech pak také správu kryptoměny, pokud pro své zákazníky povede na své burze kryptoměnové peněženky. Když se však zaměříme na kryptoměnové burzy, které umožňují pouze směnu kryptoměn mezi sebou a nevedou pro své zákazníky kryptoměnové peněženky, zjistíme, že zprostředkování směny kryptoměny za jinou kryptoměnu ve výčtu zákona chybí. Bylo by možné tuto činnost nicméně teoreticky podřadit pod tzv. další služby spojené s virtuální měnou, neboť je velmi blízká právě zprostředkování nákupu a prodeje kryptoměn.

Nicméně je otázkou, zda bylo skutečně cílem zákonodárce zahrnout do výčtu povinných osob tento typ burz, ve kterých nedochází k žádným operacím s peněžními prostředky, ani k vedení kryptoměnové peněženky. Domnívám se, že nikoliv, neboť z hlediska legalizace výnosů z trestné činnosti se snaží zákonodárce postihnout zejména ty kryptoměnové subjekty, které operují zároveň s peněžními prostředky. U těchto subjektů totiž existuje riziko, že budou peněžní prostředky získané nelegální aktivitou převedeny do kryptoměn, a tím dojde k zakrytí jejich ilegálního původu.

Dále se zákonodárce bude snažit zamezit také převodu kryptoměn získaných jako odměnu za nelegální činnost na peněžní prostředky či jiné movité věci. U subjektů vedoucích kryptoměnové peněženky či kryptoměnové účty je zase možnost, že u nich budou shromažďovány kryptoměny obdržené jako odměna za ilegální aktivity, což bude případně díky povinnostem dle AMLZ možné odhalit. Nicméně v případě kryptoměnových burz, které pouze umožňují směnu kryptoměn za jiné kryptoměny mezi zákazníky, se žádná z popsaných činností

⁹⁸ Ibid.

⁹⁹ KATOLICKÁ, Michaela a Ján BÉREŠ. *Zákon o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2017, 248 s. ISBN 978-80-7552-823-0. s. 30

dít nebude. Nebylo by dle mého názoru správné, aby přes extenzivní výklad spojení „*další služby spojené s virtuální měnou*“ bylo v tomto případě dovozeno, že se i tento typ provozovatelů musí počítat do povinných osoby dle AMLZ.

Co se týče provozovatele kryptoměnové směnárny, u něj je situaci jednodušší, neboť je zjevné, že předmětem jeho činnosti je nákup a prodej kryptoměn. Zařazení kryptoměnových směnáren, resp. jejich provozovatelů, pod povinné osoby ostatně doporučovaly také Evropský orgán pro bankovníctví¹⁰⁰ či Evropská komise¹⁰¹.

Z důvodů uvedených výše tedy budou muset být provozovatelé kryptoměnových směnáren a burz (s výjimkou těch burz, které pouze umožňují zákazníkům směňovat kryptoměny mezi sebou a nevedou pro zákazníky kryptoměnové peněženky) považováni za osoby povinné podle AMLZ. Mezi základní povinnosti těchto povinných osob patří přitom povinnost identifikace a kontroly klienta ve smyslu § 7 a násl. AMLZ.

Povinnost identifikace budou mít provozovatelé kryptoměnových burz a směnáren zejména tehdy, když hodnota obchodu překročí částku 1.000,- EUR, a to v souladu s § 7 odst. 1 AMLZ. Nicméně podle odst. 2 je tato povinnost dána v některých případech i bez ohledu na tento limit, pro případ provozovatelů konkrétně pokud půjde o podezřelý obchod či vznik obchodního vztahu podle § 6 AMLZ. V praxi tedy provozovatel bude muset identifikaci provést, pokud:

- 1) si někdo u něj založí účet a bude možné předpokládat, že mu provozovatel bude díky tomu opakovaně poskytovat své služby ve smyslu § 4 odst. 2 AMLZ;
- 2) bude chtít zákazník koupit, prodat či směnit kryptoměny v hodnotě vyšší než 1.000,- EUR;
- 3) bude daný obchod vykazovat znaky podezřelého obchodu ve smyslu § 6 AMLZ, tj. typicky pokud budou okolnosti obchodu vyvolávat podezření, že má sloužit k legalizaci výnosů z trestné činnosti či k financování terorismu.

Identifikační údaje jsou přitom uvedeny v § 5 AMLZ a postup provádění identifikace pak v § 8 téhož zákona. Zde je třeba připomenout, že odst. 1 tohoto ustanovení vyžaduje, aby byla první identifikace provedena za fyzické přítomnosti identifikovaného. To je ovšem

¹⁰⁰ EBA Opinion on ‘virtual currencies’. In: *European Banking Authority* [online]. 04. 07. 2014 [cit. 2020-06-13]. Dostupné z: <https://www.eba.europa.eu/documents/10180/657547/EBA-Op-2014-08+Opinion+on+Virtual+Currencies.pdf> s. 6

¹⁰¹ Commission strengthens transparency rules to tackle terrorism financing, tax avoidance and money laundering. In: *European Commission* [online]. 05. 07. 2016 [cit. 2020-06-13]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_16_2380

u kryptoměnových burz a směnáren velmi komplikované, neboť jsou založeny právě na tom, že mohou fungovat téměř výlučně online. Existují nicméně možnosti zprostředkované identifikace a převzetí identifikace.

První ze jmenovaných možností podle § 10 odst. 1 AMLZ umožňuje, aby identifikace byla provedena u notáře (může jít přitom i o notáře zahraničního¹⁰²) či u kontaktního místa veřejné správy (tedy na Czech Pointu např. na úřadě či na poště). Druhá z možností pak dovoluje povinným osobám převzít identifikaci provedenou určitými osobami, kupříkladu některou úvěrovou, finanční či platební institucí. Nicméně aby to bylo možné, předpokládá se existence určitého vztahu mezi povinnou osobou a danou institucí, neboť není povinností údaje k identifikaci klienta poskytovat jiným osobám¹⁰³.

Kromě toho by bylo možné uvažovat ještě o tzv. zjednodušené identifikaci a kontrole klienta podle § 13 AMLZ, pokud bude zákazník kryptoměnové burzy či směnárny spadat do některé z kategorií s potenciálně nižším rizikem zneužití pro legalizaci výnosů z trestné činnosti nebo financování terorismu ve smyslu odst. 1. Co se týče typů činností, u kterých je možné tuto zjednodušenou identifikaci a kontrolu využít, a to ve smyslu odst. 2 téhož ustanovení, domnívám se, že se na kryptoměnové burzy ani směnárny tato možnost nebude vztahovat. V úvahu by totiž připadala pouze aplikace ustanovení § 13 odst. 2 písm. c) AMLZ, přičemž ovšem dle mého názoru není možné říct, že služby kryptoměnových burz a směnáren představují nízké riziko zneužití k legalizaci výnosů z trestné činnosti nebo financování terorismu. Splnění dalších podmínek ve smyslu tohoto ustanovení by pak v praxi ostatně také zpravidla nebylo možné.

Povinnost provádět kontrolu pak bude méně častá než povinnost klienta identifikovat, neboť se vztahuje jen na určité situace. Provést kontrolu je v souladu s § 9 odst. 1 AMLZ nutné například v případě, kdy je hodnota obchodu prováděného mimo obchodní vztah vyšší než 15.000,- EUR, nebo kdy je klient tzv. politicky exponovanou osobou. Kontrola přitom zahrnuje podrobnější zkoumání než samotná identifikace. Provozovatelé by podle odst. 2 zmiňovaného ustanovení měli zkoumat mimo jiné informace o účelu a zamýšlené povaze obchodu nebo obchodního vztahu, či zdroje peněžních prostředků nebo jiného majetku, kterého se obchod

¹⁰² HLADKÁ, Michaela a Jiří HYLMAR. Identifikace klienta podle zákona proti praní špinavých peněz – výhled do budoucna. In: *Finanční analytický úřad* [online]. 2018 [cit. 2020-06-27]. Dostupné z: https://www.financnianalytickyurad.cz/download/FileUploadComponent-105114954/1536059563_cs_8_2018_20_21.pdf s. 1

¹⁰³ TVRDÝ, Jiří, a Adriana VAVRUŠKOVÁ. *Zákon o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2018, 581 s. ISBN: 978-80-7400-688-3. s. 78

nebo obchodní vztah týká. V tomto ohledu pak lze doporučit, aby měli provozovatelé kryptoměnových burz a směnáren vyhotoveny formuláře pro identifikaci i kontrolu klienta, aby mohli vše archivovat a v případě potřeby předložit dozorujícímu Finančnímu analytickému úřadu.

Kromě těchto základních povinností pak mají provozovatelé kryptoměnových burz a směnáren také další povinnosti ve smyslu AMLZ. V souladu s jeho § 21 odst. 1 musí zavést a uplatňovat odpovídající strategie a postupy vnitřní kontroly a komunikace ke zmírnění a účinnému řízení rizik legalizace výnosů z trestné činnosti a financování terorismu. Dále pak musí zajistit nejméně jedenkrát v průběhu 12 kalendářních měsíců proškolení zaměstnanců, kteří se mohou při výkonu své pracovní činnosti setkat s podezřelými obchody, a to v souladu s § 23 odst. 1 AMLZ.

Zároveň mají obecnou informační povinnost vůči Finančnímu analytickému úřadu podle § 24 odst. 1 AMLZ, kterému zároveň musí hlásit veškeré podezřelé obchody podle § 18 odst. 1 tohoto zákona. K plnění těchto povinností vůči úřadu musí být v souladu s § 22 AMLZ určena jedna kontaktní osoba. Informační povinnost mají provozovatelé i vůči jejich zákazníkům a zpracování jejich osobních údajů, neboť jim vždy musí dle § 24 odst. 2 AMLZ sdělit, že budou údaje zpracovávány pro účely předcházení legalizace výnosů z trestné činnosti a financování terorismu.

V souladu s § 16 AMLZ mají provozovatelé dále tzv. dokumentační povinnost, dle které po dobu 10 let od uskutečnění obchodu nebo od ukončení obchodního vztahu s klientem musí uchovávat vyjmenované informace, údaje či dokumenty. V neposlední řadě pak na provozovatele dopadá také povinnost mlčenlivosti ve smyslu § 38 AMLZ, podle které musí zachovávat mlčenlivost o skutečnostech týkajících se oznámení a šetření podezřelého obchodu, úkonů učiněných Finančním analytickým úřadem nebo plnění povinností stanovených v § 24 odst. 1 nebo § 31c tohoto zákona.

2.6.3 Úprava živnostenského podnikání ve vztahu ke kryptoměnovým burzám a směnárnám účinná do 31. 12. 2020

Co se týče živnostenského zákona, bude nutné zjistit, zda a případně jaké živnostenské oprávnění budou muset provozovatelé kryptoměnových burz a směnáren ke své činnosti získat. Tato zjištění přitom budu opět provádět nejprve s právní úpravou účinnou do 31. 12. 2020.

Nejprve je třeba zdůraznit, že činnost těchto provozovatelů naplní znaky podnikání ve smyslu § 420 odst. 1 obč. zák., který stanoví, že „*kdo samostatně vykonává na vlastní účet*

a odpovědnost výdělečnou činnost živnostenským nebo obdobným způsobem se záměrem činit tak soustavně za účelem dosažení zisku, je považován se zřetelem k této činnosti za podnikatele“. Je přitom zjevné, že v naprosté většině případů budou provozovatelé své kryptoměnové burzy či směnárny provozovat samostatně a na vlastní účet a odpovědnost, tato činnost pro ně bude výdělečná a budou ji chtít vykonávat soustavně za účelem dosažení zisku. Ohledně živnostenského či obdobného způsobu pak záleží právě na tom, zda budou provozovatelé mít jiný typ veřejnoprávního povolení v kontextu předchozích kapitol této části práce či nikoliv.

Jestliže ano, pak nebude potřeba dále získávat ještě živnostenské oprávnění zejména s ohledem na § 3 odst. 3 písm. a) živnost. zák., neboť nelze takovou činnost za živnost považovat a provozovatelé tak budou podnikat právě oním „*obdobným způsobem*“. Ovšem pokud toto jiné povolení provozovatelé kryptoměnových burz a směnáren z důvodu charakteru jejich činnosti nebudou muset mít, pak bude nutné, aby získali právě živnostenské oprávnění ve smyslu § 10 živnost. zák. Ten ostatně v § 2 obsahuje obdobnou definici jako § 420 obč. zák., ve které uvádí, že živností je „*soustavná činnost provozovaná samostatně, vlastním jménem, na vlastní odpovědnost, za účelem dosažení zisku a za podmínek stanovených tímto zákonem*“.

Základní otázkou před získáním živnostenského oprávnění je to, do jaké kategorie živnosti spadá provozování kryptoměnové burzy či směnárny. V souladu s § 19 a násl. se živnosti dělí na ohlašovací a koncesované (uvedené v příloze č. 3 k živnost. zák.). Mezi ohlašovací živnosti pak patří živnosti řemeslné (uvedené v příloze č. 1 k živnost. zák.), vázané (uvedené v příloze č. 2 k živnost. zák.) a živnost volná, jejíž obory lze nalézt v příloze č. 4 k živnost. zák. Vzhledem k tomu, že žádná činnost obdobná provozování kryptoměnových burz a směnáren není uvedena v přílohách č. 1 až 3 živnost. zák., bude nutné ji zařadit pod živnost volnou. S tímto zařazením ostatní souhlasí i např. zákonodárce, který ji ve své důvodové zprávě podřadil pod obor č. 47 – zprostředkování obchodu a služeb¹⁰⁴.

Živnost volná zahrnuje v souladu s přílohou č. 4 k živnost. zák. celkem 80 různých oborů, z nichž ten 80. představuje určitou zbytkovou kategorii, neboť obsahuje „*výrobu, obchod a služby jinde nezařazené*“. Kromě již zmíněného oboru č. 47 by pro provozovatele kryptoměnových burz a směnáren mohly teoreticky připadat v úvahu také obory č. 56 (poskytování software, poradenství v oblasti informačních technologií, zpracování dat, hostingové a související činnosti a webové portály) a také výše uvedený obor č. 80. Blíže jsou

¹⁰⁴ Důvodová zpráva k zákonu č. 368/2016 Sb. In: *Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky* [online]. op. cit. s. 46

přítom všechny tyto obory vymezeny v již zmíněném nařízení vlády č. 278/2008 Sb., o obsahových náplních jednotlivých živností, a to konkrétně v jeho příloze č. 4.

Obsahovou náplní oboru č. 47 živnosti volné je mimo jiné i „*zprostředkování nákupu a prodeje věcí movitých, včetně případného provádění obchodních transakcí na účet jiných nebo v zastoupení jiného*“. Tato definice přitom odpovídá činnosti provozovatele kryptoměnové burzy, který mimo jiné zprostředkuje nákup a prodej věcí movitých – kryptoměn pro své zákazníky. U provozovatele kryptoměnové směnárny se však s touto činností obvykle setkat nelze. Co se týče oboru č. 56, do něj spadá také „*poskytování užití (prodej a pronájem) a implementace software*“. Tuto činnost přitom častou budou vykonávat opět provozovatelé kryptoměnových burz, kteří svým zákazníkům budou poskytovat možnost využít jejich kryptoměnovou peněženku, tedy v podstatě typ počítačového software.

Zbylé činnosti provozovatelů kryptoměnových burz a směnáren potom nelze dobře zařadit pod žádný jiný obor, než tzv. zbytkový obor č. 80. Samozřejmě je také možné si nechat zapsat i všech 80 oborů živnosti volné, neboť správní poplatek nezávisí na počtu těchto oborů, viz příloha zákona č. 634/2004 Sb., o správních poplatcích, část I, položka 24.

K tomu, aby daný provozovatel získal živnostenské oprávnění, musí splnit pouze všeobecné podmínky provozování živnosti ve smyslu § 6 živnost. zák., tedy musí být plně svéprávný a bezúhonný. Krom toho u něj nesmí být dána některá z překážek provozování živnosti ve smyslu § 8 živnost. zák., mezi které patří například prohlášení konkursu na jeho majetek. Jakmile provozovatel kryptoměnové směnárny či burzy získá živnostenské oprávnění, musí dodržovat povinnosti stanovené zejména v § 31 živnost. zák., mezi které patří například povinnost řádně označit své sídlo či vydat na žádost zákazníka doklady o prodeji zboží a o poskytnutí služby.

Co se týče možnosti mít provozovnu a oznámit zahájení provozování živnosti v ní ve smyslu § 17 a násl. živnost. zák., nebude se toto vztahovat na všechny provozovatele kryptoměnových burz a směnáren. Provozovna je podle § 17 odst. 1 živnost. zák. prostorem, v němž je živnost provozována. Za provozovnu se přitom považuje i automat nebo obdobné zařízení sloužící k prodeji zboží nebo poskytování služeb. U provozovatelů kryptoměnových burz lze předpokládat, že provozovny vůbec zřizovat nebudou, neboť veškerá činnost bude vykonávána výlučně online. Naopak u provozovatelů kryptoměnových směnáren je možné připustit, že z povahy jejich činnosti někteří z nich skutečně provozovny mít budou. Zprv by mohlo jít o klasické obchodní prostory, obdobně jako u tradičních směnáren, kde si zákazníci

budou moci za hotovost koupit nebo prodat kryptoměny. Zadržet se pak provozovnou může stát i zařízení typu Bitcoinmat¹⁰⁵, na kterém je možné uskutečnit prodej či koupi kryptoměn. Vzhledem k tomu, že dle komentářové literatury se za provozovnu mohou považovat i např. automaty na nápoje či samoobslužné kopírky¹⁰⁶, pak není důvod se domnívat, že by Bitcoinmat a obdobná zařízení provozovny ve smyslu živnost. zák. nebyly.

2.6.4 Právní úprava účinná od 01. 01. 2021

Jak již vyplývá z výše uvedeného, dne 17. 12. 2020 byla ve Sbírce zákonů vyhlášena AML Novela, která novelizuje jak AMLZ, tak mimo jiné živnost. zák. AML Novela má tzv. dělenou účinnost, což znamená, že různé její části nabývají účinnosti v jiné dny (blíže viz čl. XXXVIII AML Novelu). AML Novela byla vytvořena zejména za účelem transpozice 4. a 5. AML směrnice. Změny ustanovení týkajících se kryptoměn a obchodování s nimi, stejně jako většina AML Novelu, nabyly účinnosti dne 01. 01. 2021. Projdu tedy nyní postupně ta novelizovaná ustanovení, která mají přímou souvislost s kryptoměnovými směnárny a burzami.

První velkou změnu zaznamenal § 2 odst. 1 písm. l) AMLZ, který nově uvádí, že povinnou osobou je „osoba poskytující služby spojené s virtuálním aktivem“. S tím souvisí nový § 4 odst. 8 a 9 AMLZ, neboť první z nich obsahuje širší definici této osoby a druhý pak bližší vymezení pojmu „virtuální aktivum“. Je tedy zřejmé, že AML Novela nahradila pojem „virtuální měna“ právě „virtuálním aktivem“, a dále také zpřesnila vymezení osob poskytujících služby s ním spojené.

Výraz aktivum zákonodárce použil proto, že jde dle jeho názoru o vhodnější vyjádření daného institutu, neboť nejde o měnu jako takovou (tedy státem uznanou) a navíc se jedná spíše o jednotku této „měny“¹⁰⁷. Na jednu stranu může jít o dobré rozhodnutí, neboť v zákoně jde opravdu o definici coinů a tokenů a nikoliv kryptoměny jako celého systému. Avšak na druhou stranu se běžně používá stejný výraz pro obojí (na rozdíl od fiat měn). Navíc s sebou změna přináší lehký zmatek, neboť evropské předpisy hovoří o virtuální měně, v obecné mluvě se používá kryptoměna, případně i digitální měna a pro adresáty právních norem tak může být těžké se zorientovat.

¹⁰⁵ K Bitcoinmatům blíže viz Bitcoinmaty. In: *WBTCB* [online]. [cit. 2020-07-14]. Dostupné z: <https://www.wbtc.com/cz/bitcoinmaty>

¹⁰⁶ KAMENÍK, Petr, Milada HRABÁNKOVÁ a Marie ORLOVÁ. *Živnostenský zákon, Zákon o živnostenských úřadech. Komentář*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018, 552 s. ISBN 978-80-7552-658-8. s. 106

¹⁰⁷ Důvodová zpráva k zákonu č. 527/2020 Sb. In: *Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky* [online]. [cit. 2021-01-02]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=8&CT=909&CT1=0> s. 149

Virtuálním aktivem se podle § 4 odst. 9 AMLZ rozumí „*elektronicky uchovatelná nebo převoditelná jednotka, která je:*

a) způsobilá plnit platební, směnnou nebo investiční funkci, bez ohledu na to, zda má nebo nemá emitenta, pokud se nejedná o

1. cenný papír, investiční nástroj, nebo peněžní prostředek podle zákona o platebním styku,

2. jednotku podle § 3 odst. 3 písm. c) bodů 4 až 7 zákona o platebním styku, nebo

3. jednotku, kterou je prováděna platba podle § 3 odst. 3 písm. e) zákona o platebním styku, nebo

b) jednotkou podle písmene a) bodu 2 a kterou lze v konečném důsledku zaplatit pouze za úzce vymezený okruh zboží nebo služeb, který zahrnuje elektronicky uchovatelnou nebo převoditelnou jednotku podle písmene a)“.

Jde tedy o mnohem podrobnější definici, než kterou obsahoval zákon dříve u virtuální měny. Za pozitivní lze označit, že jsou virtuální aktiva elektronicky nejenom uchovávána, ale též převoditelná, neboť pouhé uchovávání elektronicky nebylo v tomto směru dostatečným definičním znakem. Dále byly vysloveně přidány kategorie, za které nelze virtuální aktiva považovat (tedy cenné papíry, investiční nástroje či cenné papíry). I v kontextu předchozích kapitol této části práce je dle mého potřeba toto ustanovení vykládat tak, že pokud coin či token naplní svými znaky některou z uvedených kategorií, pak bude považován za jejího reprezentanta a v mezích AMLZ tím pádem nebude virtuálním aktivem. Tedy pokud bude např. provozovatel kryptoměnové burzy obchodovat pouze s tokeny, které jsou zároveň investičními nástroji, pak nebude obchodovat s virtuálním aktivem a bude povinnou osobou ve smyslu § 2 odst. 1 písm. b) a nikoliv podle § 2 odst. 1 písm. l) AMLZ.

Přidáno bylo nově také písmeno b) daného ustanovení, které míří na případy, kdy je možné kryptoměnu využít pouze k nákupu jiné kryptoměny skrze smart contract a první z kryptoměn by tím pádem byla vyjmuta z dosahu AMLZ ve smyslu jeho § 4 odst. 9 písm. a) bod 2¹⁰⁸.

Osobou poskytující služby spojené s virtuálním aktivem se podle § 4 odst. 8 AMLZ zákona nově rozumí „*osoba, která jako předmět své podnikatelské činnosti kupuje, prodává, uchovává, pro jiného spravuje, převádí nebo zprostředkovává nákup nebo prodej virtuální měny, virtuálního aktiva, poskytuje finanční služby týkající se nabídky nebo prodeje virtuálního*

¹⁰⁸ Důvodová zpráva k zákonu č. 527/2020 Sb. In: *Poslanecká sněmovna PČR* [online]. op. cit. s. 149

aktiva, případně poskytuje jiné obdobné služby spojené s virtuálním aktivem“. I v tomto ustanovení tedy došlo k více podrobnému vymezení. Výslovně bylo zahrnuto též poskytování finančních služeb týkajících se nabídky nebo prodeje virtuálního aktiva, což bude mířit zejména na provozovatele kryptoměnových burz. Stejně se ustanovení bude dotýkat též provozovatelů kryptoměnových směnár, jak požaduje 5. AML směrnice ve svém čl. 1 odst. 1. V tomto ohledu je pozitivní, že byly činnosti spojené s kryptoměny blíže upřesněny, neboť to přispívá k právní jistotě. Naopak jako negativum lze hodnotit to, že zákonodárce ponechal vedle sebe termíny virtuální „měna“ i „aktivum“, ač virtuální měnu jinak důsledně všude nahradil právě druhým pojmem. I přes tuto změnu si však nemyslím, že by měly být povinnými osobami též provozovatelé kryptoměnových burz, kteří zprostředkovávají pouze směnu kryptoměn za kryptoměny a nevedou zákazníkům kryptoměnové peněženky (blíže viz bod 2.6.2. této práce).

AML Novela dále upravila také § 35 odst. 12 AMLZ, do kterého vložila povinnost Finančního analytického úřadu kontrolovat krom plnění povinností dle AMLZ též to, zda je osoba podle § 2 odst. 1 písm. l) AMLZ oprávněna k provozování živnosti volné a zda ohlásila obor činnosti podléhající povinnému ohlášení podle živnost. zák. Dle důvodové zprávy se jedná o „*určitý typ sdílené pravomoci, resp. postupu, ve kterém se očekává činnost živnostenských úřadů v oblasti kontroly a sankcí u těchto oborů činnosti živnosti volné primárně v návaznosti na podněty, případně kontrolní činnost Úřadu*“¹⁰⁹.

Zákonodárce však blíže nevysvětlil, proč má tuto kontrolu Finanční analytický úřad činit pouze ve vztahu k osobám poskytujícím služby spojené s virtuálním aktivem a osobám podle § 2 odst. 1 písm. h) AMLZ (tedy např. osobě, která poskytuje služby spočívající v zakládání svěřenských fondů či v poskytování sídla pro jinou právnickou osobu). Zákonodárce pravděpodobně považuje tyto dva typy povinných osob za více rizikové než ostatní, a proto přistoupil k tomuto kroku. Bez bližšího odůvodnění však toto ustanovení dle mého názoru nepůsobí příliš racionálně a Finančnímu analytickému úřadu zbytečně přidává nové povinnosti bez jasné koncepce.

Kromě výše zmíněných změn v oblasti kryptoměn AML Novela přinesla také další obměny, které se budou dotýkat všech povinných osob. Zejména je potřeba zmínit tzv. zesílenou kontrolu a identifikaci klienta podle § 9a AMLZ v případě, že na základě hodnocení rizik podle § 21a představuje klient, obchod nebo obchodní vztah zvýšené riziko legalizace výnosů z trestné činnosti nebo financování terorismu. Další změnou je v souladu s § 11 odst.

¹⁰⁹ Důvodová zpráva k zákonu č. 527/2020 Sb. In: *Poslanecká sněmovna PČR* [online]. op. cit. s. 185

8 AMLZ to, že identifikaci za fyzické přítomnosti klienta lze nahradit také tak, že fyzická osoba sdělí povinné osobě své identifikační údaje a požadované další údaje k identifikaci stanoveným způsobem, přičemž je opatří svým kvalifikovaným elektronickým podpisem podle přímo použitelného předpisu EU upravujícího elektronickou identifikaci a služby vytvářející důvěru pro elektronické transakce na vnitřním trhu. Tato změna přitom může provozovatelům kryptoměnových burz a směnárů pomoci překonat potíže s fyzickou přítomností zákazníků nastíněnou v druhém bodě této kapitoly práce. Nově je také nutno jmenovat podle § 22a AMLZ tzv. pověřenou osobu, což je člen statutárního orgánu, který bude zajišťovat plnění povinností vyplývajících z daného zákona. Tím by mělo být garantováno, že bude těmto povinnostem věnována patřičná pozornost právě i na úrovni výkonného orgánu¹¹⁰.

Co se týče živnost. zák., změny zaznamenaly zejména jeho přílohy. Konkrétně do přílohy č. 4 (živnost volná) byl nově vložen bod 81, který uvádí nový obor živnosti volné, a to „*Poskytování služeb spojených s virtuálním aktivem*“. Dále pak byla vytvořena úplně nová příloha č. 6, která se jmenuje „*Seznam živností a oborů činností živnosti volné, jejichž výkon právnickou osobou vyžaduje bezúhonnost jejího skutečného majitele a osoby, která je členem jejího statutárního orgánu, zástupcem právnické osoby v tomto orgánu anebo v postavení obdobném postavení člena statutárního orgánu, a oborů činností živnosti volné podléhajících povinnému ohlášení*“.

Tato příloha navazuje na AML Novelou vložený § 8a a upravený § 28 živnost. zák. Podle § 8a odst. 1 živnost. zák. nemůže činnost uvedenou v příloze č. 6 provozovat právnická osoba, pokud její skutečný majitel podle AMLZ není bezúhonný nebo pokud fyzická osoba, která je členem jejího statutárního orgánu, zástupcem právnické osoby v tomto orgánu anebo v postavení obdobném postavení člena statutárního orgánu, není bezúhonná. Dle odst. 2 téhož ustanovení umožní Ministerstvo spravedlnosti za tímto účelem živnostenskému úřadu dálkový přístup do tzv. evidence skutečných majitelů. Dle § 28 odst. 1 živnost. zák. také již neplatí, že živnostenské oprávnění k výkonu živnosti volné opravňuje k výkonu činností uvedených v příloze č. 4 živnost. zák., neboť právě činnosti dle přílohy č. 6 k tomuto zákonu lze vykonávat pouze, pokud byly ohlášeny.

To tedy znamená, že provozovatelé kryptoměnových burz a směnárů musí vždy ohlásit výkon živnosti volné, obor 81. Zároveň budou muset zajistit, aby v případě, že jsou právnickými osobami, byli jejich majitelé a zástupci bezúhonnými osobami. Jedná se přitom

¹¹⁰ Důvodová zpráva k zákonu č. 527/2020 Sb. In: *Poslanecká sněmovna PČR* [online]. op. cit. s. 174

o transpozici požadavků ze 4. a 5. AML směrnice a jde opět o určitou snahu eliminovat rizika spojená s kryptoměny, když např. v bodě 9 preambule 5. AML směrnice je uvedeno, že „*anonymita virtuálních měn umožňuje jejich potenciální zneužití pro účely trestné činnosti*“. Ustanovení § 8a živnost. zák. umožní živnostenskému úřadu a dalším orgánům státní správy jednoduše sledovat, kdo vykonává služby spojené s kryptoměny, tedy typicky provozovatele kryptoměnových burz a směnár. Bližší vymezení tohoto oboru by mělo být obsaženo v nařízení vlády č. 278/2008 Sb., o obsahových náplních jednotlivých živností, které však dosud nebylo novelizováno. Lze však očekávat, že bude navazovat na § 4 odst. 8 AMLZ.

Kromě těchto dvou předpisů samozřejmě musel doznat změny také ZDPH, neboť obsahoval odkazy na pojem „virtuální měna“ dle dříve účinné verze AMLZ. Konkrétně se jedná o § 36 odst. 6 písm. d) týkající se určení základu daně, kde byl tento pojem aktualizován a zároveň byla výsledně doplněna výjimka pro plnění osvobozená od daně podle § 54 až 55 ZDPH. Zákodárce tím připouští, že některá virtuální aktiva mohou být pro svou podobnost s peněžními prostředky či finančními instrumenty osvobozena ve smyslu finančních či penzijních činností, což znamená, že jejich hodnota se stanoví podle § 51 odst. 2 a § 36 odst. 6 písm. c) ZDPH¹¹¹. Dále pak jde také o § 109 odst. 2 písm. d) ZDPH, kde byly pouze zaměněny termíny „měna“ a „aktivum“. Tyto změny samozřejmě byly s ohledem na předchozí text ZDPH nezbytné, jinak by existovala diskrepance mezi zněním ZDPH a AMLZ, což by nebylo žádoucí.

Z hlediska praktických dopadů AML Novely tak bude pro provozovatele kryptoměnových burz a směnár zásadní zejména to, že budou muset speciálně ohlašovat výkon oboru č. 81 živnosti volné. Ti z nich, kteří jsou právníky osobami, budou muset zároveň dávat pozor na pravidla bezúhonnosti svých majitelů a zástupců. Stejně tak by měla být věnována pozornost změnám v identifikaci a kontrole dle AMLZ a měly by být upraveny související formuláře či vnitřní zásady. K možným návrhům de lege ferenda se pak blíže vyjádřím v kapitole 2.8 této práce.

2.7 Ochrana osobních údajů

2.7.1 Obecně k regulaci ochrany osobních údajů

Jako další oblast práva nespádající do oboru práva finančního bude nyní zkoumána oblast ochrany osobních údajů. Přijetí nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/679 ze dne 27. dubna 2016 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů a o zrušení směrnice 95/46/ES (dále jen jako „GDPR“) a jeho

¹¹¹ Důvodová zpráva k zákonu č. 527/2020 Sb. In: *Poslanecká sněmovna PČR* [online]. op. cit. s. 252

vstup v účinnost (použitelnost) způsobily v oblasti práva všeobecný rozruch. Spousta subjektů řešila, zda se na ně GDPR bude vztahovat, či nikoliv, a co přesně podle něj budou muset dělat. Toto nařízení se zabývá, jak už značí jeho název, ochranou osobních údajů. Do jeho účinnosti byla v českém právním řádu tato materie upravena zejména zákonem č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů, který byl tedy v souvislosti s GDPR zrušen, a to konkrétně na základě na GDPR navazujícího § 67 bod 1 zákona č. 110/2019 Sb., o zpracování osobních údajů.

Předmět GDPR je vymezen hned v jeho čl. 1, kde je v odst. 1 uvedeno, že nařízení stanoví „*pravidla týkající se ochrany fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a pravidla týkající se volného pohybu osobních údajů*“. Dále pak v odst. 2 téhož článku je uvedeno, že GDPR chrání „*základní práva a svobody fyzických osob, a zejména jejich právo na ochranu osobních údajů*“. GDPR se v souladu s jeho čl. 2 odst. 1 vztahuje na zcela nebo alespoň částečně automatizované zpracování osobních údajů a dále na neautomatizované zpracování takových osobních údajů, které jsou obsaženy v evidenci nebo do evidence mají být zařazeny. V následujícím odstavci jsou pak vypočteny případy, na které se GDPR nevztahuje, tedy například zpracování osobních údajů fyzickou osobou během výlučně osobních či domácích činností. Z hlediska místní působnosti se podle jeho čl. 3 GDPR aplikuje na zpracování osobních údajů v souvislosti s činnostmi provozovny správce nebo zpracovatele v EU, ať už zpracování probíhá v EU či mimo ni. Dále pak také na zpracování osobních údajů subjektů údajů, které se nacházejí v EU, a to správcem nebo zpracovatelem, který tam usazen není, jestliže činnosti zpracování souvisejí s nabídkou zboží nebo služeb těmto subjektům údajů v EU, bez ohledu na to, zda je od subjektů údajů požadována platba. Věcná i místní působnost GDPR jsou ve zmiňovaných článcích samozřejmě rozebrány podrobněji, avšak pro účely této práce výše uvedené postačí.

Správcem osobních údajů jsou dle čl. 4 bod 7 GDPR zejména fyzické či právnické osoby, které samy nebo společně s jinými určují účely a prostředky zpracování osobních údajů. Správce pak může pro zpracování osobních údajů využít tzv. zpracovatele, což je v souladu s čl. 4 bod 8 GDPR fyzická či právnická osoba (nebo jiný subjekt), která pro správce osobní údaje zpracovává. Správce, potažmo zpracovatel, má na základě GDPR mnohé povinnosti. Mezi ty hlavní¹¹² lze zařadit například dodržování zásad zpracování osobních údajů uvedených

¹¹² K povinnostem správce a zpracovatele dle GDPR viz blíže například DIBLÍK, Jan a Ján JAROŠ. Povinnosti správce a zpracovatelů ve světle Obecného nařízení o ochraně osobních údajů (GDPR), část I. a část II. In: *PRÁVNÍ PROSTOR* [online]. 29. 01. 2018 a 31. 01. 2018 [cit. 2020-01-11]. Dostupné z:

v čl. 5 odst. 1, vedení záznamů o činnostech zpracování ve smyslu čl. 30, provedení vhodných technických a organizačních opatření k zabezpečení osobních údajů v souladu s čl. 32 či ohlašování případů porušení zabezpečení osobních údajů dozorovému úřadu a oznamování případů porušení zabezpečení osobních údajů subjektu údajů podle čl. 33 a 34 GDPR. Na druhou stranu pak GDPR stanoví subjektům údajů mnohá práva, kterým se věnuje kapitola III a jejichž uplatnění je správce či zpracovatel povinen strpět či aktivně zajistit. Jako nejvýznamnější práva je možné uvést právo na informace dle čl. 13 a 14, právo na přístup k osobním údajům podle čl. 15 nebo právo na výmaz (jinak také právo být zapomenut) v souladu s čl. 17 GDPR.

Tato část právní úpravy se tedy bude týkat i kryptoměnových burz a směnárů, a to za předpokladu, že jejich provozovatelé naplní podmínky věcné a místní příslušnosti GDPR, jak bylo rozebráno výše. Tedy typicky pokud bude mít provozovatel kryptoměnové burzy či směnárny sídlo a provozovnu v EU, nebo bude alespoň nabízet své služby subjektům údajů v EU, a bude zároveň provádět automatizované zpracování osobních údajů, pak se na něj GDPR vztahuje. Zde je třeba upozornit na poměrně zajímavý aspekt související s místní působností na provozovatele kryptoměnových burz a směnárů.

Jak již bylo uvedeno, GDPR se podle jeho čl. 3 odst. 2 vztahuje i na správce, kteří v EU nesídlí, ale poskytují služby subjektům údajů v EU. Takové ustanovení znamená, že i na kryptoměnové burzy či směnárny například z Číny či ze Spojených států amerických se může teoreticky GDPR uplatnit, jestliže bude určeno, že jejich provozovatelé nabízejí služby pro občany EU. V bodě 23 preambule GDPR je přitom uvedeno, že pouhá dostupnost stránek k takovému určení nepostačí a je tedy třeba sledovat různé faktory, kterými jsou např. používání jazyka nebo měny obecně používaných v jednom nebo více členských státech, spolu s možností objednat zboží a služby v tomto jiném jazyce. Pattynová a kol. dovozují, že bude-li americký e-shop nabízet platby v eurech a doručovat do všech členských států EU, pak se pro něj pravidla GDPR uplatní. Naopak bude-li developer pouze poskytovat aplikaci v němčině, polštině a francouzštině, ale nebude ji aktivně občanům EU nabízet ani jinak na evropský trh cílit, pak se GDPR neuplatní¹¹³. U kryptoměnových burz a směnárů z třetích zemí by se tak o aplikaci

<https://www.pravni prostor.cz/clanky/ostatni-pravo/povinnosti-spravcu-a-zpracovatele-ve-svetle-obecneho-narizeni-o-ochrane-osobnich-udaju-gdpr-cast-i> a <https://www.pravni prostor.cz/clanky/ostatni-pravo/povinnosti-spravcu-a-zpracovatele-ve-svetle-obecneho-narizeni-o-ochrane-osobnich-udaju-gdpr-cast-ii>

¹¹³ PATTYNOVÁ, Jana, Lenka SUCHÁNKOVÁ, Jiří ČERNÝ a kol. *Obecné nařízení o ochraně osobních údajů (GDPR): data a soukromí v digitálním světě: komentář*. Praha: Leges, 2018, 488 s. ISBN 978-80-7502-288-2. s. 45

GDPR dalo uvažovat zejména v případech, kdy budou jejich provozovatelé umožňovat platby v eurech či jinak aktivně oslovovat evropský trh.

2.7.2 Praktické dopady GDPR na kryptoměnové směnárny a burzy

Jakmile provozovatel zjistí, že skutečně musí GDPR dodržovat, měla by přijít na řadu podrobná analýza toho, jaké povinnosti musí splnit, v jakém rozsahu, a co pro to konkrétně v praxi musí učinit. Takový rozbor by přitom měl být vždy vytvořen ad hoc, tedy pro určitou kryptoměnovou burzu či směnárnu, neboť co platí pro jeden subjekt, nemusí nutně ve stejné míře platit i pro druhý. Pro lepší představu si nicméně jako příklad vezměme začínajícího provozovatele menší kryptoměnové směnárny, který je fyzickou podnikající osobou se sídlem a provozovnou v ČR, má 10 zaměstnanců, osobní údaje si zpracovává pouze sám a neposkytuje je žádným třetím osobám. Co by tedy takový provozovatel měl z hlediska GDPR plnit?

Takový provozovatel (a zároveň správce) by měl předně vést záznamy o činnostech zpracování ve smyslu čl. 30 GDPR. Tyto záznamy musí obsahovat všechny informace v odst. 1 daného článku uvedené, jedná se přitom například o jméno a kontaktní údaje správce, účely zpracování či popis kategorií subjektů údajů a kategorií osobních údajů. Dále by měl subjektům údajů – zákazníkům poskytnout informace v souladu s čl. 12 - 14 GDPR a vyžádat si jejich souhlas za podmínek dle čl. 7 GDPR, jestliže pro zpracování daných kategorií osobních údajů neexistuje jiný zákonný důvod. Stejně tak by měl zajistit, aby jednotlivá práva subjektů údajů (např. právo na opravu dle čl. 16 či právo na přenositelnost dle čl. 20 GDPR) mohla být správně a včas plněna. Osobní údaje zákazníků by měl provozovatel uchovávat pouze po nezbytně dlouhou dobu a po jejím uplynutí je vymazat dle čl. 17 GDPR. Samozřejmostí by mělo být i dodržování veškerých zásad ochrany osobních údajů podle čl. 5 odst. 1 GDPR.

Dále by měl provozovatel osobní údaje zabezpečit s ohledem na čl. 32 GDPR, tedy provést taková technická a organizační opatření, která zajistí, že osobní údaje budou chráněny s ohledem na rizika, která jim hrozí. Zde je třeba uvést, že kryptoměnové směnárny a burzy se často stávají terčem různých hackerů¹¹⁴ a je tedy nezbytné při zabezpečení údajů zákazníků dbát zvýšené opatrnosti a provést z hlediska kybernetické bezpečnosti co nejlepší opatření. Jestliže pak k nějakému porušení bezpečnosti skutečně dojde, musí to provozovatel ohlásit Úřadu pro ochranu osobních údajů v souladu s čl. 33 a také subjektům údajů dle čl. 34 GDPR.

¹¹⁴ Upbit Is the Seventh Major Crypto Exchange Hack of 2019. In: *coindesk* [online]. 02. 12. 2019 [cit. 2020-01-18]. Dostupné z: <https://www.coindesk.com/upbit-is-the-sixth-major-crypto-exchange-hack-of-2019>

Ve vztahu k zaměstnancům většinou nebude potřeba souhlas se zpracováním osobních údajů, pokud se bude jednat pouze o běžné údaje v pracovní smlouvě, neboť ty jsou nutné k plnění smlouvy¹¹⁵. Jinak však bude u zaměstnanců platit obdobně totéž u zákazníků, neboť i zaměstnanci budou subjekty údajů. Jelikož se nicméně zároveň zaměstnanci podílí na zpracování osobních údajů zákazníků, měli by být o jeho procesech a zásadách zaměstnavatelem patřičně poučeni. K tomu zpravidla slouží různá školení ze strany zaměstnavatele a také interní směrnice.

Pro úplnost je třeba doplnit, že výše popsany provozovatel nebude patrně muset jmenovat pověřence pro ochranu osobních údajů ve smyslu čl. 37 odst. 1, ani provádět posouzení vlivu na ochranu osobních údajů podle čl. 35 odst. 1 GDPR. V prvním případě totiž provozovatel nezapadne ani do jedné z kategorií, které musí pověřence jmenovat. Není orgánem veřejné moci či veřejným subjektem a jeho hlavní činnosti nevyžadují rozsáhlé pravidelné a systematické monitorování subjektů údajů, ani nespočívají v rozsáhlém zpracování zvláštních kategorií údajů uvedených v čl. 9 nebo osobních údajů týkajících se rozsudků v trestních věcech a trestných činů dle čl. 10 GDPR. Co se týče druhého případu, u menší kryptoměnové směnárny není pravděpodobné, že by u ní měl druh zpracování osobních údajů za následek vysoké riziko pro práva a svobody fyzických osob¹¹⁶.

V praxi pak vše výše uvedené pro příkladného provozovatele znamená, že by měl vyhotovit alespoň následující dokumenty: vzor záznamu o činnostech zpracování osobních údajů, interní směrnici o zpracování a ochraně osobních údajů pro zaměstnance (popř. i záznam o seznámení zaměstnanců s touto směrnici), informace o zpracování osobních údajů pro zákazníky a souhlas zákazníka se zpracováním osobních údajů. Poslední dva přitom umístí na webové stránce kryptoměnové směnárny, přičemž souhlas by měl zákazník udělit v momentě, kdy osobní údaje poskytuje (tedy typicky při registraci). Tam, kde bude existovat jiný zákonný důvod pro zpracování osobního údaje (tedy obvykle když bude zpracování osobního údaje nezbytné pro splnění smlouvy, jejíž smluvní stranou je subjekt údajů), nebude nutné souhlas vyžadovat. Posouzení toho, zda je nebo není nezbytné údaj pro splnění smlouvy zpracovat, bude přitom třeba vždy provádět individuálně. Jinak je dále možné také předpřipravit ohlášení porušení zabezpečení Úřadu pro ochranu osobních údajů a oznámení porušení zabezpečení

¹¹⁵ JANEČKOVÁ, Eva. *GDPR: praktická příručka implementace*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018, 119 s. ISBN 978-80-7552-248-1. s. 112

¹¹⁶ K zavádění GDPR v praxi viz blíže JANEČKOVÁ, Eva. *GDPR: praktická příručka implementace*. op. cit. s. 53 – 84 či *GDPR v kostce: praktický průvodce povinnostmi pro podniky a spolky*. Praha: C. H. Beck, 2018, 55 s. ISBN 978-80-7400-704-0. s. 8 – 39

subjektům údajů. Při tvorbě potřebné dokumentace je zároveň potřeba se zaměřit také na tzv. cookies, o kterých bude podrobněji pojednáno v následujícím bodě této kapitoly.

Je třeba doplnit, že v momentě, kdy začne provozovatel při zpracování osobních údajů spolupracovat s třetími osobami (např. si sjedná externího zpracovatele osobních údajů nebo bude osobní údaje poskytovat svým obchodním partnerům), rozšíří se také jeho povinnosti.

2.7.3 Cookies

Takzvané cookies lze popsat jako krátké textové soubory, které jsou vytvořeny webovou stránkou a uloženy do zařízení uživatele (tedy do počítače, notebooku, smartphonu atd.), a to dočasně či trvale¹¹⁷. Tyto soubory umožňují uložení nejrůznějších údajů o uživateli, aby bylo další zobrazení dané webové stránky již nastaveno uživateli na míru¹¹⁸. Pokud například navštívím internetový e-shop, kde jako výchozí jazyk zvolím češtinu, vytvořím si na něm profil a vložím si nějaké věci do košíku, při příští návštěvě už nic z toho nebudu muset dělat znovu, neboť e-shop to díky cookies bude schopen vše shodně obnovit. Již z tohoto popisu cookies je tedy patrné, že se jich oblast ochrany osobních údajů může určitým způsobem dotýkat.

Komplexní úprava cookies zatím v našem právním řádu neexistuje, a je tak nutné cookies posuzovat v kontextu více právních předpisů. Tento stav mělo zjednodušit nařízení ePrivacy (nařízení Evropského parlamentu a Rady o respektování soukromého života a ochraně osobních údajů v elektronických komunikacích a o zrušení směrnice 2002/58/ES), které mělo začít platit současně s GDPR, avšak zatím je stále ve fázi návrhu. Z tohoto důvodu je tedy nutné cookies posuzovat zejména optikou zákona č. 127/2005 Sb., o elektronických komunikacích (dále jen jako „zákon o el. komunikacích“), v něm transponované směrnice Evropského parlamentu a Rady 2002/58/ES ze dne 12. července 2002 o zpracování osobních údajů a ochraně soukromí v odvětví elektronických komunikací (směrnice o soukromí a elektronických komunikacích) a samozřejmě také GDPR.

Ustanovení § 89 odst. 3 zákona o el. komunikacích stanoví, že kdokoliv, kdo „*hodlá používat nebo používá síť elektronických komunikací k ukládání údajů nebo k získávání přístupu k údajům uloženým v koncových zařízeních účastníků nebo uživatelů, je povinen tyto účastníky nebo uživatele předem prokazatelně informovat o rozsahu a účelu jejich zpracování a je povinen nabídnout jim možnost takové zpracování odmítnout*“. Nicméně daná povinnost

¹¹⁷ PCMag Encyclopedia: Cookie. In: *pcmag.com* [online]. [cit. 2020-01-25]. Dostupné z: <https://www.pcmag.com/encyclopedia/term/cookie>

¹¹⁸ What Are Cookies? Computer Cookies Explained. In: *whatarecookies.com* [online]. [cit. 2020-01-25]. Dostupné z: <http://www.whatarecookies.com/>

neplatí pro „*technické ukládání nebo přístup výhradně pro potřeby přenosu zprávy prostřednictvím sítě elektronických komunikací nebo je-li to nezbytné pro potřeby poskytování služby informační společnosti, která je výslovně vyžádána účastníkem nebo uživatelem*“. Tento paragraf implementuje čl. 5 odst. 3 směrnice soukromí a elektronických komunikacích, který však uvádí, že by členské státy měly zajistit, aby bylo ukládání cookies povoleno pouze za podmínky, že k tomu účastník či uživatel předem udělil svůj souhlas. To pak samozřejmě s obdobnou výjimkou, jaká je uvedena výše. Dle komentáře¹¹⁹ je sice mezi zněním zákona a směrnice rozpor (v rozdílu mezi možností odmítnout/výslovně udělit souhlas), avšak ospravedlnitelný, když směrnice nemá za cíl zahrnovat uživatele neustálým potvrzováním souhlasů.

Tento výklad však odmítl Soudní dvůr EU, který v rozsudku Planet49 GmbH uvedl, že souhlas ve smyslu předmětné směrnice není právoplatně udělen, pokud je ukládání cookies povoleno předem zaškrtnutým políčkem, jehož zaškrtnutí musí tento uživatel k odmítnutí svého souhlasu zrušit¹²⁰. Zároveň se pak vyjádřil k tomu, že se toto pravidlo uplatní bez ohledu na to, zda jsou nebo nejsou ukládané informace také osobními údaji¹²¹. Z toho lze dovodit, že ne všechny informace ukládané prostřednictvím souborů cookies jsou osobními údaji. Určité vodítko k tomu dává bod 30 preambule GDPR, který v podstatě říká, že pokud je takto získána např. IP adresa (a další údaje, na jejichž základě je poté možné identifikovat danou osobu), skutečně se bude jednat o zpracování osobních údajů ve smyslu GDPR. Může tím pádem nastat situace, že některé soubory cookies budou podléhat pouze režimu zákona o el. komunikacích a některé zároveň také režimu GDPR.

Tuto dvojkolejnost by mělo vyřešit již zmiňované nařízení ePrivacy. V případě, že začne platit v původním navrhovaném znění¹²², bude souhlas s cookies upravovat zejména jeho čl. 8. Ten v odstavci 1 ukládání cookies zakazuje, ledaže a) je to nezbytné za účelem uskutečnění přenosu komunikace, b) k tomu uživatel udělil souhlas, c) je to nezbytné pro poskytování služby informační společnosti požadované uživatelem a d) je to nezbytné pro měření návštěvnosti internetových stránek, pokud je měření prováděno poskytovatelem služby

¹¹⁹ CHUDOMELOVÁ, Zuzana a kol. *Zákon o elektronických komunikacích: komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2016, 507 s. ISBN 978-80-7552-100-2. s. 297

¹²⁰ Rozsudek Soudního dvora EU ze dne 1. října 2019 ve věci C-673/17, Verbraucherzentrale Bundesverband eV v. Planet49 GmbH, dostupný z: <http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?jsessionid=2E0F1F634A1BE462FED40846A67494A7?text=&docid=218462&pageIndex=0&doclang=CS&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=2569523> bod 82

¹²¹ Ibid.

¹²² Daný návrh je dostupný z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52017PC0010>

informační společnosti požadované koncovým uživatelem. Zůstává však otázkou, zda, kdy a v jakém znění ke schválení tohoto nařízení skutečně dojde.

Co tedy výše uvedené znamená pro kryptoměnové směnárny a burzy, které budou využívat cookies? Nejprve by si jejich provozovatelé měli určit, jaké typy cookies hodlají využívat. Následně si musí posoudit, zda budou cookies obsahovat osobní údaje ve smyslu GDPR, anebo nikoliv. Pokud chtějí využívat pouze cookies, které nebudou osobními údaji podle GDPR, pak je potřeba dodržovat pouze limity zákona o el. komunikacích, konkrétně již zmíněného § 89 odst. 3, s ohledem na uvedenou judikaturu Soudního dvora EU. Zákazník by měl být tedy dopředu dotázán, zda souhlasí s tím, že cookies budou používány, nepůjde-li o jednu z výše popsaných výjimek, pro kterou souhlas není třeba. Předmětné typy cookies by samozřejmě měly být srozumitelným způsobem popsány.

Na druhou stranu pokud budou mezi cookies takové, které lze považovat za osobní údaje, musí zároveň provozovatel kryptoměnové burzy či směnárny dodržovat všechny povinnosti dle GDPR, jak byly popsány v předchozích dvou bodech této kapitoly. Bude tedy muset nejprve určit, jestli mu svědčí některý z titulů pro zpracování osobních údajů dle čl. 6 odst. 1 písm. b) – f) GDPR, nebo zda k jejich ukládání potřebuje souhlas zákazníka dle písm. a). Potom si podle typu cookies buď souhlas vyžádá, anebo zákazníka pouze informuje, a to opět v závislosti na tom, jaké typy cookies bude využívat.

Pro úplnost je třeba dodat, že bude-li provozovatel umožňovat cookies třetích stran (tedy např. umístí reklamu obchodního partnera na webovou stránku kryptoměnové burzy či směnárny), musí být veškeré povinnosti dle GDPR a zákona o el. komunikacích taktéž dodrženy. Zákazník o nich musí být informován, u některých případně požádán o udělení souhlasu. Dále je pak nutné na stránky umístit také odkaz na cookies podmínky tohoto partnera¹²³.

Z praktického hlediska lze doporučit, aby veškeré informace o používání souborů cookies na kryptoměnové burze či směnárně byly sepsány v jednom dokumentu, který bude zákazníkům dostupný online. Ten by měl obsahovat všechny informace podle GDPR, jsou-li některé z cookies osobními údaji, informace o rozsahu a účelu zpracování cookies dle zákona o el. komunikacích a odkaz na obdobný dokument případné třetí strany, viz předchozí odstavec. Tento dokument je vhodné umístit do samostatné záložky a „proklik“ na něj zároveň vložit do

¹²³ STAŇKOVÁ, Lucie. *GDPR snadno a přehledně*. Praha: Mladá fronta, 2018, 376 s. ISBN 978-80-204-5108-8. s. 221

tzv. cookies lišty, která se zákazníkům zobrazí při prvním otevření příslušné webové stránky. V té by měl být zákazník požádán o udělení souhlasu, je-li jeho souhlas nutný, a současně informován o těch případech, které jeho souhlas nevyžadují.

2.8 Úvahy de lege ferenda

Z analýzy právních předpisů v předchozích kapitolách této části práce vyplynulo hned několik právně problematických okruhů. Jedná se konkrétně o definici kryptoměn, resp. virtuálních aktiv v AMLZ, o klasifikaci některých kryptoměn jako cenných papírů a o směnné operace s kryptoměnami v režimu ZDPH. Těmto oblastem se tedy budu v této kapitole věnovat z hlediska de lege ferenda a pokusím se navrhnout, jak by jejich právní úprava měla do budoucna vypadat. Stejně tak se budu zabývat myšlenkou, zda by nebylo vhodné vytvořit novou regulaci speciálně pro kryptoměnové burzy a směnárny, resp. jejich provozovatele.

Prvním zmíněným problémem je definice virtuálního aktiva podle § 4 odst. 9 AMLZ rozebraná v bodě 2.6.4 této práce. Nejprve považuji za nutné zmínit, že ač má změna z „virtuální měny“ na „virtuální aktivum“ své opodstatnění, jak již bylo uvedeno, klonila bych se spíše k návratu k prvnímu z termínů. Výraz virtuální měna je v tomto ohledu obecně užívaný i na evropské úrovni a většina lidí je pod ním schopna si vybavit bitcoin, ethereum a jiné kryptoměny. Byť já osobně používám termín kryptoměna, případně digitální měna, jak jsem již uváděla, respektuji, že na legislativní úrovni se uchytilo právě sousloví virtuální měna. Virtuální aktivum je termín nový, neznámý, a navíc svádí právě k záměně např. s elektronickými penězi či stravenkami, i když je to vyřešeno jejich výslovným vyjmutím. Problém s tím, že z výrazu „virtuální měna“ nelze vyčíst, zda se jedná o celý systém nebo pouze o jednu jednotku, je řešitelný výkladem. Navíc je u kryptoměn zvykem neoddělovat od sebe samotný systém a jeho jednotku a označovat je stejným výrazem, neboť na rozdíl od fiat měn jsou spolu tyto dvě věci zcela neoddělitelně spjaté, a to právě díky jejich digitálnímu charakteru.

S tím je zároveň spojen problém se souslovím „elektronicky uchovatelná či převoditelná“. Zákonodárce sice v tomto bodě částečně vylepšil předchozí definici, avšak i přes to by bylo možné ji ještě zpřesnit. „Elektronicky uchovatelná“ není v tomto ohledu přesné, neboť většina kryptoměn může být uchovávána na různých papírových či hardwarových peněženkách. Proto by bylo vhodnější využít termín „digitálně uchovatelná či převoditelná“, jako je tomu například v Estonsku¹²⁴. Naopak jako výborným řešením se jeví charakterizace virtuálního aktiva jako jednotky, která je „způsobila plnit platební, směnnou nebo investiční

¹²⁴ Blíže viz kapitola 4.2 této práce.

funkci“, což kopíruje klasifikaci různých druhů kryptoměn (k tomu blíže viz kapitola 3.1 této práce) a v tomto ohledu by tak bylo zbytečné cokoliv upravovat. Stejně tak bych ponechala také doplňkové „bez ohledu na to, zda má nebo nemá emitenta“, neboť díky tomu obsáhne jak kryptoměny typu bitcoin, které nemají jednoho emitenta, tak kryptoměny, které jsou vydávány určitým podnikatelem třeba v rámci Initial Coin Offering.

Také negativní vymezení virtuálních aktiv vůči určitým kategoriím (např. cenným papírům) a rozšíření i o coiny a tokeny, za něž si lze pouze pořídit jinou kryptoměnu, je možné považovat za vhodné. Neboť pokud skutečně např. některý token naplní definici cenného papíru, mělo by s ním být v tomto ohledu zacházeno jako s jinými cennými papíry. Zákonodárce ovšem změnu tímto způsobem neodůvodňuje a pouze uvádí, že virtuální aktiva nemohou být dle účinné právní úpravy ani cennými papíry, ani zaknihovanými cennými papíry, které by ovšem definici virtuálního aktiva naplnit mohly, a proto je potřeba je výslovně vyjmout¹²⁵.

Jde tedy o problém se zařazením některých coinů a tokenů do kategorie cenných papírů, jak bylo přiblíženo v bodě 2.3.1 této práce. Jak již bylo uvedeno, nabízejí se nejprve dvě možnosti, jak překlenout rozdíl mezi pojetím cenného papíru v českém soukromém právu (tedy v § 514 odst. 1 obč. zák.) a investičním cenným papírem podle § 3 odst. 2 ZoPKT, resp. převoditelným cenným papírem podle v čl. 4 odst. 1 bod 44) MiFID II. První z nich je úprava soukromoprávní definice tak, aby nelpěla pouze na pojmu „listina“, případně pouze výkladem dovodit, že i některé z kryptoměn mohou být považovány za listinu. Druhou z nich je pak tento dualismus akceptovat a uzavřít, že ač nemohou být kryptoměny cennými papíry podle soukromého práva, mohou být investičními cennými papíry podle práva veřejného. Tuto možnost bych spíše nezvolila, neboť je pro adresáty právních norem zcela nesrozumitelná a odděluje od sebe soukromé a veřejné právo tak, jako kdyby šlo o dvě naprosto samostatná odvětví, což samozřejmě není realitou. Extenzivní výklad pojmu listina se mi taky nejeví jako dobré řešení, neboť kryptoměna je jako specifický druh počítačového softwaru existujícího v digitální podobě tomuto zařazení velmi vzdálena.

Úprava definice listiny jako definičního znaku cenného papíru v občanském zákoníku by sice možná byla, ale bylo by velmi složité vymyslet ji tak, aby do ní najednou nespadlo velké množství prostředků, u nichž to v žádném případě není účelem. Coiny jako je bitcoin by sice pravděpodobně za cenné papíry ani poté nebyly považovány, neboť do nich žádné právo vtěleno

¹²⁵ Důvodová zpráva k zákonu č. 527/2020 Sb. In: *Poslanecká sněmovna PČR* [online]. op. cit. s. 148 - 149

není, ale utility tokeny ano. Nicméně dle mého názoru by bylo správné, aby do této kategorie byly zařazeny pouze security tokeny¹²⁶, které jsou svou povahou podobné klasickým cenným papírům a u nichž toto zařazení dává smysl. Domnívám se, že by to mohlo být vyřešeno tak, že by se do ZoPKT přidala rozšiřující definice pro investiční cenné papíry a to tím způsobem, že by pro účely ZoPKT za ně mohly být považovány právě i security tokeny. Tím by byl zajištěn soulad s MiFID II a překonán rozpor mezi soukromoprávní a veřejnoprávní definicí, aniž by musela být měněna koncepce cenného papíru a zbytečně rozšířena na velkou část kryptoměn či jiných prostředků.

Pokud jde o směnné operace s kryptoměnami a odvádění DPH z nich, jak bylo popsáno v bodě 2.5.3 této práce, tak zde se nabízí poměrně jednoduché řešení. Jelikož není jasné, zda je osvobozena od platby daně ve smyslu § 54 odst. 1 písm. j) ZDPH také „směna“ kryptoměn majících jiný účel než účel platidla za fiat měny a směna kryptoměn mezi sebou, bylo by vhodné je pod danou výjimku buď výslovně zahrnout, anebo je z ní naopak vyjmout. Např. Hanych je pro osvobození veškerých směnných operací s kryptoměnami od platby daně¹²⁷. Osobně se přikláním k jeho názoru, neboť opačný postup akorát vytváří rozdíly mezi kryptoměnami bez patřičného zdůvodnění. K právní jistotě by tedy přispělo, pokud by do § 54 odst. 1 ZDPH byly přidány pod písm. z) operace týkající se virtuálních měn. Tím by se zároveň nemuselo řešit, jak zařadit pod výjimku podle písm. a) security tokeny s ohledem na potíže s jejich klasifikací jako cenných papírů, jak bylo uvedeno v předchozích dvou odstavcích.

Co se týče myšlenky vytvořit zcela nový právní předpis, či do některého z již existujících vložit úpravu kryptoměnových burz a směnáren, nemyslím si, že by tato byla správná. Z předchozích kapitol této části práce vyplynulo, že provoz kryptoměnových burz a směnáren je dostatečně regulován již existujícími předpisy zejména práva finančního. Pokud činnost jejich provozovatelů v určitém případě naplní znaky poskytování některých platebních či investičních služeb, pak budou muset získat povolení v intencích právních předpisů upravujících tyto oblasti. Jestliže naopak jejich činnost žádné takové znaky vykazovat nebude, pak postačí zisk živnostenského oprávnění. Jejich následné fungování a s tím spojená práva a povinnosti se pak řídí shodným principem.

V ostatních oblastech se buď provozovatelé kryptoměnových burz a směnáren zásadně neliší od „běžných podnikatelů“ a je tedy možné vycházet z obecné úpravy, pouze s důrazem

¹²⁶ Ke klasifikaci tokenů viz blíže kapitola 3.1 této práce.

¹²⁷ HANYCH, Michal. VAT on cryptocurrencies. In: *VAT on cryptocurrencies* [online]. 2018 [cit. 2021-02-01]. Dostupné z: <https://www.vatoncryptos.com/vatoncryptos.pdf> s. 60

na určitá specifika (ochrana osobních údajů), anebo příslušné předpisy jejich odlišnosti samy zohledňují (daňové právo, boj proti praní špinavých peněz).

Někdo by mohl namítnout, že právě pro velké množství předpisů, které se na provoz kryptoměnových burz a směnáren mohou vztahovat, není právní situace přehledná, a proto by měla být vytvořena speciální regulace. Samozřejmě lze souhlasit s tím, že by to bylo „příjemnější“ pro adresáty právních norem. Ale bohužel to v našem právním systému dle mého názoru není dost dobře možné. Jen těžko by se mohlo podařit vytvořit zákon, který by pokrýval právní aspekty kryptoměnových burz a směnáren en bloc. Vždy budou existovat oblasti, které budou muset být upraveny speciálními předpisy (typicky již zmiňovaný boj proti praní špinavých peněz, ochrana osobních údajů atp.). Z mého pohledu tak není nutné náš právní řád ještě více štěpit a přidávat další regulaci, když ta současná je ve své podstatě dostačující a neponechává takové mezery v právu, které by nebylo možné nijak překlenout.

Určitý problém nicméně vidím v tom, že jde o oblast dosud málo právně rozebíranou, a když už, tak pouze v rovině teorie. Chybí tak praktický výklad soudů, který by teoretická zjištění potvrdil. Česká národní banka volí v tomto ohledu velmi rezervovaný přístup a omezuje se na občasná stručná nezávazná vyjádření, která byla taktéž uvedena v různých částech této práce. Tento přístup poměrně trefně shrnul jeden z našich největších odborníků na bitcoin (a kryptoměny obecně), Dominik Stroukal, následujícím způsobem. „*Výsledkem byla a dodnes je pozice centrální banky, že kryptoměnám nebude škodit, ale ani pomáhat. ‚Hrajte si,‘ říkali s oblibou.*“¹²⁸ Stroukal zároveň apeloval na to, abychom zůstali ve vztahu ke kryptoměnám neutrální zemí, díky čemuž k nám bude moci proudit zahraniční kapitál z této oblasti¹²⁹.

Výsledkem je pak situace, kdy sice de lege lata je provozování kryptoměnových burz a směnáren legální, avšak chybějící „posvěcení“ ze strany soudů či České národní banky vede k tomu, že některé banky odmítají vést provozovatelům těchto platforem či jiným obdobným subjektům bankovní účty, jak jsem se několikrát přesvědčila během mého dřívějšího působení v advokacii. Otázka je, zda lze tomuto nějakým způsobem vůbec pomoci.

Plně se ztotožňuji s výše naznačeným postojem Stroukala, který vyplývá i z názvu jeho komentáře, že máme příležitost se stát na poli kryptoměn „velkým hráčem“ a neměli bychom si to pokazit snahou o restriktce v tomto směru. Už nyní mají Češi mezi tzv. kryptokomunitou

¹²⁸ STROUKAL, Dominik. Komentář: Neposlouchejme centrální banky a udělejme z Česka kryptoměnové Švýcarsko. In: *Forbes* [online]. 14. 01. 2021 [cit. 2021-01-17]. Dostupné z: <https://forbes.cz/komentar-neposlouchejme-centralni-banky-a-udelejme-z-ceska-kryptomenove-svycarsko/>

¹²⁹ Ibid.

velmi dobré jméno, navíc máme demokratické státní zřízení a jsme členy EU, což všechno snižuje riziko pro potenciální investory. Ti by tak logicky mohli upřednostnit nás před např. Běloruskem, které je ke kryptoměněm velmi vstřícné¹³⁰. I z tohoto důvodu bych tedy právní úpravu nezpříšňovala ani více nekomplikovala. Kdybych měla zodpovědět otázku z předchozího odstavce, myslím, že by mohlo pomoci určité vyjádření či stanovisko České národní banky, ve kterém by stručně popsala legislativní rámec pro kryptoměnové burzy a směnárny a nastínila podmínky, za jakých mohou být provozovány. Takové stanovisko, byť nezávazné, by mohlo přispět jednak k větší jistotě případných zájemců a provozovatelů, a jednak právě k tomu, že se z kryptoměnových burz a směnáren stane legitimní druh businessu namísto dosavadního, bohužel pro velkou část populace pořád tak trochu „pochybného“.

Na závěr ještě považuji za nutné zmínit, že se nyní na evropské úrovni začínají pomalu chystat určité změny v oblasti (nejenom) kryptoměnových burz a směnáren. Jedná se konkrétně o návrh dvou nových nařízení týkající se jednak trhů s tzv. kryptoaktivy (tzv. nařízení MiCA) a dále pilotního režimu pro tržní infrastrukturu vedenou na DLT¹³¹. Není však cílem této práce tyto návrhy detailněji rozebrat, neboť není zatím jisté, zda a v jaké podobě budou přijaty, ani v jakém termínu. Navíc pokud skutečně přijaty budou, bude patrně nutné jim věnovat více prostoru například v samostatné práci. Je ale potřeba s nimi do budoucna počítat a věnovat procesu jejich schvalování pozornost.

¹³⁰ Viz např. BAYDAKOVA, Anna. Belarus Bank to Offer Bitcoin Purchases, With Litecoin and Ether Coming Soon. In: *coindesk* [online]. 16. 11. 2020 [cit. 2021-01-17]. Dostupné z: <https://www.coindesk.com/belarusian-bank-facilitate-bitcoin-purchases>

¹³¹ Evropská komise publikovala návrh nařízení upravující kryptoaktiva. In: *Ministerstvo financí České republiky* [online]. 2. 10. 2020 [cit. 2021-01-22]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/soukromy-sektor/bankovnictvi-a-platebni-sluzby/platebni-sluzby-a-vyporadani-obchodu/aktuality/2020/evropska-komise-publikovala-navrh-narize-39628>

3 Initial Exchange Offering

3.1 Popis Initial Coin Offering

Initial Coin Offering (dále jen jako „ICO“) lze popsat jako proces, ve kterém jsou získávány finanční zdroje prostřednictvím kryptoměn, kdy nabízené coiny či tokeny¹³² jsou zpravidla směňovány za bitcoiny, ethery, či případně prodávány za některou z fiat měn¹³³. Zmíněný proces je nejuhodnější popsat na praktickém příkladu. Podnikatel vyvíjející např. nějakou novou technologii se rozhodne, že chybějící zdroje získá pomocí ICO. Za tímto účelem tedy vytvoří novou kryptoměnu, a to buď zpravidla na etheru, anebo na samostatném blockchainu. Tuto kryptoměnu pak následně nabídne prostřednictvím tzv. white paperu v několika fázích ke směně za bitcoin nebo ethereum, či ke koupi za fiat měnu zákazníkům. Tímto způsobem získá prostředky potřebné pro dokončení svého vývoje. Zákazníci na oplátku budou vlastníky nově vytvořených coinů či tokenů, což pro ně s sebou zpravidla přináší určité výhody. S ohledem na to ICOs zpravidla bývají rozdělovány do různých kategorií v závislosti na tom, jaké typy kryptoměn jsou při nich nabízeny, resp. jaká práva se s nimi pojí.

Standardně se rozlišuje mezi tzv. payment tokeny (někdy také označovanými jako coiny)¹³⁴, utility tokeny a security tokeny. První z nich jsou takové kryptoměny, které mají pouze platební funkci a aspirují tak na to nahradit tradiční měny. Ve druhém případě jde o kryptoměnu, se kterou je spojeno právo na odběr určitého produktu či služby. Třetí z uvedených typů označuje kryptoměnu, která svým vlastníkům poskytuje práva a povinnosti srovnatelná s těmi, která se pojí s cenným papírem, podílem ve společnosti či investičním nástrojem¹³⁵. Může se nicméně stát, že jeden token bude vykazovat znaky více výše popsaných kategorií a půjde tak o hybridní typ tokenu.

Jako praktické příklady tří uvedených skupin tokenů mohou sloužit bitcoiny, filecoiny a siafunds. Bitcoin měl už od začátku fungovat pouze jako „*purely peer-to-peer version of*

¹³² Mezi odbornou i neobornou veřejností jsou vedeny diskuse, zda jsou při ICO nabízeny jakožto různé typy kryptoměn tzv. coiny, tokeny, či případně obojí. Dle mého názoru lze při ICO nabízet jak coiny, tak tokeny, přičemž blíže k tomu viz KUNDRÁTOVÁ, Petra. *Diplomová práce Kryptoměny v právní praxi*. In: *Repozitář závěrečných prací* [online]. op. cit. s. 9 - 10

¹³³ What Is an ICO (Initial Coin Offering)? In: *Binance Academy* [online]. [cit. 2020-02-01]. Dostupné z: <https://www.binance.vision/economics/what-is-an-ico>

¹³⁴ Token Classes Explained: Coin vs. Utility Token vs. Security Token. In: *Invaio* [online]. [cit. 2020-02-01]. Dostupné z: <https://invaio.org/token-classes-explained-coin-vs-utility-token-vs-security-token/>. Toto označení však není dle mého názoru úplně přesné. Oba dva typy kryptoměn sice mají plnit stejný účel (tedy účel platidla), ale coiny běží na samostatném blockchainu, zatímco payment tokeny bývají vytvořeny obvykle na etheru.

¹³⁵ What is the difference between utility, security and payment tokens? In: *Planet Compliance* [online]. 04. 09. 2019 [cit. 2020-02-01]. Dostupné z: <https://www.planetcompliance.com/2019/09/04/what-is-the-difference-between-utility-security-and-payment-tokens/>

*electronic cash that would allow online payments to be sent directly from one party to another without going through a financial institution*¹³⁶ (česky: „verze elektronického hotovostního peněžního systému fungujícího čistě na bázi klient – klient, která by umožňovala, aby online platby mohly být zaslány jednou stranou druhé bez využití finanční instituce“). Tato kryptoměna tedy naplňuje definici payment tokenu, který má fungovat podobně jako některá z fiat měn. Filecoin má pak na druhou stranu být používán „to participate and transact in the Filecoin network, i.e. to pay for data storage and retrieval“¹³⁷ (česky: „k účasti na transakcích ve filecoinové síti, tedy k platbám za ukládání dat a jejich získání zpět“). Filecoin je tedy typickým zástupcem utility tokenu, se kterým je spojeno právo odběru určité služby, v tomto případě ukládání dat a jejich zpětného stažení. Co se týče siafunds, tyto tokeny sám jejich tvůrce označuje za „tokenized securities“¹³⁸ (česky: „tokenizované cenné papíry“), které mají jejich majiteli generovat pravidelný zisk ve formě siacoinů, které jsou naopak utility tokeny¹³⁹. Jde tím pádem o příklad security tokenu, který přináší jejich vlastníkovvi profit v závislosti na tom, jak se jejich vydavateli po ekonomické stránce zrovna daří.

Jak už je patrné z názvu, ICO je často připodobňováno k tzv. Initial Public Offering, což je anglické označení pro prvotní nabídku cenných papírů při vstupu na burzovní trh. ICO se od něj odlišuje jednak tím, co je v něm nabízeno a jednak tím, jak je celý proces regulován. Zatímco IPO bývá v různých právních rádech poměrně striktně upraveno, účelem ICO je naopak se této přísné veřejnoprávní regulaci vyhnout a podléhat pouze regulaci soukromoprávní.

Pro lepší představu o oblíbenosti ICOs slouží graf v následujícím obrázku. Na něm lze pozorovat, kolik peněz bylo prostřednictvím ICOs vybráno za rok 2017, rok 2018 a první dvě čtvrtletí roku 2019.

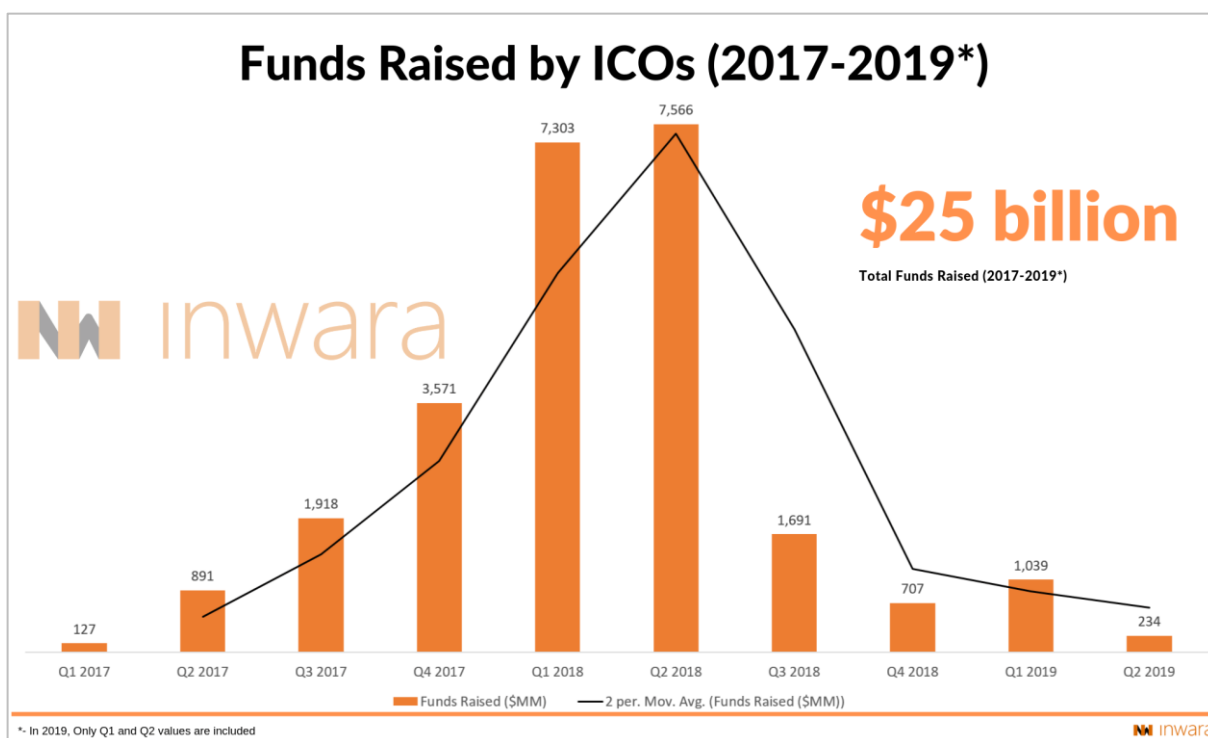
¹³⁶ NAKAMOTO, Satoshi. Bitcoin: A Peer-to-Peer Electronic Cash System. In: *bitcoin.org* [online]. [cit. 2020-02-29]. Dostupné z: <http://bitcoins.info/bitcoin.pdf> s. 1

¹³⁷ Glossary. In: *Filecoin* [online]. [cit. 2020-02-29]. Dostupné z: <https://filecoin.io/faqs/#8-glossary>

¹³⁸ About Siafunds. In: *Sia Support Center* [online]. [cit. 2020-02-29]. Dostupné z: <https://support.sia.tech/article/0heb3gofsw-about-siafunds>

¹³⁹ Ibid.

Zatímco za rok 2017 se vybralo „pouhých“ cca 6,5 miliardy amerických dolarů, za rok 2018 to již bylo téměř třikrát tolik, konkrétně zhruba 17,3 miliardy USD. Za první pololetí roku 2019 byl pak objem vybraných prostředků roven téměř 1,3 miliardy amerických dolarů. Z grafu je patrný pozvolný nárůst a následně poměrně strmý pád objemu získaných prostředků. Ten byl způsoben téměř jistě mnoha skandály, označovanými typicky jako tzv. ICO scams, které trh ICO provázely¹⁴⁰. ICO tak dostalo pověst rizikového počínu s nejistým výsledkem. Reakce na sebe nenechala dlouho čekat a vzniklo Security Token Offering, často označované právě za bezpečnějšího nástupce ICO¹⁴¹.

Obr. 3: Prostředky vybrané v ICOs od roku 2017 do konce prvního pololetí roku 2019¹⁴²

3.2 Popis Security Token Offering

Security Token Offering (dále jen jako „STO“) by v kontextu předchozí kapitoly mohlo být teoreticky považováno za podkategorii ICO. Nicméně se jedná o takovou změnu oproti prvním ICOs zaměřených čistě na payment či utility tokeny, že se o STO hovoří jako o samostatném institutu. Při STO jsou ke koupi zákazníkům nabízeny již zmiňované security

¹⁴⁰ K tomu viz např. ALEXANDRE, Ana. New Study says 80 Percent of ICOs Conducted in 2017 Were Scams. In: *Cointelegraph* [online]. 13. 07. 2018 [cit. 2020-02-01]. Dostupné z: <https://cointelegraph.com/news/new-study-says-80-percent-of-icos-conducted-in-2017-were-scams>

¹⁴¹ Víkendový Bulletin: Security tokeny jako nástupce ICO a bezpečné formy investování. In: *kryptoportal.cz* [online]. 20. 01. 2019 [cit. 2020-02-01]. Dostupné z: <https://kryptoportal.cz/vikendovy-%E0%B8%BFulletin-security-tokeny-jako-nastupce-ico-a-bezpecne-formy-investovani/>

¹⁴² The rise and fall of Initial Coin Offerings. In: *Inwara* [online]. [cit. 2020-02-01]. Dostupné z: <https://www.inwara.com/report/security-token-offerings>

tokeny, které lze podřadit pod právní kategorii tzv. securities¹⁴³. Při definici toho, co vlastně tyto securities jsou, je nutné vycházet zejména z amerického práva, které bylo pro název tohoto druhu tokenů inspirací.

Vymezení právní kategorie securities lze najít v Securities Act of 1933, konkrétně v jeho oddíle 2 odst. 1¹⁴⁴. Dle tohoto ustanovení se za securities považují kupříkladu akcie, dluhopisy, ale i třeba opce, futures nebo swapy, které se vztahují k cenným papírům. Ač se tedy někdy lze setkat s překladem slova „security“ jako „cenný papír“, není to v kontextu zmíněného zákona zcela přesné. Nad dodržováním pravidel trhu se securities dohlíží ve Spojených státech amerických již zmiňovaná SEC. Ta se mimo jiné již v roce 2017 vyjádřila k tomu, že některé tokeny lze za securities považovat¹⁴⁵ a v podstatě tím dala impuls k formování STO jako nového způsobu získání kapitálu spojeného s kryptoměnami.

Dle SEC můžou být tokeny cennými papíry, pokud naplní podmínky tzv. Howey testu, což je test, který vytvořil v jednom svém judikátu americký Nejvyšší soud¹⁴⁶. Podle SEC tedy stále platí, že *„regardless of form, something is a security if it represents an investment in a common enterprise with the expectation of profit solely through the efforts of others“* (česky: „za security lze považovat bez ohledu na formu cokoli, co představuje investici do podniku s očekáváním zisku, kterého má být dosaženo pouze prostřednictvím úsilí ostatních“), nicméně v souladu s její praxí a praxí nižších soudů stačí, že je zisku dosaženo i částečně úsilím ostatních¹⁴⁷.

Jak je vidět, definice securities je poměrně široká a spoustu tokenů ji skutečně naplní (či naplnilo), ač to původním záměrem jejich vydavatelů pravděpodobně nebylo. Samozřejmě je třeba dodat, že nebude-li STO podléhat americkému právu, neznamená to, že nebudou tyto tokeny regulovány. Naopak by se měla na dané security tokeny použít úprava v příslušném státě, která však na rozdíl od té americké nemusí být obsažena v jednom zákoně. Například v českém právu bychom jednotlivé typy securities popsané výše museli hledat hned v několika

¹⁴³ What Is A Security Token Offering (STO)? In: *cryptonews* [online]. [cit. 2020-02-07]. Dostupné z: <https://cryptonews.com/guides/what-is-a-security-token-offering-sto.htm>

¹⁴⁴ Zákon je dostupný také online z: <https://legcounsel.house.gov/Comps/Securities%20Act%20Of%201933.pdf>

¹⁴⁵ CLAYTON, Jay. Statement on Cryptocurrencies and Initial Coin Offerings. In: *U.S. Securities and Exchange Commission* [online]. 11. 12. 2017 [cit. 2020-02-07]. Dostupné z: <https://www.sec.gov/news/public-statement/statement-clayton-2017-12-11>

¹⁴⁶ PEIRCE, Hester M. How we Howey. In: *U.S. Securities and Exchange Commission* [online]. 9. 5. 2019 [cit. 2020-02-07]. Dostupné z: https://www.sec.gov/news/speech/peirce-how-we-howey-050919#_ftnref4

¹⁴⁷ Ibid.

právních předpisech. Konkrétně by se jednalo zejména o obč. zák., zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních korporacích, zákon č. 190/2004 Sb., o dluhopisech či ZoPKT.

Hlavní charakteristikou STO by tedy vždy mělo být to, že se otevřeně přizná, že tokeny jsou např. cennými papíry nebo některým z investičních nástrojů. V návaznosti na to se pak k jejich vydání splní veškeré požadavky příslušných právních předpisů z oblasti finančního a obchodního práva. Jedná se tím pádem o určitý kompromis mezi světem práva na straně jedné a světem kryptoměn na straně druhé, přičemž by se dalo říci, že jde o určitou kombinaci ICO v původním smyslu a IPO. Zůstávají tedy veškerá pozitiva blockchainu a smart contracts, ale zároveň se díky regulaci může stát nákup tokenů skrze STO pro zákazníky méně rizikovým.

3.3 Popis Initial Exchange Offering

Initial Exchange Offering (dále jen jako „IEO“) se od výše popsaných „offerings“ výrazně odlišuje. Název je zcela zjevně odvozen od ICO, nicméně C je vyměněno ze E jako počáteční písmeno anglického slova exchange, které v tomto případě označuje kryptoměnovou burzu. Během IEO totiž nedochází k přímému kontaktu mezi podnikatelem, který se snaží získat kapitál, a zákazníkem, který chce koupit novou kryptoměnu, ale vše probíhá přes prostředníka – provozovatele kryptoměnové burzy¹⁴⁸. IEO je nejnovějším ze všech tří zmíněných typů. Za první IEO bývá zpravidla označováno IEO kryptoměny BitTorrent, které provedl TRON prostřednictvím kryptoměnové burzy Binance na začátku roku 2019¹⁴⁹.

IEO probíhá tak, že se nejprve provozovatel kryptoměnové burzy dohodne s podnikatelem, který má zájem o prodej tokenů či coinů, že pro něj IEO provede. Společně si sjednají podmínky spolupráce, kdy si zpravidla provozovatel burzy naučtuje tzv. listing fee neboli poplatek za zalistování, tedy za uvedení coinů či tokenů na svou platformu. Zároveň se s podnikatelem obvykle dohodne, že jako druhou část odměny obdrží určité procento z koupených nebo směněných tokenů či coinů. Není přitom určující, zda dané tokeny či coinsy naplňují definici cenných papírů či investičních nástrojů (a jde tedy o určitou formu STO), anebo nikoliv (a jde tím pádem naopak o formu ICO).

Dohodě by samozřejmě mělo předcházet podrobné zkoumání celého projektu podnikatele ze strany provozovatele kryptoměnové burzy. Případné problémy by totiž mohly

¹⁴⁸ BARBULESCU, Miruna-Maura. What are ICO, STO and IEO? In: *ICOBench* [online]. 13. 04. 2019 [cit. 2020-02-07]. Dostupné z: <https://icobench.com/thebench-post/288-what-are-ico-sto-and-ieo>

¹⁴⁹ What Is An Initial Exchange Offering (IEO)? In: *cryptonews* [online]. [cit. 2020-02-16]. Dostupné z: <https://cryptonews.com/guides/what-is-an-initial-exchange-offering.htm>

negativně ovlivnit publicitu celé platformy. Stejně tak by měl podnikatel zvážit, zda je burza, kterou si vybral, dostatečně stabilní a solventní.

Jakmile dojde k uvedení daných tokenů či coinů do nabídky na kryptoměnové burze, mohou si je zákazníci buď koupit za některou z fiat měn, anebo směnit za jinou kryptoměnu. Předtím se ale obvykle budou muset na platformě zaregistrovat a vytvořit si tam účet. V určitých případech pak také budou muset podstoupit některou z AML a KYC procedur (z anglického Anti-Money Laundering a Know Your Customer – jde o zkratky používané pro odvětví boje proti praní špinavých peněz). Je třeba dodat, že velké kryptoměnové burzy mohou pro účely IEO založit specializovanou internetovou platformu odlišnou od jejich hlavních stránek, viz třeba Binance a její <https://launchpad.binance.com/>.

Pro provozovatele kryptoměnové burzy je samozřejmě tento model výhodný, neboť může přivést nové zákazníky, kteří si na ní založí účet. Na druhou stranu pak pro podnikatele vydávajícího tokeny může znamenat usnadnění celého procesu vydávání a také dodání určité kredibility. Není vyloučeno, aby nejprve probíhalo ICO či STO a následně ještě IEO s tím, že pro každou fázi bude vyhrazen určitý počet tokenů, ale pravidlem to kvůli celkové technické i ekonomické náročnosti takového postupu nebude. Pravděpodobnější je, že IEO bude předcházet tzv. pre-IEO, podobně jako někdy v před ICO probíhá pre-ICO, při kterém jsou prodávány tokeny ještě před spuštěním hlavní kampaně, a to zpravidla za zvýhodněných podmínek či s doplňkovými bonusy¹⁵⁰.

3.4 IEO pohledem práva

3.4.1 Obecně k právní regulaci IEO

Z hlediska soukromoprávní regulace se IEO nebude v zásadě lišit od jiných smluvních vztahů, kdy se osoba A (provozovatel kryptoměnové burzy) zaváže něco vykonat pro osobu B (osobu, která chce nechat prodat své kryptoměny na dané platformě) a ta se na oplátku zaváže za to osobě A zaplatit odměnu. Jejich vzájemný vztah a také vztah obou subjektů s koncovými zákazníky se pak v takovém případě bude řídit zejména smluvními ujednáními, případně pak zákonnou úpravou. Za těchto podmínek bude nutné hledat jednotlivé smluvní typy zejména v části čtvrté, hlavě II, dílu 5 obč. zák., kde jsou upraveny tzv. smlouvy příkazního typu.

Na druhou stranu ohledně veřejnoprávní regulace je zapotřebí zkoumat hned dvě oblasti, pod něž by úprava IEO mohla spadat. Zprvée půjde o již výše zmíněné Initial Public Offering,

¹⁵⁰ What is Pre-IEO sale event? In: *Krytono Exchange* [online]. [cit. 2020-02-29]. Dostupné z: <https://krytono.zendesk.com/hc/en-us/articles/360012885592-25-What-is-Pre-IEO-sale-event->

tedy o první veřejnou nabídku investičních cenných papírů, a to za předpokladu, že budou nabízené tokeny zároveň investičními (převoditelnými) cennými papíry, jak bylo rozebráno v bodě 2.3.1 této práce.

Jestliže však tokeny nabízené v IEO nebudou zároveň žádným druhem cenných papírů, úprava Initial Public Offering se na ně vztahovat nebude. Kromě toho však bude dále nutné uvažovat, zda by dané IEO nemohlo naplnit definiční znaky kolektivního investování. V takovém případě by provozovatel kryptoměnové burzy (či podnikatel vydávající kryptoměnu) musel teoreticky získat pro provedení IEO některé z povolení v režimu ZISIF.

Určitou změnu v oblasti právní úpravy IEO jako celku mohlo přinést nově přijaté nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2020/1503 ze dne 7. října 2020 o evropských poskytovatelích služeb skupinového financování pro podniky a o změně nařízení (EU) 2017/1129 a směrnice (EU) 2019/1937 (dále jen jako „nařízení o crowdfundingu“), které vejde v účinnost dne 10. listopadu 2021. Vzhledem k tomu, že ICO i IEO bývají z povahy věci považovány velmi často právě za určitou formu crowdfundingu, připadalo by v úvahu, že se na ně toto nařízení bude vztahovat. Nicméně již dle předběžného stanoviska Evropského parlamentu se nepočítalo se zahrnutím ICOs do tohoto nařízení, neboť se od běžného crowdfundingu zásadně odlišují a měl by jim být proto vytvořen speciální právní rámec¹⁵¹. Nařízení o crowdfundingu však žádnou výslovnou výjimku ohledně kryptoměn nestanoví.

U ICO by to přitom výkladově neměl být problém, neboť zpravidla probíhá na vlastní platformě jeho pořadatele a nebude tak splněna pluralita subjektů ve smyslu čl. 2 odst. 1 písm. e) a g) nařízení o crowdfundingu. U IEO naopak tato pluralita nastává vždy, neboť kryptoměny distribuuje subjekt odlišný od jejich vydavatele, tedy provozovatel kryptoměnové burzy.

Je ovšem otázkou, zda tento provozovatel bude skutečně poskytovat službu skupinového financování ve smyslu čl. 2 odst. 1 písm. a) nařízení o crowdfundingu. Pokud ano, pak by musel k této činnosti získat speciální povolení podle čl. 12 a násl. nařízení o crowdfundingu a musel by také dodržovat veškeré povinnosti z tohoto předpisu plynoucí.

Službou skupinového financování se dle čl. 2 odst. 1 písm. a) nařízení o crowdfundingu rozumí *„párování zájmů investorů a vlastníků projektů na financování podnikání prostřednictvím využití platformy skupinového financování“*, které zahrnuje buď umožnění

¹⁵¹ Position of the European Parliament adopted at first reading on 27 March 2019 with a view to the adoption of Regulation (EU) 2019/... of the European Parliament and of the Council on European Crowdfunding Service Providers (ECSP) for Business. In: *European Parliament* [online]. [cit. 2020-08-08]. Dostupné z: https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-8-2019-0301_EN.html body 15a a 15b

poskytování úvěrů, anebo „umístování převoditelných cenných papírů a nástrojů přijatých pro účely skupinového financování vydaných vlastníky projektů nebo zvláštní účelovou jednotkou bez pevného závazku převzetí podle bodu 7 oddílu A přílohy I směrnice 2014/65/EU a přijímání a předávání pokynů klientů týkajících se těchto převoditelných cenných papírů a přijatých nástrojů pro účely skupinového financování podle bodu 1 uvedeného oddílu“. Platformou skupinového financování je pak podle čl. 2 odst. 1 písm. d) nařízení o crowdfundingu „veřejně přístupný internetový informační systém, který provozuje nebo řídí poskytovatel služeb skupinového financování“.

Při IEO skutečně dochází k párování zájmů investorů a vlastníků projektů na financování podnikání, neboť vlastník projektu (a tedy i kryptoměny) nabízí zákazníkům provozovatele burzy své coinsy nebo tokeny. Kryptoměnovou burzu lze zároveň teoreticky považovat za internetový informační systém. O poskytování úvěrů se v daném případě nejedná, ale lze uvažovat o druhé z možností, tedy o umístování převoditelných cenných papírů, jestliže dané coinsy a tokeny naplní jejich definici, jak bylo popsáno výše v této kapitole.

Domnívám se však, že bylo úmyslem zákonodárce postihnout nařízením o crowdfundingu typické crowdfundingové platformy (např. Hithit¹⁵²) a nikoliv také kryptoměnové burzy, na jejichž provozovatele by se tedy nařízení nemělo vztahovat. To lze usuzovat nejenom z výše uvedeného stanoviska Evropského parlamentu, ale také z preambule nařízení o crowdfundingu, která nezmiňuje jakoukoliv jeho souvislost s ICO, IEO či kryptoměnami obecně. Navíc tento závěr podporuje i již zmiňovaná chystaná unijní regulace, o které jsem psala v závěru kapitoly 2.8 této práce.

3.4.2 Veřejná nabídka investičních cenných papírů a investiční služby

Proces veřejné nabídky cenných papírů je možné podle Hendrycha a kol. definovat jako „jakékoliv sdělení širšímu okruhu osob obsahující informace o nabízených investičních cenných papírech a podmínkách pro jejich nabytí, které jsou dostatečné k tomu, aby investor učinil rozhodnutí koupit nebo upsat tyto investiční cenné papíry“¹⁵³. Jde tedy o určitý typ nabídky, při které jsou veřejnosti nabízeny k upsání investiční cenné papíry.

Veřejnou nabídku investičních cenných papírů upravuje na evropské úrovni zejména nařízení o prospektu. To pak doplňuje již zmiňovaná směrnice MiFID II, která je transponována v ZoPKT, který je zároveň hlavním předpisem upravujícím tuto materii na úrovni českého

¹⁵² Co je Hithit. In: *Hithit* [online]. [cit. 2020-11-16]. Dostupné z: <https://www.hithit.com/es/article/whatIsHithit>

¹⁵³ HENDRYCH, Dušan a kol. *Právní slovník*. 3. rozšířené vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, 1481 s. 978-80-7400-059-1. s. 1223

práva, avšak pouze v minimálním rozsahu, neboť hlavní část je obsažena právě v nařízení o prospektu.

Aby se jednalo o veřejnou nabídku investičních cenných papírů, musí být nejprve naplněna definice ve smyslu čl. 2 písm. d) nařízení o prospektu, dle které se veřejnou nabídkou cenných papírů rozumí „sdělení osobám v jakékoli podobě a jakýmkoli způsobem, které uvádí dostatečné informace o podmínkách nabídky a cenných papírech, které jsou nabízeny, tak, aby byl investor schopen rozhodnout se o koupi nebo o upsání těchto cenných papírů“. Kromě toho však samozřejmě musí být splněna také podmínka, že nabízené tokeny či coins jsou investičními cennými papíry ve smyslu § 3 odst. 2 ZoPKT.

Je tedy otázkou, zda budou tyto dvě podmínky naplněny i v případě IEO. Co se týče první podmínky, tak parametry nabídky při IEO většinou bude možné pod veřejnou nabídku podřadit. Online oznámení na stránkách kryptoměnové burzy o možnosti koupit dané kryptoměny je možné považovat za sdělení, přičemž dostatečnost informací v něm obsažených bude nutné vždy posuzovat ad hoc. Ohledně druhé podmínky pak platí to, co již bylo uvedeno v bodě 2.3.1 této práce, tedy že v určitých případech bude možné některé tokeny považovat za investiční cenné papíry.

Tento závěr však s sebou nese výrazné změny práv a povinností týkajících se celého procesu. Zatímco při IEO, které nebude naplňovat podmínky veřejné nabídky cenných papírů, bude celý proces regulován zejména právem soukromým a jeho celková nákladnost bude nižší, u druhého typu IEO tomu bude přesně naopak. Poměrně obsáhlá právní úprava zejména v nařízení o prospektu zahrnuje spoustu povinností vztahujících se k uveřejnění a obsahu tzv. prospektu, tedy dokumentu, který má být uveřejněn při veřejné nabídce cenných papírů. Podle čl. 3 odst. 1 nařízení o prospektu se přitom cenné papíry v EU mohou veřejně nabízet pouze po předchozím uveřejnění prospektu v souladu s tímto nařízením.

Zde je však zapotřebí upozornit na jednu důležitou věc související s rozdílem IEO oproti ICO. Zatímco u druhého řeší nabídku i následný převod coinů a tokenů jeden subjekt, u IEO jsou tyto subjekty dva, konkrétně tedy osoba, která vydává své kryptoměny, a provozovatel kryptoměnové burzy. Emitentem je přitom v souladu s čl. 2 písm. h) nařízení o prospektu právnická osoba, která vydává nebo navrhuje vydat cenné papíry. Vedle ní tu však ve smyslu písm. i) téhož ustanovení existuje také osoba, která cenné papíry veřejně nabízí.

Ačkoliv tedy provozovatel kryptoměnové burzy neprovádí IEO na svůj účet, tedy nevydává vlastní kryptoměny, neznamená to, že by díky tomu mohla být jeho činnost vyjmuta

z působnosti nařízení o prospektu a souvisejících předpisů. Jakožto osoba nabízející veřejně cenné papíry musí taktéž dodržovat povinnosti dle nařízení o prospektu, přičemž musí být uveden ve shrnutí prospektu ve smyslu čl. 7 odst. 4 písm. c) nařízení o prospektu.

K tomu je nutné dodat, že zajišťování této nabídky pro danou osobu může zároveň naplňovat definici hlavních investičních služeb ve smyslu § 4 odst. 2 písm. h) a i) ZoPKT, jak již bylo předestřeno v bodě 2.3.3 této práce, tedy služby umístování investičních cenných nástrojů bez závazku, anebo se závazkem, k jejich upsání. Obsahem těchto dvou investičních služeb je činnost upisovatele – distributora, který se zaváže emitentovi, že zajistí distribuci nové emise investičních nástrojů nebo její části mezi investory¹⁵⁴. Obě služby se přitom liší pouze tím, zda se distributor zároveň zaváže, že pokud nenalezne investory, celou emisi investičního nástroje, nebo její část, upíše. U provozovatelů kryptoměnových burz se však v praxi neděje, že by se při IEO zavazovali sami tokeny či coinsy zakoupit, jestliže se nepodaří je prodat. Pro provozovatele by to bylo příliš rizikové a vzhledem k tomu, že mají ve vztazích s investory obvykle mnohem silnější pozici, nemají žádný důvod toto riziko podstupovat. V tomto ohledu tedy půjde téměř vždy o investiční službu ve smyslu § 4 odst. 2 písm. i) ZoPKT.

Stejně tak bude provozovatel kryptoměnové burzy v souvislosti s IEO security tokenů často poskytovat doplňkovou investiční službu podle § 4 odst. 3 písm. f) ZoPKT. Obsahem této služby jsou typicky činnosti podpůrné povahy související s upisováním a umístováním investičních nástrojů, tedy např. marketingová činnost nebo oslovování potenciálních zájemců o úpis, nebo právě příprava či spolupráce na přípravě prospektu cenného papíru¹⁵⁵. Bývá přitom běžné, že provozovatel kryptoměnové burzy udělá na své platformě nově vydávané kryptoměně reklamu. Může zároveň pomáhat i s přípravou white paperu, resp. k němu bude spíše poskytovat své připomínky.

3.4.3 Kolektivní investování

Kolektivním investováním se rozumí shromáždění peněžních prostředků od většího počtu osob a následné společné a profesionály prováděné investování¹⁵⁶. V českém právním řádu je úprava kolektivního investování tvořena zejména ZISIF. Vedle něj lze pak zmínit také zákon č. 15/1998 Sb., o dohledu v oblasti kapitálového trhu, nebo na podzákonné úrovni např. nařízení vlády č. 243/2013 Sb., o investování investičních fondů a o technikách k jejich obhospodařování.

¹⁵⁴ HUSTÁK, Zdeněk a kol. *Zákon o podnikání na kapitálovém trhu: komentář*. op. cit. s. 72

¹⁵⁵ Ibid. s. 81

¹⁵⁶ KARFÍKOVÁ, Marie a kol. *Teorie finančního práva a finanční vědy*. op. cit. s. 218

Co se týče evropského právního rámce, je nutné uvést zejména směrnici Evropského parlamentu a Rady 2009/65/ES ze dne 13. července 2009 o koordinaci právních a správních předpisů týkajících se subjektů kolektivního investování do převoditelných cenných papírů, směrnici Evropského parlamentu a Rady 2011/61/EU ze dne 8. června 2011 o správcích alternativních investičních fondů a o změně směrnic 2003/41/ES a 2009/65/ES a nařízení (ES) č. 1060/2009 a (EU) č. 1095/2010, nebo nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/1156 ze dne 20. června 2019 o usnadnění přeshraniční distribuce fondů kolektivního investování a o změně nařízení (EU) č. 345/2013, (EU) č. 346/2013 a (EU) č. 1286/2014.

Samotný ZISIF neobsahuje pozitivní vymezení kolektivního investování, ale naopak negativně vymezuje činnosti, na které se jeho režim nepoužije, a to konkrétně v jeho § 2 až 4. V dříve platném zákoně, který kolektivní investování upravoval, tedy v zákoně č. 189/2004 Sb., o kolektivním investování, bylo kolektivní investování vymezeno v § 2 odst. 1 písm. a) jako „podnikání, jehož předmětem je shromažďování peněžních prostředků upisováním akcií investičního fondu nebo vydáváním podílových listů podílového fondu, investování na principu rozložení rizika a další obhospodařování tohoto majetku“. Z této definice je tedy možné částečně vycházet i nyní, ačkoliv současná negativní definice je více flexibilní. Základní otázkou přitom je, zda je možné provedení IEO považovat za určitou formu kolektivního investování, nebo zda se uplatní některá z výjimek.

Na výjimky obsažené v § 2 až 4 ZISIF navazují dále § 5 odst. 2 ZISIF, který říká, že investiční fond nesmí nikdo obhospodařovat bez povolení uděleného Českou národní bankou, a také § 98 ZISIF, který zakazuje tzv. pokoutné fondy kolektivního investování. K tomu je nutné upozornit na § 15 ZISIF, který obsahuje pravidla pro správu majetku srovnatelnou s obhospodařováním v tzv. alternativních fondech¹⁵⁷ ve smyslu čl. 4 odst. 1 písm. a) směrnice 2011/61/EU.

Z výjimek obsažených v § 2 až 4 ZISIF by u IEO mohla připadat v úvahu ta uvedená v § 2 písm. a), tedy shromažďování peněz nebo penězi ocenitelných věcí, jehož hlavním účelem je financování či provozování vlastní výroby, obchodu, výzkumu nebo poskytování vlastních služeb, jiných než finančních. Tato výjimka se přitom vztahuje i na další správu takto

¹⁵⁷ Blíže k alternativním fondům viz Správa majetku srovnatelná s obhospodařováním (§ 15 ZISIF). In: Česká národní banka [online]. 25. 11. 2014 [cit. 2020-08-16]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/export/sites/cnb/cs/casto-kladene-dotazy/.galleries/stanoviska_a_odpovedi/pdf/sprava_majetku_srovnatelna_s_obhospodarovanim_par_15_zisif.pdf

shromážděných peněžních prostředků či penězi ocenitelných věcí, nebo majetku nabytého za tyto peněžní prostředky či penězi ocenitelné věci.

Zcela jistě je možné uzavřít, že při IEO bude docházet ke shromažďování peněz, případně též penězi ocenitelných věcí – kryptoměn. Co se týče hlavního účelu tohoto shromažďování, pak v naprosté většině případů jím bude financování či provozování výroby či poskytování služeb podnikatele, který tokeny či coinsy v rámci IEO vydává. IEO má typicky sloužit k tomu, aby daný podnikatel získal prostředky na rozvoj své činnosti, přičemž přispěvatelé – zákazníci, kteří kryptoměny v IEO nakoupí, pak za ně později dostanou určité protiplnění např. ve formě slevy na výrobky či služby tohoto podnikatele.

Zde je však potřeba poznamenat, že ke shromažďování peněz nebude zpravidla docházet na straně provozovatele kryptoměnové burzy, ale právě na straně podnikatele, který vydává tokeny či coinsy. Provozovatel totiž v tomto ohledu funguje, jak již bylo rozebráno výše, pouze jako určitý prostředník, který umožní podnikateli nabízet jeho kryptoměny na své platformě, nicméně sám do vztahu mezi tímto podnikatelem a koncovým zákazníkem přímo nevstupuje a peníze či kryptoměny tak budou chodit na účet či peněženko podnikatele.

Navíc, i pokud by provozovatel pro podnikatele zajišťoval výběr peněz či kryptoměn a tyto následně podnikateli přeposílal, nemohlo by jít o kolektivní investování, neboť provozovatel by s prostředky nikterak nenakládá a nikam by je neinvestoval.

Česká národní banka se vyjádřila v tom smyslu, že pokud bude ICO (a tedy analogicky i IEO) prováděno za účelem financování těžby kryptoměn, nedochází k naplnění znaků pokoutného investičního fondu ve smyslu § 98 ZISIF a tato činnost naopak spadá pod výjimku ve smyslu § 2 písm. a) ZISIF¹⁵⁸. Zároveň ovšem připomněla, že pro posuzování toho, zda došlo k naplnění znaků pokoutného fondu, není důležitá právní forma shromažďování prostředků ani podoba aktiv, do kterých správce prostředky investorů kolektivně investuje¹⁵⁹. Tedy i prostřednictvím ICO, a tím pádem i IEO, může docházet ke kolektivnímu investování.

Hranice mezi tím, zda bude IEO zařazeno pod výjimku dle § 2 odst. a) ZISIF či zda půjde o zakázané kolektivní investování podle § 98 ZISIF může být přitom velmi tenká. Městský soud v Praze ve svém rozsudku ze dne 31. 12. 2013, č. j. 6 Ca 154/2009-46, zdůrazňuje určité materiální hledisko posouzení toho, zda jde nebo nejde o obcházení zákazu ve smyslu

¹⁵⁸ Regulace investičních fondů a tzv. initial coin offerings (ICOs). In: *Česká národní banka* [online]. [cit. 2020-08-28]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/export/sites/cnb/cs/casto-kladene-dotazy/.galleries/stanoviska_a_odpovedi/pdf/regulace_investicnich_fondu.pdf s. 2

¹⁵⁹ Ibid. s. 1

§ 98 ZISIF (resp. dřívějšího § 2a zákona č. 189/2004 Sb., o kolektivním investování). Daný soud totiž v tomto rozsudku přisvědčil argumentaci České národní banky jakožto žalované, která tvrdila, že ač byl žalobcem stanoven fixní úrok pro návratnost investice, i tak se jednalo o porušení zákazu provádění kolektivního investování bez potřebného povolení. V daném případě totiž sice byl naoko stanoven fixní úrok a peníze žalobce od klientů získával prostřednictvím půjček, nicméně v případě úspěšnosti žalobce mohl tento „fixní“ úrok vzrůst a navíc sám žalobce využíval prostředky z těchto půjček zejména k výplatě úroků z půjček předchozích, což zvyšovalo riziko nespacení úroků i jistiny žalobcem. Vzhledem k tomu, že měl žalobce navíc pouze velmi nízké vlastní zdroje, byly úroky ze smluv o půjčkách prakticky závislé na výnosech z jeho investic. Pokud by totiž tyto investice žalobce nebyly ziskové, pak by tento skutečně nemohl svým zákazníkům dluh reálně splatit. To v důsledku vytváří právě onu závislost na hodnotě nebo výnosu majetku, do kterého byly peněžní prostředky nebo penězi ocenitelné věci investovány podle nynějšího § 98 odst. 1 ZISIF.

Tedy například v situaci, kdy by podnikatel v rámci IEO prostředky či kryptoměny vybíral a dále je určitým způsobem investoval, přičemž by s vlastnictvím jeho coinů a tokenů zákazník bylo spojeno právo na určitý typ úroku – zhodnocení dané kryptoměny – mohlo by se skutečně o neoprávněné kolektivní investování jednat. Mělo by tak být v každém jednotlivém případě posuzováno, zda nedojde při IEO k formálnímu naplnění znaků pokoutného investičního fondu, ale také zda se o tento fond nejedná z materiálního hlediska.

V případě, kdy by skutečně shromažďování peněz či kryptoměn prostřednictvím IEO naplňovalo znaky kolektivního investování, bylo by nutné získat povolení ve smyslu § 5 odst. 2 ZISIF, který říká, že obhospodařovat investiční fond nesmí nikdo bez povolení uděleného Českou národní bankou. Toto povolení by však musel získat ten, kdo bude peníze či kryptoměny shromažďovat, tedy osoba, která prostřednictvím IEO vydává své coinů a tokeny, nikoliv provozovatel kryptoměnové burzy. V úvahu samozřejmě připadá též registrace k provozování již zmíněného alternativního fondu podle § 15 ZISIF, nicméně v takovém případě by zákazníci IEO museli tvořit pouze investoři, což se však zpravidla v případech IEO dít nebude.

4 Komparativní náhled na právní úpravu kryptoměnových burz a směnáren ve vybraných státech světa

4.1 Regulatorní přístupy

Právní úprava fungování kryptoměnových burz a směnáren může teoreticky probíhat třemi různými způsoby. Zaprvé půjde o stav, kdy se daný stát spolehne na již existující právní předpisy a nebude vytvářet žádné nové, které by se vztahovaly specificky na kryptoměnové burzy či směnárny. Takto to funguje například u nás v České republice, jak už bylo rozebráno v předchozích částech této práce. Stejně tak lze zmínit i Slovenskou republiku, kde také zatím neexistují žádné předpisy, které by řešily speciálně kryptoměnové směnárny a burzy, a regulace se zaměřuje zatím pouze na daňové aspekty kryptoměn¹⁶⁰.

Zadruhé pak jde o situaci, kdy předmětný stát vytvoří nový regulatorní rámec právě pro kryptoměnové směnárny či burzy. Stávající právní předpisy se mohou zákonodárci v tomto ohledu zdát nedostatečné, a proto se rozhodne přijmout nové, které lépe postihnou specifika směnáren a burz s kryptoměnami. Takovýto přístup zvolili například v Estonsku nebo na Gibraltar, o čemž bude blíže pojednáno v následujících kapitolách této části práce. V rámci tohoto přístupu pak samozřejmě můžeme rozlišovat míru podrobnosti jednotlivých regulací, tedy zda nově vzniklé předpisy upravují kompletní materii kryptoměnových burz a směnáren (tedy vznik, existenci i zánik), anebo zda je v nich upravena pouze určitá část s nimi související a zbytek je ponechán stávajícím předpisům.

Zatřetí je potřeba počítat také s případy, kdy se určitý stát rozhodne nejenom kryptoměnové burzy a směnárny neregulovat, ale rovnou zakázat. Touto cestou se vydali kupříkladu v Namibii, kde sice není možné kryptoměnové burzy či směnárny provozovat a kryptoměny nemohou být legálně měněny za fiat měny, nicméně vlastnictví kryptoměn jako takové zakázáno není¹⁶¹. Obdobně to platí také v Ekvádoru, kde není možné používat bitcoin a kryptoměny jako platidlo za zboží a služby nebo s nimi provozovat směnárnu či burzu, nicméně není ilegální kryptoměny nakoupit či prodat na internetu¹⁶².

¹⁶⁰ Viz zejména zákon č. 213/2018 Z. z., o dani z poistenia a o zmene a doplnení niektorých zákonov. In: *SLOV-LEX* [online]. [cit. 2020-09-29] Dostupné z: <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2018/213/>

¹⁶¹ Position on Distributed Ledger Technologies and Virtual Currencies In Namibia. In: *Bank of Namibia* [online]. 2017 [cit. 2020-09-29]. Dostupné z: <https://www.bon.com.na/CMSTemplates/Bon/Files/bon.com.na/c6/c6e59534-4bc8-4730-a091-eaffa172d2e9.pdf> s. 5

¹⁶² Comunicado oficial sobre el uso del bitcoin. In: *BANCO CENTRAL DE ECUADOR* [online]. 08. 02. 2018 [cit. 2020-09-29]. Dostupné z: <https://www.bce.fin.ec/index.php/boletines-de-prensa-archivo/item/1028-comunicado-oficial-sobre-el-uso-del-bitcoin>

Co se týče komparativního náhledu v této práci, jeví se jako nejpřínosnější vybrat zástupce z druhé skupiny. U třetí skupiny by kvůli zákazu nebylo prakticky co porovnávat a u první skupiny by pak z důvodu shodnosti přístupů nebylo možné pozorovat velké odlišnosti. Zaměřím se přitom konkrétně na předpisy upravující vznik provozovatelů kryptoměnových burz a směnárén, respektive na to zda, a případně jaký typ veřejnoprávního povolení musí získat. V tomto ohledu by totiž mohly příslušné právní úpravy posloužit jako určitá inspirace, jak dále vést regulaci kryptoměnových burz a směnárén v České republice. Zároveň také považuji za vhodné, aby byly ke srovnání vybrány státy, které jsou také členy EU a musí tím pádem dodržovat unijní předpisy. V tomto ohledu se často píše o regulaci kryptoměn na Maltě¹⁶³, a proto jsem se rozhodla se zaměřit na jiné dva výše uvedené státy, resp. stát a zámořské území Spojeného království, tedy Estonsko a Gibraltar¹⁶⁴.

4.2 Estonsko

4.2.1 Estonská právní úprava kryptoměnových burz a směnárén

Estonsko bylo jedním z prvních států Evropy, který ke kryptoměnám zaujal pozitivní postoj a rozhodl se využít jejich potenciálu. V roce 2017 oznámilo dokonce záměr vydat vlastní kryptoměnu, tzv. estcoin, který měl být první kryptoměnou oficiálně uznanou a podporovanou státem¹⁶⁵. K uskutečnění tohoto plánu však nakonec nedošlo, a to zejména z důvodu jeho kritiky ze strany Evropské centrální banky a jiných bankovních autorit členských států EU¹⁶⁶. Namísto toho se však Estonsko rozhodlo jít kryptoměnám naproti jiným způsobem a rozhodlo se vytvořit právní prostředí, ve kterém bude možné jednoduše založit kryptoměnovou burzu či směnárnu.

¹⁶³ Viz např. MOSKO, Matyáš. DLT, FinTech, blockchain a AI: Malta stanovuje jasná pravidla. In: *epravo.cz* [online]. 11. 12. 2018 [cit. 2020-10-25]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/dlt-fintech-blockchain-a-ai-malta-stanovuje-jasna-pravidla-108487.html> nebo GALEA, Jonathan. Malta's DLT Regulatory Framework. In: *Blockgeeks* [online]. [cit. 2020-10-25]. Dostupné z: <https://blockgeeks.com/guides/maltas-dlt-regulatory-framework/>

¹⁶⁴ V tomto případě samozřejmě nejde o členský stát v pravém slova smyslu. Gibraltar se však v souvislosti s Brexitem v referendu rozhodl, že chce zůstat v EU. Přesná pozice Gibraltarů v rámci Unie se tak stále intenzivně řeší. Blíže viz např. DE MIGUEL, Fernando a Lourdes LUCIO. Gibraltar seeks to keep EU ties after Brexit transition ends. In: *EL PAÍS* [online]. 29. 07. 2020 [cit. 2021-02-13]. Dostupné z: <https://english.elpais.com/brexit/2020-07-29/gibraltar-seeks-to-keep-eu-ties-after-brexit-transition-ends.html>

¹⁶⁵ BROWNE, Ryan. Estonia wants to launch its own government-backed cryptocurrency called 'estcoin'. In: *CNBC* [online]. 23. 08. 2017 [cit. 2020-10-10]. Dostupné z: <https://www.cnbc.com/2017/08/23/estonia-cryptocurrency-called-estcoin.html>

¹⁶⁶ ALEXANDRE, Ana. Estonia Rolls Back Its Plan to Issue National Digital Currency. In: *Cointelegraph* [online]. 02. 06. 2018 [cit. 2020-10-10]. Dostupné z: <https://cointelegraph.com/news/estonia-rolls-back-its-plan-to-issue-national-digital-currency>

Estonská právní úprava kryptoměn je obsažena téměř výhradně v zákoně o předcházení praní špinavých peněz a financování terorismu č. RT I, 17.11.2017, 2 (v originále: „Rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise seadus“, v angličtině: „Money Laundering and Terrorist Financing Prevention Act“, dále jen jako „Prevention Act“)¹⁶⁷. V tomto zákoně je v § 3 odst. 9 virtuální měna definována jako „*value represented in the digital form, which is digitally transferable, preservable or tradable and which natural persons or legal persons accept as a payment instrument, but that is not the legal tender of any country or funds for the purposes of Article 4(25) of PSD 2, or a payment transaction for the purposes of points (k) and (l) of Article 3 of the same Directive*“ (česky: „hodnota vyjádřená v digitální podobě, která je digitálně převoditelná, uchovatelná nebo obchodovatelná a kterou fyzické nebo právnické osoby přijímají jako platební nástroj, ale která není zákonným platidlem žádné země ani peněžním prostředkem pro účely čl. 4 odst. 25 PSD 2, nebo platební transakcí ve smyslu čl. 3 písm. k) a l) téže směrnice“).

V § 3 odst. 9 Prevention Act je dále vymezena také služba související s kryptoměnami, a to jako taková služba, která je popsána v § 3 odst. 10 Prevention Act. Konkrétně se jedná o dva typy služeb – o službu vedení kryptoměnové peněženky a o službu obchodování s kryptoměnami dle druhého z těchto ustanovení. První z nich je vymezena jako „*service in the framework of which keys are generated for customers or customers' encrypted keys are kept, which can be used for the purpose of keeping, storing and transferring virtual currencies*“ (česky: „služba, v rámci které se generují klíče pro zákazníky, nebo se uchovávají šifrované klíče zákazníků, které mohou být použity za účelem uchování, ukládání a převádění virtuálních měn“). Druhá je pak definována jako „*service with the help of which a person exchanges a virtual currency against a fiat currency or a fiat currency against a virtual currency or a virtual currency against another virtual currency*“ (česky: „služba, pomocí které osoba vyměňuje virtuální měnu za fiat měnu, nebo fiat měnu za virtuální měnu, nebo virtuální měnu za jinou virtuální měnu“). Jde tedy jak o vedení kryptoměnové peněženky, tak o směnu kryptoměn a jejich prodej či nákup. K poskytování těchto dvou služeb (ať už obou dohromady, anebo pouze jedné z nich) je přitom zapotřebí získat povolení ve smyslu § 70 odst. 4 Prevention Act. Toto povolení uděluje v souladu s § 71 Prevention Act tzv. Rahapesu andmebüroo, což je

¹⁶⁷ Rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise seadus. Money Laundering and Terrorist Financing Prevention Act. In: *Riigi Teataja* [online]. [cit. 2020-10-10]. Dostupné z: <https://www.riigiteataja.ee/akt/117112017002> a z <https://www.riigiteataja.ee/en/eli/ee/517112017003/consolide/current>

jeden z útvarů Rady estonské policie a pohraniční stráže a jde o určitou dobu našeho Finančního analytického úřadu¹⁶⁸.

Pokud tedy chce kdokoliv provozovat v Estonsku kryptoměnovou burzu či směnárnu, musí získat povolení ve smyslu § 70 odst. 4 Prevention Act. Tato povinnost přitom dopadne opravdu na všechny druhy kryptoměnových burz a směnáren, tedy i na ty, které operují pouze s kryptoměny, a nikoliv s fiat měnami. Není přitom určující, zda je provozovatel kryptoměnové burzy či směnárny stranou daného obchodu – stačí, že tento obchod umožňuje. Právní úprava tím pádem míří i na ty kryptoměnové burzy, které slouží pouze jako prostředníci pro směnu kryptoměn mezi svými zákazníky. Zároveň není ani relevantní, zda vedou provozovatelé svým zákazníkům také kryptoměnové peněženky. Ale samozřejmě pokud by někdo chtěl poskytovat pouze službu vedení kryptoměnové peněženky, pak bude muset získat stejný typ povolení.

Požadavky na provozovatele kryptoměnových burz a směnáren jsou pak blíže rozepsány v § 72 odst. 1 Prevention Act. Patří mezi ně například povinnost splatit základní kapitál ve výši 12.000,- EUR nebo povinnost mít tzv. compliance officer¹⁶⁹, jmenovaného ve smyslu § 17 Prevention Act, který má dohlížet na dodržování předpisů a kterým může být dle odst. 5 pouze osoba, která trvale pracuje v Estonsku a má příslušné vzdělání a schopnosti. O udělení povolení poté rozhoduje již zmíněný Rahapesu andmebüroo podle § 71 Prevention Act, a to nejpozději do 60 pracovních dnů ode dne podání žádosti, přičemž tato lhůta může být prodloužena na maximálně 120 dnů.

Povolení by přitom mělo být uděleno, pokud jsou splněny veškeré požadavky ve smyslu § 72 odst. 1 Prevention Act. Nicméně i poté může Rahapesu andmebüroo povolení příslušnému provozovateli odejmout ve smyslu § 75 Prevention Act, a to například pokud provozovatel opakovaně nedodržuje pravidla dozorcího úřadu. K tomu je potřeba doplnit, že provozovatelé kryptoměnových burz a směnáren musí dle téhož ustanovení dodržovat také obecnou část zákona o hospodářských činnostech č. RT I, 25.03.2011, 1 (v originále: „Majandustegevuse seadustiku üldosa seadus“, v angličtině: „General Part of the Economic Activities Code Act“)¹⁷⁰.

¹⁶⁸ Blíže viz Rahapesu andmebüroo. In: *Politsei- ja Piirivalveamet* [online]. [cit. 2020-10-10]. Dostupné z: <https://www.politsei.ee/et/rahapesu-andmebueroo>

¹⁶⁹ V češtině se zpravidla název této pozice nepřekládá a používá se ten anglický. Jde o pracovníka, který má za úkol dohlížet na dodržování určitých norem a pravidel.

¹⁷⁰ Majandustegevuse seadustiku üldosa seadus. General Part of the Economic Activities Code Act. In: *Riigi Teataja* [online]. [cit. 2020-10-11]. Dostupné z: <https://www.riigiteataja.ee/akt/125032011001> a z <https://www.riigiteataja.ee/en/eli/ee/Riigikogu/act/503042019003/consolide>

4.2.2 Komparace estonské právní úpravy s českou

Již na první pohled je zřejmé, že estonská právní úprava kryptoměnových burz a směnárů se od té české velmi odlišuje. Hlavním rozdílem je samozřejmě to, že v Estonsku existuje předpis, který se explicitně zabývá vznikem jejich provozovatelů a stanovuje povinnost získat pro jejich činnost jeden specifický typ veřejnoprávního povolení. V České republice sice provozovatelé kryptoměnových burz a směnárů také musí získat určité povolení, nicméně jeho typ se liší podle toho, jaké služby daný provozovatel v rámci kryptoměnové směnárny či burzy poskytuje. Jak bylo rozebráno v předchozích částech této práce, provozovatel může teoreticky potřebovat ke své činnosti pouze živnostenské oprávnění. V určitých případech ale bude potřebovat také povolení k činnosti obchodníka s cennými papíry ve smyslu § 7 ZoPKT, anebo povolení k činnosti platební instituce podle § 9 a násl. ZoPS, případně povolení k činnosti poskytovatele platebních služeb malého rozsahu ve smyslu § 59 a násl. ZoPS.

V Estonsku pak existuje pouze jeden typ povolení, který se vztahuje na veškeré provozovatele, neboť postihuje všechny, kteří v rámci své činnosti umožňují směnu či nákup a prodej kryptoměn. V tomto ohledu se estonská úprava jeví jako jednodušší a přehlednější. Provozovatelé kryptoměnových burz a směnárů nemusí hledat v různých předpisech, jaký typ povolení musí získat. Nemusí zároveň detailně analyzovat své činnosti, aby zjistili, v rámci jakého právního předpisu by se měli pohybovat. Na druhou stranu s sebou může estonský způsob přinášet určité komplikace zejména v případech, kdy půjde sice dle zákona o provozovatele kryptoměnové směnárny či burzy, ale jeho činnost bude spíše odpovídat některému ze subjektů kapitálového či peněžního trhu a kryptoměny tak budou pouze určitým prostředkem, jak se této přísnější regulaci vyhnout.

Dalším rozdílem je typ subjektu, u nějž provozovatelé kryptoměnových burz a směnárů získávají svá povolení a který následně také dohlíží na jejich činnost. V Estonsku tuto funkci zastává již zmíněný Rahapesu andmebüroo, tedy obdoba českého Finančního analytického úřadu. U nás se jedná buď o živnostenské úřady podle živnost. zák., případně o Českou národní banku podle ZoPKT či ZoPS. Finanční analytický úřad pak kontroluje pouze dodržování předpisů a z nich plynoucích povinností na poli boje proti praní špinavých peněz a financování terorismu¹⁷¹. Výhodou estonského postupu může být jednodušší postih případných prohřešků ze strany provozovatelů kryptoměnových burz či směnárů. Jelikož dohled vykonává pouze jediný orgán, nemusí informace o provozovatelích sdílet s jinými

¹⁷¹ Blíže k činnosti Finančního analytického úřadu viz Všeobecné informace. In: *FAÚ* [online]. [cit. 2020-10-18]. Dostupné z: <https://www.financnianalytickyurad.cz/uredni-deska/vseobecne-informace.html>

subjekty a má přehled o jejich činnosti jako celku. Jakmile se o dohled musí dělit více orgánů, mohou v něm teoreticky vznikat určité mezery, ač právně jsou samozřejmě kompetence jasně rozděleny. Naopak jako nevýhoda se jeví to, že jeden orgán musí sám kontrolovat více právních oblastí, které tak nemohou být svěřeny specializovaným subjektům.

Rozdíly lze nalézt i v samotné definici kryptoměny, resp. virtuální měny. V Estonsku jde o hodnotu vyjádřenou a uchovávanou v digitální podobě, zatímco účinná česká úprava hovoří o elektronicky uchovávané jednotce. Obě země pak shodně stanovují, že nejde o peněžní prostředek. Česká definice pak navíc vysloveně zakotvuje i to, že musí být kryptoměna přijímána jako platba za zboží či služby i osobou odlišnou od jejího emitenta. Dle mého názoru je vyjádření v „digitální podobě“ přiléhavější a přesnější než uchovávaní v „elektronické podobě“, neboť slovo digitální správně poukazuje na možnost vyjádření dané kryptoměny v binární soustavě. Naopak jako přednost české úpravy lze hodnotit požadavek toho, aby danou kryptoměnu přijímala i osoba odlišná od jejího emitenta, neboť tím dojde k eliminaci takových prostředků, které nemají ambice se ani minimálně přiblížit klasické měně v pravém slova smyslu.

Naopak shodným znakem je zcela jednoznačně to, že oba státy existenci kryptoměn uznávají a snaží se s nimi ve svých právních rádech pracovat. Estonsko i Česká republika tak do svých předpisů zahrnuli výše zmíněnou definici kryptoměn, přičemž v obou případech se tak stalo v zákoně, který řeší boj proti praní špinavých peněz a financování terorismu.

Z hlediska možné inspirace je tedy možné uvažovat o tom, zda nesjednotit provozovatele kryptoměnových burz a směnáren pod jeden typ veřejnoprávního povolení. V české právní úpravě by toto pravděpodobně nebylo možné učinit v AMLZ, neboť Finanční analytický úřad nefunguje jako registrační orgán a jeho působnost se soustředí jen na poměrně úzkou oblast boje proti praní špinavých peněz a financování terorismu, stejně jako celý tento předpis. V tomto ohledu by tedy bylo zřejmě nutné vytvořit úplně nový zákon s tím, že registraci a dohled by patrně musela vykonávat Česká národní banka. Nicméně vzhledem k již tak značné rozvětvenosti a složitosti našeho právního řádu bych přijímání nových předpisů spíše nedoporučila, jak už jsem vysvětlovala v kapitole 2.8 této práce. Současná situace je sice spojena s jistými obtížemi a vyžaduje po provozovatelích kryptoměnových burz a směnáren poměrně detailní analýzu předpisů před vstupem na trh, nicméně valné většině z nich bude stačit živnostenské oprávnění. Se zbylými případy si pak dokážou poradit jiné účinné právní předpisy než živnost. zák. a není tím pádem v právní úpravě ponecháno nic bezprizorně. Na druhou stranu by bylo vhodné se v estonské právní úpravě inspirovat u definice kryptoměn,

resp. virtuálních měn a zvolit namísto uchovávání v „elektronické podobě“ přiléhavější „digitální podobu“, jak jsem již uváděla také v kapitole 2.8 této práce.

4.3 Gibraltar

4.3.1 Právní úprava kryptoměnových burz a směnárén na Gibraltaru

Gibraltar patří obdobně jako Estonsko k poměrně velkým podporovatelům kryptoměn, resp. technologie blockchainu, na které je většina z nich založena. Již dne 01. 01. 2018 zde totiž nabyla účinnosti skupina právních předpisů, které zavedly možnost získání licence pro subjekty poskytující služby spojené s DLT¹⁷². Zde je potřeba připomenout, že DLT neboli Distributed Ledger Technology (česky: „technologie distribuovaných záznamů“) není přesně totéž co blockchain. Vztah mezi těmito dvěma pojmy lze nejlépe shrnout tak, že zatímco každý blockchain je zároveň i DLT, tak veškerá DLT nejsou pouze blockchainya – jinými slovy blockchain je pouze jedním z druhů DLT¹⁷³.

Například Ministerstvo financí České republiky DLT definovalo následujícím způsobem. „*DLT je decentralizovanou databází uchovávající data na distribuované bázi, bez jediného správce. Data jsou vkládána a aktualizována jednotlivými subjekty zapojenými do databáze a veškeré změny mohou být zapsány a uloženy do všech zapojených zařízení teprve po odsouhlasení většinou. Blockchain je specifický tím, že provedené záznamy nemění záznamy předchozí, ale připojují se k nim a jsou uspořádány do tzv. bloků, čímž představují lineárně rostoucí databázi.*“¹⁷⁴ Existují tak i jiné typy DLT, které na rozdíl od blockchainu neřadí veškeré záznamy vždy za sebe, ale kupříkladu nepravidelně mezi sebe, jako u tzv. DAG neboli Directed Acyclic Graph (česky: „orientovaný acyklický graf“), na němž je například postavená kryptoměna IOTA¹⁷⁵. Gibraltar se tedy v rámci svých předpisů zaměřuje nikoliv pouze na blockchain, ale na DLT jako celek.

Současná gibraltarská právní úprava řešící výše uvedenou DLT licenci je obsažena v zákoně o finančních službách z roku 2019 č. 2019-26 (v originále: „Financial Services Act

¹⁷² Gibraltar y la regulación de las monedas virtuales. In: *MundoOffshore.net* [online]. [cit. 2020-10-25]. Dostupné z: <https://mundooffshore.net/gibraltar-y-la-regulacion-de-las-monedas-virtuales/>

¹⁷³ ZAMORANO, Victor. Diferencias básicas entre blockchain y DLT. In: *BLOCKCHAIN SERVICES* [online]. 15. 05. 2018 [cit. 2020-10-25]. Dostupné z: <http://www.blockchainservices.es/formacion/diferencias-basicas-entre-blockchain-y-dlt/>

¹⁷⁴ Veřejná konzultace - Blockchain, virtuální měny a aktiva (využití technologie blockchain k evidenci cenných papírů). In: *Ministerstvo financí České republiky* [online]. 30. 11. 2018 [cit. 2020-10-25]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/soukromy-sektor/kapitalovy-trh/cenne-papiry/2018/verejna-konzultace-blockchain-virtualni-33613> s. 5

¹⁷⁵ THAKE, Max. What is DAG Distributed Ledger Technology? In: *Medium* [online]. 09. 11. 2018 [cit. 2020-10-25]. Dostupné z: <https://maxthake.medium.com/what-is-dag-distributed-ledger-technology-8b182a858e19>

2019“, dále jen jako „Financial Act“)¹⁷⁶. V čl. 138 odst. 2 části 16 Financial Act je DLT definováno jako „*database system in which – (a) information is recorded and consensually shared and synchronised across a network of multiple nodes; and (b) all copies of the database are regarded as equally authentic*“ (česky: „databázový systém, ve kterém – a) jsou informace zaznamenávány, konsensuálně sdíleny a synchronizovány v rámci sítě s různými uzly; a b) všechny kopie databáze jsou považovány za stejně autentické“). V čl. 139 části 16 Financial Act je pak stanoveno, že používání DLT k uchování nebo k převodu hodnoty patřící jiné osobě je tzv. regulovanou činností ve smyslu daného zákona. Zároveň jsou pak v čl. 141 a 142 téže části Financial Act obsaženy také výjimky z této povinnosti, ke kterým se řadí typicky subjekty, které již mají jinou veřejnoprávní licenci na určitou činnost a využívají DLT pouze k provádění této činnosti.

Provozovatelé kryptoměnových burz či směnárů přitom zcela jistě používají právě DLT, které je základem každé kryptoměny, k převodu hodnot ve vlastnictví třetích osob. Provozovatel kryptoměnové burzy zprostředkovává prodej či směnu těchto hodnot, zatímco provozovatel kryptoměnové směnárny je sám převádí do svého vlastnictví, případně do vlastnictví svých zákazníků. Zároveň na ně nedopadá ani žádná z výjimek. To tedy znamená, že provozovatelé kryptoměnových burz a směnárů budou muset získat ke své činnosti na Gibraltar povolení, neboť v souladu s čl. 8 odst. 1 písm. a) části 2 Financial Act může regulovanou činnost vykonávat pouze oprávněná osoba.

Oprávněná osoba musí ke své činnosti získat povolení ve smyslu čl. 54 odst. 1 části 6 Financial Act, nejde-li o některý ze speciálních případů uvedených v daném ustanovení. Toto povolení přitom uděluje Gibraltar Financial Services Commission (česky: „Gibaltarská komise pro finanční služby“, dále jen jako „GFSC“), což je orgán, který reguluje trh finančních služeb na Gibraltar a zároveň dohlíží na jeho subjekty¹⁷⁷. GFSC přitom může před udělením povolení požadovat jakékoliv rozumně odůvodnitelné informace v souladu s čl. 95 odst. 2 části 8 Financial Act, což jí dává poměrně velký prostor pro uvážení. K získání povolení pak musí daný subjekt v souladu s čl. 64 odst. 1 části 7 Financial Act splňovat určité „*threshold conditions*“ (česky: „základní podmínky“), které jsou blíže specifikovány v seznamu č. 12 v příloze Financial Act. Patří k nim kupříkladu povinnost mít na Gibraltar své vedení a sídlo, nebo případně přímo na Gibraltar podnikat (čl. 1), povinnost mít k dispozici finanční a jiné

¹⁷⁶ Financial Services Act 2019. In: *HM Government of Gibraltar, Laws of Gibraltar* [online]. [cit. 2020-10-25]. Dostupné z: <https://www.gibraltarlaws.gov.gi/legislations/financial-services-act-2019-4690>

¹⁷⁷ Gibraltar Financial Services Commission. In: *GIBALTAR FINANCIAL SERVICES COMMISSION* [online]. [cit. 2020-11-01]. Dostupné z: <https://www.fsc.gi/>

zdroje přiměřené prováděným činnostem (čl. 2), anebo povinnost mít vytvořen vhodný model podnikání (čl. 5).

Kromě těchto základních podmínek pak samozřejmě může daným subjektům ukládat další podmínky také přímo GFSC, ale vždy při tom musí hlídat dodržování těchto základních podmínek, a to v souladu s čl. 65 části 7 Financial Act. Stejně tak může GFSC povolení oprávněné osobě odebrat v souladu s čl. 69 části 7 Financial Act, například pokud přestane splňovat základní podmínky (odst. 1 písm. a) či nejméně 12 měsíců již neprovozuje činnost, pro kterou získala povolení.

4.3.2 Komparace gibraltarské právní úpravy s českou

Obdobně jako u Estonska je očividné, že se česká právní úprava kryptoměnových burz a směnárů od té gibraltarské velmi liší. Největší diferencí je samozřejmě také existence speciálního typu veřejnoprávního povolení, které musí provozovatelé kryptoměnových burz a směnárů získat, aby mohli burzy a směnárny provozovat. V tomto ohledu je gibraltarská právní úprava poměrně pokroková, neboť se nezaměřuje pouze na kryptoměny, ale na DLT jako takové, čímž jednak rozšiřuje rozsah působnosti své právní úpravy a zároveň si ponechává „otevřené dveře“ do budoucna, kdyby došlo v oblasti DLT k dalšímu rozvoji a tvorbě nových institutů ne nepodobných kryptoměnám. To je přitom více než pravděpodobné, neboť vývoj v daném oboru je velmi rychlý.

Jedním z dalších rozdílů je i to, že Gibraltar se nevěnuje definici či bližšímu vymezení kryptoměn. Vše je v tomto ohledu ponecháno úpravě služeb spojených s DLT, která byla popsána v předchozím bodě této kapitoly. Je sice výhodné, že to dává širší pole působnosti dané úpravě, nicméně na druhou stranu to pak může působit potíže v případech, kdy je skutečně nutné zodpovědět otázku, co je to vlastně kryptoměna, jako třeba v oblasti daňového práva.

Rozdílné je také to, že subjekty poskytující služby založené na DLT se registrují u speciálního subjektu, který zároveň dohlíží nad finančním trhem, tedy u GFSC. Tato úloha tedy není svěřena gibraltarské národní bance. To je však dáno odlišným právním systémem, neboť Gibraltar sice národní banku má, ta je ovšem zcela vlastněna vládou¹⁷⁸ a podléhá právě dohledu GFSC¹⁷⁹, proto ji nelze s naší národní bankou v podstatě vůbec srovnávat. Je tak logické, že jsou registrační a dohledové aktivity svěřeny jinému orgánu. GFSC má navíc podle

¹⁷⁸ Gibraltar, Interview with Lawrence Podesta, CEO of Gibraltar International Bank. In: *The Report Company* [online]. 12. 10. 2015 [cit. 2020-11-08]. Dostupné z: <https://www.the-report.com/reports/gibraltar/myth-and-method/interview-with-lawrence-podesta-ceo-of-gibraltar-international-bank/>

¹⁷⁹ HISTORY, Our Beginning [online]. In: *Gibraltar International Bank*. [cit. 2020-11-08]. Dostupné z: <https://www.gibintbank.gi/about/history>

Financial Act pravomoci vyžadovat po subjektu, který chce získat povolení, jakékoliv rozumně odůvodnitelné informace, neboť podmínky a požadavky pro jeho udělení nejsou specifikovány tak detailně, jako tomu bývá v našich předpisech (viz např. § 6 ZoPKT a požadavky na obchodníka s cennými papíry). To může znamenat větší flexibilitu pro registrující orgán, avšak zároveň méně jistoty pro subjekty, které chtějí získat povolení a dopředu neví, co vše, a jak budou muset doložit.

Shodný znak lze pak spatřovat víceméně pouze v tom, že obě země se alespoň nějakým způsobem snaží kryptoměny, ať už samostatně, nebo jako součást skupiny DLT, regulovat. To je možné hodnotit pozitivně, neboť není vše přenecháno jenom aplikační praxi a vnáší to tak určitou vyšší míru právní jistoty. Nikdo tak není nechán na pochybách v tom smyslu, že by uvažoval, zda jsou vlastně kryptoměny v jeho zemi legální a jaký je k nim zaujatý legislativní postoj.

Co se týče inspirace, nabízí se otázka, zda se namísto regulace kryptoměn jako takových nezaměřit spíše na regulaci blockchainu či dokonce DLT obecně. Na jednu stranu to působí jako dobrý nápad. Takováto úprava by byla aplikovatelná na široké spektrum subjektů a umožnila by do budoucna pružněji reagovat na případné změny. Na druhou stranu by však bylo velmi složité tuto regulaci vytvořit tak, aby dávala smysl a dobře rozlišovala případy, kdy je potřeba na subjekt aplikovat speciální DLT regulaci a kdy je vhodnější vše nechat na obecných předpisech občanského, obchodního či finančního práva. Gibraltarský Financial Act sice stanoví, že k používání DLT k uchovávání nebo k převodu hodnoty patřící jiné osobě je zapotřebí získat licenci, avšak toto pravidlo je velmi široké a ani výjimky z něj tuto velkou obsáhlost příliš nezmenšují. Navíc na našem trhu zatím nepůsobí tolik subjektů spojených s DLT, aby bylo nutné takovouto právní úpravu tvořit. Proto se domnívám, že do našeho právního řádu není nyní zapotřebí regulaci DLT přidávat a schvalovat nové právní předpisy z tohoto oboru. To se ale samozřejmě může v budoucnu změnit, přičemž změnu lze předpokládat zejména v souvislosti se zmiňovanou nově připravovanou evropskou legislativou v této oblasti.

Závěr

Cílem této rigorózní práce bylo zanalyzovat právní postavení kryptoměnových burz a směnáren, resp. jejich provozovatelů, a to z hlediska platného českého a evropského práva, stejným způsobem zanalyzovat také IEO, navrhnout případné změny právní úpravy a poskytnout komparativní náhled na právní postavení kryptoměnových burz a směnáren ve vybraných státech světa.

Nejprve bylo zjištěno, že se na kryptoměnové burzy a směnárny mohou vztahovat jak předpisy soukromého práva, tak předpisy práva veřejného. K bližšímu zkoumání pak byly vybrány specifické obory práva veřejného, neboť z hlediska soukromého práva nejsou provozovatelé kryptoměnových burz a směnáren nikterak odlišní od jiných jeho subjektů, a navíc jsou veškeré současné snahy o regulaci kryptoměn obsaženy právě v předpisech veřejného práva. Konkrétně pak bylo zkoumáno právo kapitálového trhu, právo měnové a právo daňové jako podobory práva finančního. Kromě finančního práva pak byly rozebrány také právo proti praní špinavých peněz a z oboru správního práva též oblast živnostenského podnikání a oblast ochrany osobních údajů. U všech těchto částí právní regulace byla dovozena úzká souvislost s kryptoměnovými burzami a směnárnami, respektive jejich provozovateli, a to v následujících aspektech.

Běžné činnosti provozovatelů kryptoměnových burz mohou za určitých podmínek naplnit znaky poskytování hlavních i doplňkových investičních služeb, na rozdíl od provozovatelů kryptoměnových směnáren. K tomuto poskytování pak budou provozovatelé kryptoměnových burz potřebovat povolení k činnosti obchodníka s cennými papíry. Pokud jde o oblast platebního styku, provozovatelé kryptoměnových burz a směnáren zpravidla nebudou v rámci jejich činnosti poskytovat platební služby, ač to nelze v některých případech vyloučit. V takové situaci by pak museli získat povolení k činnosti platební instituce či poskytovatele platebních služeb malého rozsahu. Na druhou stranu bylo zjištěno, že se na provozovatele kryptoměnových burz a směnáren nebude vztahovat právní úprava směnářské činnosti a komoditních burz.

U daňového práva byla dovozena nejbližší souvislost kryptoměnových burz a směnáren s daněmi z příjmů a daní z přidané hodnoty, které budou muset jejich provozovatelé obvykle platit, a které zároveň v praxi kvůli specifické povaze kryptoměn mohou přinášet problémy. Následně byla relevantní ustanovení právních předpisů upravujících tyto daně blíže rozebrána.

V rámci boje proti praní špinavých peněz jsem dovedla, že jsou provozovatelé kryptoměnových burz a směnárny obvykle tzv. povinnými osobami podle AMLZ, a musí tím pádem dodržovat veškeré povinnosti s tím spojené.

U živnostenského podnikání bylo uzavřeno, že pokud nebudou mít provozovatelé jiné veřejnoprávní povolení ke své činnosti, jak bylo popsáno výše, budou muset získat živnostenské oprávnění, konkrétně pro výkon některého z oborů živnosti volné.

V oblasti ochrany osobních údajů jsem určila, že se na provozovatele kryptoměnových burz a směnárny může v určitých případech uplatňovat GDPR, a tím pádem poté musí dodržovat veškeré povinnosti tímto předpisem stanovené. U nastavování pravidel pro tzv. cookies si pak musí vždy určit, zda budou využívat též cookies obsahující osobní údaje či nikoliv, a podle toho pak plnit povinnosti dle GDPR či zákona o el. komunikacích.

V rovině de lege ferenda jsem se zaměřila na problematické oblasti v kontextu výše uvedeného zkoumání. Jako první jsem navrhla změnu legální definice kryptoměny (resp. virtuálního aktiva), a to s vrácením původního pojmu „virtuální měna“ a rovněž s využitím pojmu „digitálně“ uchovatelná či převoditelná, který používají také v Estonsku. Ve vztahu k DPH jsem navrhla osvobodit od platby této daně směnu jedné kryptoměny za druhou a též směnu i jiných kryptoměn než bitcoinu za fiat měny. Dále jsem navrhla zahrnout pro účely ZoPKT pod definici cenných papírů též tzv. security tokeny a překlenout tím určitý rozpor mezi definicemi cenného papíru dle evropského práva a obč. zák. Naopak jsem nedoporučila vytvořit speciální právní předpis, či do některého z již existujících vložit zvláštní úpravu kryptoměnových burz a směnárny, když současnou úpravu považují ve své podstatě za dostačující, byť lehce komplikovanou z důvodu velkého množství aplikovatelných předpisů.

IEO pak bylo popsáno jako proces, ve kterém provozovatel kryptoměnové burzy zajišťuje pro emitenta nové kryptoměny její zalistování na své burze. Poté bylo IEO zkoumáno z právního hlediska, kde bylo dovozeno, že se na něj mohou za určitých podmínek aplikovat předpisy upravující veřejnou nabídku investičních cenných papírů a kolektivní investování. Stejně tak budou provozovatelé kryptoměnových burz v souvislosti s IEO v některých případech poskytovat specifické hlavní a doplňkové investiční služby.

V komparativní části jsem vymezila tři regulatorní přístupy ke kryptoměnovým burzám a směnárnám, a to: vše ponechat na stávající úpravě, vytvořit speciální novou úpravu, anebo je výslovně zakázat. Výběr gibraltarské a estonské právní úpravy k bližšímu zkoumání, co se povolení k provozování kryptoměnových burz a směnárny týče, byl zdůvodněn tím, že jsou

zástupci druhé z kategorií a navíc jejich právní řády počítají s právem EU, obdobně jako je tomu u nás. U Estonska bylo zjištěno, že provozovatelé kryptoměnových burz a směnárů musí získat zvláštní typ povolení pro jejich činnost, neboť ta se považuje za tzv. službu obchodování s kryptoměny. Toto povolení uděluje speciální úřad, který by se dal přirovnat k našemu Finančnímu analytickému úřadu. Na Gibraltar pak musí provozovatelé kryptoměnových burz a směnárů také získat specifický typ povolení, neboť používají tzv. Distributed Ledger Technology (DLT) k uchování nebo k převodu hodnoty. Povolení v tomto případě uděluje zvláštní komise, která dozoruje nad finančním trhem.

Seznam použitých zkratk

AMLZ	zákon č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu
DPH	daň z přidané hodnoty
EU	Evropská unie
GDPR	nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/679 ze dne 27. dubna 2016
GFSC	Gibraltar Financial Services Commission
ICO(s)	Initial Coin Offering(s)
IEO	Initial Exchange Offering
MiFID II	směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/65/EU ze dne 15. května 2014
PSD 2	směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/2366 ze dne 25. listopadu 2015
SEC	U.S. Securities and Exchange Commission
STO	Security Token Offering
ZDPH	zákon č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty
ZISIF	zákon č. 240/2013 Sb., o investičních společnostech a investičních fondech
ZoDP	zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů
ZoPKT	zákon č. 256/2004 Sb., o podnikání na kapitálovém trhu
ZoPS	zákon č. 370/2017 Sb., o platebním styku
ZoÚ	zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví

Seznam použitých zdrojů

1. Seznam použité literatury

BAKEŠ, M., M. KARFÍKOVÁ, P. KOTÁB, H. MARKOVÁ a kol. *Finanční právo*. 6. upravené vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, 519 s. ISBN 978-80-7400-440-7.

BERAN, Jiří a kol. *Zákon o platebním styku: komentář*. Praha: C. H. Beck, 2011, 676 s. ISBN 978-80-7400-369-1.

BOČÁNKOVÁ, Milena a kol. *Česko-anglický odborný slovník z oblasti ekonomické, obchodní a finanční*. 3. rozšířené vydání. Praha: Linde, 2008, 1002 s. ISBN 80-7201-248-7.

BRANDEJS, Tomáš a kol. *Zákon o dani z přidané hodnoty: Komentář*. 8. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019, 1224 s. ISBN 978-80-7598-436-4.

CRIST, Eric F. a Jan Just KEIJSER. *Mastering Open VPN*. Birmingham: Packt Publishing, 2015, 364 s. ISBN 978-1-78355-313-6.

DĚDIČ, Jan, Ondřej MIKULA a Jan ŠOVAR. Proč podle českého soukromého práva nelze uvažovat o (ICO) tokenech jako o cenných papírech. *Právní rozhledy*. 2018, č. 15-16. s. 554-556. ISSN 1210-6410.

GDPR v kostce: praktický průvodce povinnostmi pro podniky a spolky. Praha: C. H. Beck, 2018, 55 s. ISBN 978-80-7400-704-0.

GERLOCH, Aleš. *Teorie práva*. 7. aktualizované vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2017, 335 s. ISBN 978-80-7380-652-1.

GREEN, Sarah a David FOX. *Cryptocurrencies in public and private law*. Oxford: Oxford University Press, 2019, 323 s. ISBN 978-0-19-882638-5.

HENDRYCH, Dušan a kol. *Právní slovník*. 3. rozšířené vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, 1481 s. 978-80-7400-059-1.

HUSTÁK, Zdeněk a Aleš SMUTNÝ. *Investiční služby a nástroje po rekonstrukci*. Praha: C. H. Beck, 2016, 290 s. ISBN 978-80-7400-533-6.

HUSTÁK, Zdeněk a kol. *Zákon o podnikání na kapitálovém trhu: komentář*. Praha: C. H. Beck, 2012, 1029 s. ISBN 978-80-7400-433-9.

CHUDOMELOVÁ, Zuzana a kol. *Zákon o elektronických komunikacích: komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2016, 507 s. ISBN 978-80-7552-100-2.

- JANEČKOVÁ, Eva. *GDPR: praktická příručka implementace*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018, 119 s. ISBN 978-80-7552-248-1.
- KAMENÍK, Petr, Milada HRABÁNKOVÁ a Marie ORLOVÁ. *Živnostenský zákon, Zákon o živnostenských úřadech. Komentář*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018, 552 s. ISBN 978-80-7552-658-8.
- KARFÍKOVÁ, Marie a kol. *Teorie finančního práva a finanční vědy*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018, 356 s. ISBN 978-80-7552-935-0.
- KATOLICKÁ, Michaela a Ján BÉREŠ. *Zákon o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2017, 248 s. ISBN 978-80-7552-823-0.
- LÁNSKÝ, Jan. *Kryptoměny*. Praha: C. H. Beck, 2018, 144 s. ISBN 978-80-7400-722-4.
- PATTYNOVÁ, Jana, Lenka SUCHÁNKOVÁ, Jiří ČERNÝ a kol. *Obecné nařízení o ochraně osobních údajů (GDPR): data a soukromí v digitálním světě: komentář*. Praha: Leges, 2018, 488 s. ISBN 978-80-7502-288-2.
- PÉREZ VERA, Elisa a kol. *Derecho internacional privado. Vol. I*. Madrid: Universidad Nacional de Educación a Distancia, 2002, 467 s. ISBN 84-362-4213-0.
- PRŮCHA, Petr. *Živnostenské právo*. Brno: Masarykova univerzita, 2005, 163 s. ISBN 80-210-3778-4.
- SCHLOSSBERGER Otakar, Ladislav HOZÁK a kol.: *Platební styk*. 3. přepracované vydání. Praha: Bankovní institut vysoká škola, a.s., 2000, 373 s. ISBN 80-7265-036-x,
- STAŇKOVÁ, Lucie. *GDPR snadno a přehledně*. Praha: Mladá fronta, 2018, 376 s. ISBN 978-80-204-5108-8.
- STROUKAL, Dominik a Jan SKALICKÝ. *Bitcoin: peníze budoucnosti. Historie a ekonomie kryptoměn, stručná příručka pro úplné začátečníky*. Praha: Ludwig von Mises Institut CZ, 2015, 167 s. ISBN 978-80-87733-26-4.
- TVRDÝ, Jiří, a Adriana VAVRUŠKOVÁ. *Zákon o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2018, 581 s. ISBN: 978-80-7400-688-3.

2. Seznam použitých internetových zdrojů

About Coinbase. In: *coinbase* [online]. [cit. 2019-12-11]. Dostupné z: <https://www.coinbase.com/about>

About Siafunds. In: *Sia Support Center* [online]. [cit. 2020-02-29]. Dostupné z: <https://support.sia.tech/article/0heb3gofsw-about-siafunds>

Advice to ESMA: Own Initiative Report on Initial Coin Offerings and Crypto-Assets. In: *ESMA* [online], 19. 10. 2018 [cit. 2020-03-28]. Dostupné z: https://www.esma.europa.eu/sites/default/files/library/esma22-106-1338_smsg_advice_-_report_on_icos_and_crypto-assets.pdf

ALEXANDRE, Ana. Estonia Rolls Back Its Plan to Issue National Digital Currency. In: *Cointelegraph* [online]. 02. 06. 2018 [cit. 2020-10-10]. Dostupné z: <https://cointelegraph.com/news/estonia-rolls-back-its-plan-to-issue-national-digital-currency>

ALEXANDRE, Ana. New Study says 80 Percent of ICOs Conducted In: 2017 Were Scams. In: *Cointelegraph* [online]. 13. 07. 2018 [cit. 2020-02-01]. Dostupné z: <https://cointelegraph.com/news/new-study-says-80-percent-of-icos-conducted-in-2017-were-scams>

All Cryptocurrencies. In: *CoinMarketCap* [online]. [cit. 2019-12-12]. Dostupné z: <https://coinmarketcap.com/all/views/all/>

BABIŠ, Andrej. Pozměňovací návrh č. 6592 k VI. n. z., kterým se mění některé zákony v oblasti daní - EU. In: *Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky* [online]. [cit. 2021-01-27]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?o=8&t=910>

Bankovní účet pro fanoušky kryptoměn. In: *Expobank* [online]. [cit. 2020-02-17]. Dostupné z: <https://www.expobank.cz/kryptomena#jak-na-to>

BARBULESCU, Miruna-Maura. What are ICO, STO and IEO? In: *ICObench* [online]. 13. 04. 2019 [cit. 2020-02-07]. Dostupné z: <https://icobench.com/thebench-post/288-what-are-ico-sto-and-ieo>

BARSAN, Iris. Legal Challenges of Initial Coin Offerings (ICO). In: *University of Oxford, Faculty of Law* [online]. 06. 12. 2017 [cit. 2018-03-08]. Dostupné z: <https://www.law.ox.ac.uk/business-law-blog/blog/2017/12/legal-challenges-initial-coin-offerings-ico>

BAYDAKOVA, Anna. Belarus Bank to Offer Bitcoin Purchases, With Litecoin and Ether Coming Soon. In: *coindesk* [online]. 16. 11. 2020 [cit. 2021-01-17]. Dostupné z: <https://www.coindesk.com/belarusian-bank-facilitate-bitcoin-purchases>

Binance Terms of Use. In: *BINANCE* [online]. 15. 08. 2019 [cit. 2019-12-10]. Dostupné z: <https://www.binance.com/agreement.html>

Binance.com Stats 2017/8/27. In: *BINANCE* [online]. [cit. 2019-12-10]. Dostupné z: <https://www.binance.com/en/support/articles/115001292531>

Bitcoin Money Laundering: How Criminals Use Crypto (And How MSBs Can Clean Up Their Act). In: *ELLIPTIC* [online]. 18. 09. 2019 [cit. 2020-06-07]. Dostupné z: <https://www.elliptic.co/our-thinking/bitcoin-money-laundering>

Bitcoinmaty. In: *WBTCB* [online]. [cit. 2020-07-14]. Dostupné z: <https://www.wbtc.com/cz/bitcoinmaty>

BROWNE, Ryan. Estonia wants to launch its own government-backed cryptocurrency called 'estcoin'. In: *CNBC* [online]. 23. 08. 2017 [cit. 2020-10-10]. Dostupné z: <https://www.cnbc.com/2017/08/23/estonia-cryptocurrency-called-estcoin.html>

Burzy a směňárny kryptoměn. In: *kurzy.cz* [online]. [cit. 2019-12-10]. Dostupné z: <https://www.kurzy.cz/kryptomeny/burzy-smenarny>

CCXT Cryptocurrency Trading — Limit Orders and Market Orders [Tutorial]. In: *Medium* [online]. 16. 11. 2019 [cit. 2019-12-11]. Dostupné z: <https://medium.com/coinmonks/ccxt-cryptocurrency-trading-limit-orders-and-market-orders-tutorial-26a5697fe076>

CLAYTON, Jay. Statement on Cryptocurrencies and Initial Coin Offerings. In: *U.S. Securities and Exchange Commission* [online]. 11. 12. 2017 [cit. 2020-02-07]. Dostupné z: <https://www.sec.gov/news/public-statement/statement-clayton-2017-12-11>

Co je Hithit. In: *Hithit* [online]. [cit. 2020-11-16]. Dostupné z: <https://www.hithit.com/cs/article/whatIsHithit>

CoinMarketCap. In: *CoinMarketCap* [online]. [cit. 2021-02-06]. Dostupné z: <https://coinmarketcap.com/>

Commission strengthens transparency rules to tackle terrorism financing, tax avoidance and money laundering. In: *European Commission* [online]. 05. 07. 2016 [cit. 2020-06-13]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_16_2380

Comunicado oficial sobre el uso del bitcoin. In: *BANCO CENTRAL DE ECUADOR* [online]. 08. 02. 2018 [cit. 2020-09-29]. Dostupné z:

<https://www.bce.fin.ec/index.php/boletines-de-prensa-archivo/item/1028-comunicado-oficial-sobre-el-uso-del-bitcoin>

DABROWSKI, Marek a Lukasz JANIKOWSKI. Virtual currencies and central banks monetary policy: challenges ahead. In: *European Parliament* [online]. 2018 [cit. 2019-12-12]. Dostupné z:

https://www.europarl.europa.eu/cmsdata/149900/CASE_FINAL%20publication.pdf

DE MIGUEL, Fernando a Lourdes LUCIO. Gibraltar seeks to keep EU ties after Brexit transition ends. In: *EL PAÍS* [online]. 29. 07. 2020 [cit. 2021-02-13]. Dostupné z: <https://english.elpais.com/brexit/2020-07-29/gibraltar-seeks-to-keep-eu-ties-after-brexit-transition-ends.html>

DIBLÍK, Jan a Ján JAROŠ. Povinnosti správců a zpracovatelů ve světle Obecného nařízení o ochraně osobních údajů (GDPR), část I. a část II. In: *PRÁVNÍ PROSTOR* [online]. 29. 01. 2018 a 31. 01. 2018 [cit. 2020-01-11]. Dostupné z:

<https://www.pravniprostor.cz/clanky/ostatni-pravo/povinnosti-spravcu-a-zpracovatelu-ve-svetle-obecneho-narizeni-o-ochrane-osobnich-udaju-gdpr-cast-i>

a <https://www.pravniprostor.cz/clanky/ostatni-pravo/povinnosti-spravcu-a-zpracovatelu-ve-svetle-obecneho-narizeni-o-ochrane-osobnich-udaju-gdpr-cast-ii>

Důvodová zpráva k zákonu č. 368/2016 Sb. In: *Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky* [online]. [cit. 2020-06-21]. Dostupné z:

<https://www.psp.cz/doc/00/12/56/00125696.pdf>

Důvodová zpráva k zákonu č. 527/2020 Sb. In: *Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky* [online]. [cit. 2021-01-02]. Dostupné z:

<https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=8&CT=909&CT1=0>

Důvodová zpráva k zákonu č. 540/2020 Sb. In: *Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky* [online]. [cit. 2021-01-20]. Dostupné z:

<https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=8&CT=922&CT1=0>

Důvodová zpráva k zákonu č. 609/2020 Sb. In: *Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky* [online]. [cit. 2021-01-27]. Dostupné z:

<https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=8&CT=910&CT1=0>

- EBA Opinion on ‘virtual currencies’. In: *European Banking Authority* [online]. 04. 07. 2014 [cit. 2020-06-13]. Dostupné z: <https://www.eba.europa.eu/documents/10180/657547/EBA-Op-2014-08+Opinion+on+Virtual+Currencies.pdf>
- EFK TOKEN. In: *ReFork* [online]. [cit. 2019-12-12]. Dostupné z: <https://refork.org/cs/home/>
- Evropská komise publikovala návrh nařízení upravující kryptoaktiva. In: *Ministerstvo financí České republiky* [online]. 2. 10. 2020 [cit. 2021-01-22]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/soukromy-sektor/bankovnictvi-a-platebni-sluzby/platebni-sluzby-a-vyporadani-obchodu/aktuality/2020/evropska-komise-publikovala-navrh-narize-39628>
- Financial Services Act 2019. In: *HM Government of Gibraltar, Laws of Gibraltar* [online]. [cit. 2020-10-25]. Dostupné z: <https://www.gibraltarlaws.gov.gi/legislations/financial-services-act-2019-4690>
- GALEA, Jonathan. Malta’s DLT Regulatory Framework. In: *Blockgeeks* [online]. [cit. 2020-10-25]. Dostupné z: <https://blockgeeks.com/guides/maltas-dlt-regulatory-framework/>
- Gibraltar Financial Services Commission. In: *GIBRALTAR FINANCIAL SERVICES COMMISSION* [online]. [cit. 2020-11-01]. Dostupné z: <https://www.fsc.gi/>
- Gibraltar y la regulación de las monedas virtuales. In: *MundoOffshore.net* [online]. [cit. 2020-10-25]. Dostupné z: <https://mundooffshore.net/gibraltar-y-la-regulacion-de-las-monedas-virtuales/>
- Gibraltar, Interview with Lawrence Podesta, CEO of Gibraltar International Bank. In: *The Report Company* [online]. 12. 10. 2015 [cit. 2020-11-08]. Dostupné z: <https://www.the-report.com/reports/gibraltar/myth-and-method/interview-with-lawrence-podesta-ceo-of-gibraltar-international-bank/>
- Global Charts. In: *CoinMarketCap* [online]. [cit. 2021-02-06]. Dostupné z: <https://coinmarketcap.com/charts/>
- Glossary. In: *Filecoin* [online]. [cit. 2020-02-29]. Dostupné z: <https://filecoin.io/faqs/#8-glossary>
- HANYCH, Michal. VAT on cryptocurrencies. In: *VAT on cryptocurrencies* [online]. 2018 [cit. 2021-02-01]. Dostupné z: <https://www.vatoncryptos.com/vatoncryptos.pdf>

HISTORY, Our Begginig [online]. In: *Gibraltar International Bank*. [cit. 2020-11-08].
Dostupné z: <https://www.gibintbank.gi/about/history>

HLADKÁ, Michaela a Jiří HYLMAR. Identifikace klienta podle zákona proti praní špinavých peněz – výhled do budoucna. In: *Finanční analytický úřad* [online]. 2018 [cit. 2020-06-27]. Dostupné z:
https://www.financnianalytickyurad.cz/download/FileUploadComponent-105114954/1536059563_cs_8_2018_20_21.pdf

HOBZA, Martin. ICO a tokeny optikou práva kapitálového trhu: mohou být tokeny investičními cennými papíry? In: *ADVOKÁTNÍ DENÍK* [online]. 26. 03. 2019 [cit. 2020-03-14]. Dostupné z: <https://advokatnidenik.cz/2019/03/26/ico-a-tokeny-optikou-prava-kapitaloveho-trhu-mohou-byt-tokeny-investicnimi-cennymi-papiry/>

How many Cryptocurrency Exchanges Are there? In: *CRYPTIMI* [online]. [cit. 2019-12-10]. Dostupné z: <https://www.cryptimi.com/guides/how-many-cryptocurrency-exchanges-are-there>

CHENG, Evelyn. Bitcoin debuts on the world's largest futures exchange, and prices fall slightly. In: *CNBC* [online]. 17. 12. 2017 [cit. 2020-03-14]. Dostupné z: <https://www.cnbc.com/2017/12/17/worlds-largest-futures-exchange-set-to-launch-bitcoin-futures-sunday-night.html>

Introduction of Digital Assets – HT (Huobi Token). In: *Huobi Global* [online]. [cit. 2019-12-11]. Dostupné z: <https://www.huobi.com/en-us/assetintro/#ht>

Introduction to Bitcoin: What are Bitcoin Futures? In: *CME Group*. [cit. 2020-03-14]. Dostupné z: <https://www.cmegroup.com/education/courses/introduction-to-bitcoin/what-are-bitcoin-futures.html>

Investor Alert: Watch Out for Fraudulent Digital Asset and “Crypto” Trading Websites. In: *U.S. Securities and Exchange Commission* [online]. 24. 4. 2019 [cit. 2020-05-02]. Dostupné z: https://www.sec.gov/oiea/investor-alerts-and-bulletins/ia_fraudulentdigitalasset

JAK KOUPIŤ KRYPTOMĚNY – kde provést nákup, burzy a směnárny, návod. In: *INVESTPLUS* [online]. [cit. 2019-12-10]. Dostupné z: <https://investplus.cz/investice/jak-koupit-kryptomeny-kde-provest-nakup-burzy-a-smenarny-navod/>

Jaké typy směn nabízíme? In: *simplecoin* [online]. [cit. 2019-12-11]. Dostupné z: <https://client.simplecoin.eu/post/what-types>

K obchodování s tzv. převodními tokeny. In: *Česká národní banka* [online]. 19. 11. 2018 [cit. 2019-12-15]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/export/sites/cnb/cs/casto-kladene-dotazy/.galleries/stanoviska_a_odpovedi/pdf/k_obchodovani_s_prevodnimi_tokeny.pdf

K poskytované službě WBTCB. In: *Expobank* [online]. [cit. 2020-02-17]. Dostupné z: <https://www.expobank.cz/files/informace-k-poskytovane-sluzbe-wbtcb.pdf>

Komodity. In: *Komoditní burza Praha* [online]. [cit. 2020-01-05]. Dostupné z: <http://www.kbp.cz/index.php/komodity>

KUNDRÁTOVÁ, Petra. *Diplomová práce Kryptoměny v právní praxi*. In: *Repozitář závěrečných prací* [online]. 26. 06. 2018 [cit. 2019-12-11]. Dostupné z: <https://is.cuni.cz/webapps/zzp/detail/197982>

LUKÁČ, Petr, Jan ÚŠELA a Lukáš PRCHAL. Stopy miliardového podvodu s bitcoiny vedou i do Česka. S uzavřenou burzou spolupracovaly pražské firmy. In: *ekonom.ihned.cz* [online]. 10. 08. 2017 [cit. 2020-02-17]. Dostupné z: <https://ekonom.ihned.cz/c1-65831410-stop-y-miliardoveho-podvodu-s-bitcoiny-vedou-i-do-ceska-s-uzavrenou-burzou-spolupracovaly-prazske-firmy>

Majandustegevuse seadustiku üldosa seadus. General Part of the Economic Activities Code Act. In: *Riigi Teataja* [online]. [cit. 2020-10-11]. Dostupné z: <https://www.riigiteataja.ee/akt/125032011001>

a z <https://www.riigiteataja.ee/en/eli/ee/Riigikogu/act/503042019003/consolide>

MOSKO, Matyáš. DLT, FinTech, blockchain a AI: Malta stanovuje jasná pravidla. In: *epravo.cz* [online]. 11. 12. 2018 [cit. 2020-10-25]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/dlt-fintech-blockchain-a-ai-malta-stanovuje-jasna-pravidla-108487.html>

NAKAMOTO, Satoshi. Bitcoin: A Peer-to-Peer Electronic Cash System. In: *bitcoin.org* [online]. [cit. 2020-02-29]. Dostupné z: <http://bitcoins.info/bitcoin.pdf>

Nejlepší Bitcoin směnárny a tipy na směnárny kryptoměn. In: *CryptoSvět* [online]. [cit. 2019-12-11]. Dostupné z: <https://cryptosvet.cz/nejlepsi-bitcoin-smenarna-kryptomen/>

O společnosti – Jednoduchá směnárna kryptoměn. In: *simplecoin* [online]. [cit. 2019-12-11]. Dostupné z: <https://client.simplecoin.eu/about>

Obchodování s bitcoiny. In: *Česká národní banka* [online]. 10. 02. 2014 [cit. 2019-12-15].
Dostupné z:

https://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/faq/stanoviska_a_odpovedi/pdf/obchodovani_s_bitcoiny.pdf

Official statement of Mayzus Financial Services Ltd. with regards to closure of btc-e.com exchange service. In: *MoneyPolo* [online]. 10. 08. 2017 [cit. 2020-02-17]. Dostupné z: <https://blog.moneypolo.com/en/official-statement-by-senior-management-of-mayzus-financial-services-ltd-with-regards-to-closure-of-btc-e-com-exchange-service/>

ORCUTT, Mike. Criminals laundered \$2.8 billion in 2019 using crypto exchanges, finds a new analysis. In: *MIT Technology Review* [online]. 16. 01. 2020 [cit. 2020-06-07]. Dostupné z: <https://www.technologyreview.com/2020/01/16/130843/cryptocurrency-money-laundering-exchanges/>

PCMag Encyclopedia: Cookie. In: *pcmag.com* [online]. [cit. 2020-01-25]. Dostupné z: <https://www.pcmag.com/encyclopedia/term/cookie>

PEIRCE, Hester M. How we Howey. In: *U.S. Securities and Exchange Commission* [online]. 9. 5. 2019 [cit. 2020-02-07]. Dostupné z: https://www.sec.gov/news/speech/peirce-how-we-howey-050919#_ftnref4

Peněženky pro kryptoměny, kde uchovat virtuální měny, co je TREZOR? In: *INVESTPLUS* [online]. [cit. 2020-05-08]. Dostupné z: <https://investplus.cz/investice/penezenky-pro-kryptomeny-kde-uchovat-virtualni-meny-co-je-trezor/#online-penezenky-pro-kryptomeny-burzy-a-smenarny>

PHILLIPS, Gavin. What Is a Bitcoin Tumbler? Are They Legal? In: *Blocs Decoded* [online]. 19. 12. 2019 [cit. 2020-06-07]. Dostupné z: <https://blocksdecoded.com/what-is-bitcoin-tumbler/>

Position of the European Parliament adopted at first reading on 27 March 2019 with a view to the adoption of Regulation (EU) 2019/... of the European Parliament and of the Council on European Crowdfunding Service Providers (ECSP) for Business. In: *European Parliament* [online]. [cit. 2020-08-08]. Dostupné z: https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-8-2019-0301_EN.html

Position on Distributed Ledger Technologies and Virtual Currencies In: Namibia. In: *Bank of Namibia* [online]. 2017 [cit. 2020-09-29]. Dostupné z:

<https://www.bon.com.na/CMSTemplates/Bon/Files/bon.com.na/c6/c6e59534-4bc8-4730-a091-eaffa172d2e9.pdf>

Providing professional access to crypto markets since 2011. In: *Bitstamp* [online]. [cit. 2019-12-11]. Dostupné z: <https://www.bitstamp.net/pro/>

Rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise seadus. Money Laundering and Terrorist Financing Prevention Act. In: *Riigi Teataja* [online]. [cit. 2020-10-10]. Dostupné z: <https://www.riigiteataja.ee/akt/117112017002>
a z <https://www.riigiteataja.ee/en/eli/ee/517112017003/consolide/current>

Rahapesu andmebüroo. In: *Politsei- ja Piirivalveamet* [online]. [cit. 2020-10-10]. Dostupné z: <https://www.politsei.ee/et/rahapesu-andmebueroo>

ReFork. In: *CoinMarketCap* [online]. [cit. 2021-02-02]. Dostupné z: <https://coinmarketcap.com/currencies/refork/>

Regulace investičních fondů a tzv. initial coin offerings (ICOs). In: *Česká národní banka* [online]. [cit. 2020-08-28]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/export/sites/cnb/cs/casto-kladene-dotazy/.galleries/stanoviska_a_odpovedi/pdf/regulace_investicnich_fondu.pdf

Sdělení Ministerstva financí k účtování a vykazování digitálních měn. In: *Ministerstvo financí České republiky* [online]. 15. 5. 2018 [cit. 2020-12-06]. Dostupné z: https://www.mfcr.cz/assets/cs/media/Ucetnictvi_2018_Sdeleni-MF-k-uctovani-a-vykazovani-digitalnich-men.pdf

SEDGWICK, Kai. The Number of Cryptocurrency Exchanges Has Exploded. In: *news.bitcoin.com* [online]. 11. 04. 2018 [cit. 2019-12-10]. Dostupné z: <https://news.bitcoin.com/the-number-of-cryptocurrency-exchanges-has-exploded/>

Správa majetku srovnatelná s obhospodařováním (§ 15 ZISIF). In: *Česká národní banka* [online]. 25. 11. 2014 [cit. 2020-08-16]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/export/sites/cnb/cs/casto-kladene-dotazy/.galleries/stanoviska_a_odpovedi/pdf/sprava_majetku_srovnatelna_s_obhospodarovanim_par_15_zisif.pdf

STROUKAL, Dominik. Komentář: Neposlouchejme centrální banky a udělejme z Česka kryptoměnové Švýcarsko. In: *Forbes* [online]. 14. 01. 2021 [cit. 2021-01-17]. Dostupné z: <https://forbes.cz/komentar-neposlouchejme-centralni-banky-a-udelejme-z-ceska-kryptomenove-svycarsko/>

THAKE, Max. What is DAG Distributed Ledger Technology? In: *Medium* [online]. 09. 11. 2018 [cit. 2020-10-25]. Dostupné z: <https://maxthake.medium.com/what-is-dag-distributed-ledger-technology-8b182a858e19>

The Rise & Fall (And Rise & Fall) Of The Top 10 Cryptocurrencies From 2014-2018. In: *Merchant Machine* [online]. 17. 1. 2018 [cit. 2019-12-12]. Dostupné z: <https://merchantmachine.co.uk/cryptocurrencies/>

The rise and fall of Initial Coin Offerings. In: *Inwara* [online]. [cit. 2020-02-01]. Dostupné z: <https://www.inwara.com/report/security-token-offerings>

Token Classes Explained: Coin vs. Utility Token vs. Security Token. In: *Invaio* [online]. [cit. 2020-02-01]. Dostupné z: <https://invaio.org/token-classes-explained-coin-vs-utility-token-vs-security-token/>

TULÁČEK, Michal. Úvod do daňového práva AVR Současné daňové předpisy. In: *SlidePlayer* [online]. 12. 10. 2017 [cit. 2021-01-20] Dostupné z: <https://slideplayer.cz/slide/16661561/>

Upbit Is the Seventh Major Crypto Exchange Hack of 2019. In: *coindesk* [online]. 02. 12. 2019 [cit. 2020-01-18]. Dostupné z: <https://www.coindesk.com/upbit-is-the-sixth-major-crypto-exchange-hack-of-2019>

US Based First “Crypto Bank” Avanti To Launch In 2021. In: *CRYPTOTICKER* [online]. 03. 03. 2020 [cit. 2020-05-16]. Dostupné z: <https://cryptoticker.io/en/crypto-bank-avanti/>

VAITKUNE, Simona. The Most Comprehensive Cryptocurrency Wallet Guide. In: *Medium* [online]. 20. 11. 2017 [cit. 2020-05-08]. Dostupné z: <https://medium.com/@fastinvest/the-most-comprehensive-cryptocurrency-wallet-guide-5e820a26ed44>

Veřejná konzultace - Blockchain, virtuální měny a aktiva (využití technologie blockchain k evidenci cenných papírů). In: *Ministerstvo financí České republiky* [online]. 30. 11. 2018 [cit. 2020-10-25]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/soukromy-sektor/kapitalovy-trh/cenne-papiry/2018/verejna-konzultace-blockchain-virtualni-33613>

Víkendový Bulletin: Security tokeny jako nástupce ICO a bezpečné formy investování. In: *kryptoportal.cz* [online]. 20. 01. 2019 [cit. 2020-02-01]. Dostupné z: <https://kryptoportal.cz/vikendovy-%E0%B8%BFulletin-security-tokeny-jako-nastupce-ico-a-bezpecne-formy-investovani/>

Všeobecné informácie. In: *FAÚ* [online]. [cit. 2020-10-18]. Dostupné z: <https://www.financnianalytickyyurad.cz/uredni-deska/vseobecne-informace.html>

What Are Cookies? Computer Cookies Explained. In: *whatarecookies.com* [online]. [cit. 2020-01-25]. Dostupné z: <http://www.whatarecookies.com/>

What currencies does Changelly accept? In: *changelly* [online]. [cit. 2019-12-11]. Dostupné z: <https://changelly.com/faq#what-currencies-does-changelly-accept?>

What Is A Security Token Offering (STO)? In: *cryptonews* [online]. [cit. 2020-02-07]. Dostupné z: <https://cryptonews.com/guides/what-is-a-security-token-offering-sto.htm>

What Is an ICO (Initial Coin Offering)? In: *Binance Academy* [online]. [cit. 2020-02-01]. Dostupné z: <https://www.binance.vision/economics/what-is-an-ico>

What Is An Initial Exchange Offering (IEO)? In: *cryptonews* [online]. [cit. 2020-02-16]. Dostupné z: <https://cryptonews.com/guides/what-is-an-initial-exchange-offering.htm>

What is Pre-IEO sale event? In: *Kryptono Exchange* [online]. [cit. 2020-02-29]. Dostupné z: <https://kryptono.zendesk.com/hc/en-us/articles/360012885592-25-What-is-Pre-IEO-sale-event->

What is the difference between utility, security and payment tokens? In: *Planet Compliance* [online]. 04. 09. 2019 [cit. 2020-02-01]. Dostupné z: <https://www.planetcompliance.com/2019/09/04/what-is-the-difference-between-utility-security-and-payment-tokens/>

Who sells and who buys digital currencies at bitstamp? In: *Bitstamp* [online]. [cit. 2019-12-11]. Dostupné z: <https://www.bitstamp.net/faq/who-sells-and-who-buys-digital-currencies-at-bitstamp/>

ZAMORANO, Victor. Diferencias básicas entre blockchain y DLT. In: *MundoOffshore.net* [online]. 15. 05. 2018 [cit. 2020-10-25]. Dostupné z: <http://www.blockchainservices.es/formacion/diferencias-basicas-entre-blockchain-y-dlt/>

Zákon č. 213/2018 Z. z., o dani z poistenia a o zmene a doplnení niektorých zákonov. In: *SLOV-LEX* [online]. [cit. 2020-09-29] Dostupné z: <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2018/213/>

ŽUROVEC, Michal. Přehled nejdůležitějších změn v gesci Ministerstva financí pro rok 2021. In: *Ministerstvo financí České republiky* [online]. 31. 12. 2020 [cit. 2021-01-20]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/aktualne/tiskove-zpravy/2020/prehled-nejdulezitejsich-zmen-v-gesci-mi-40144>

3. Seznam použitých právních předpisů

Financial Services Act 2019 (Gibraltar)

Majandustegevuse seadustiku üldosa seadus, RT I, 25.03.2011, 1 (Estonská republika)

Nařízení Komise (ES) č. 809/2004 ze dne 29. dubna 2004, kterým se provádí směrnice Evropského parlamentu a Rady 2003/71/ES, pokud jde o údaje obsažené v prospektech, úpravu prospektů, uvádění údajů ve formě odkazu, zveřejňování prospektů a šíření inzerátů

Nařízení Komise (ES) č. 1287/2006 ze dne 10. srpna 2006, kterým se provádí směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/39/ES, pokud jde o evidenční povinnosti investičních podniků, hlášení obchodů, transparentnost trhu, přijímání finančních nástrojů k obchodování a o vymezení pojmů pro účely zmíněné směrnice

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 600/2014 ze dne 15. května 2014 o trzích finančních nástrojů a o změně nařízení (EU) č. 648/2012

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/2365 ze dne 25. listopadu 2015 o transparentnosti obchodů zajišťujících financování a opětovného použití a o změně nařízení (EU) č. 648/2012

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2017/1129 ze dne 14. června 2017 o prospektu, který má být uveřejněn při veřejné nabídce nebo přijetí cenných papírů k obchodování na regulovaném trhu, a o zrušení směrnice 2003/71/ES

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 924/2009 ze dne 16. září 2009 o přeshraničních platbách ve Společenství a zrušení nařízení (ES) č. 2560/2001

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/751 ze dne 29. dubna 2015 o mezibankovních poplatcích za karetní platební transakce

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/847 ze dne 20. května 2015 o informacích doprovázejících převody peněžních prostředků a o zrušení nařízení (ES) č. 1781/2006

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/679 ze dne 27. dubna 2016 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů a o zrušení směrnice 95/46/ES

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2020/1503 ze dne 7. října 2020 o evropských poskytovatelích služeb skupinového financování pro podniky a o změně nařízení (EU) 2017/1129 a směrnice (EU) 2019/1937

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/1156 ze dne 20. června 2019 o usnadnění přeshraniční distribuce fondů kolektivního investování a o změně nařízení (EU) č. 345/2013, (EU) č. 346/2013 a (EU) č. 1286/2014

Nařízení vlády č. 243/2013 Sb., o investování investičních fondů a o technikách k jejich obhospodařování

Nařízení vlády č. 278/2008 Sb., o obsahových náplních jednotlivých živností

Rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise seadus, RT I, 17.11.2017, 2 (Estonská republika)

Securities Act of 1933 (Spojené státy americké)

Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/849 ze dne 20. května 2015 o předcházení využívání finančního systému k praní peněz nebo financování terorismu, o změně nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 648/2012 a o zrušení směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/60/ES a směrnice Komise 2006/70/ES

Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/713 ze dne 17. dubna 2019 o potírání podvodů v oblasti bezhotovostních platebních prostředků a jejich padělání a o nahrazení rámcového rozhodnutí Rady 2001/413/SVV

Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/843 ze dne 30. května 2018, kterou se mění směrnice (EU) 2015/849 o předcházení využívání finančního systému k praní peněz nebo financování terorismu a směrnice 2009/138/ES a 2013/36/EU

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/65/EU ze dne 15. května 2014 o trzích finančních nástrojů a o změně směrnic 2002/92/ES a 2011/61/EU, ve znění nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 909/2014 a směrnice Evropského parlamentu a Rady 2016/1034

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 97/9/ES ze dne 3. března 1997 o systémech pro odškodnění investorů

Směrnice Komise 2006/73/ES ze dne 10. srpna 2006, kterou se provádí směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/39/ES, pokud jde o organizační požadavky a provozní podmínky investičních podniků a o vymezení pojmů pro účely zmíněné směrnice

Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/2366 ze dne 25. listopadu 2015 o platebních službách na vnitřním trhu, kterou se mění směrnice 2002/65/ES, 2009/110/ES a 2013/36/EU a nařízení (EU) č. 1093/2010 a zrušuje směrnice 2007/64/ES

Směrnice Rady 2011/96/EU ze dne 30. listopadu 2011 o společném systému zdanění mateřských a dceřiných společností z různých členských států

Směrnice Rady (EU) 2016/1164 ze dne 12. července 2016, kterou se stanoví pravidla proti praktikám vyhýbání se daňovým povinnostem, které mají přímý vliv na fungování vnitřního trhu

Směrnice Rady 2006/112/ES ze dne 28. listopadu 2006 o společném systému daně z přidané hodnoty

Směrnice Rady 2006/79/ES ze dne 5. října 2006 o osvobození zboží dováženého v drobných zásilkách neobchodní povahy ze třetích zemí od daní

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2006/123/ES ze dne 12. prosince 2006 o službách na vnitřním trhu

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2002/58/ES ze dne 12. července 2002 o zpracování osobních údajů a ochraně soukromí v odvětví elektronických komunikací (směrnice o soukromí a elektronických komunikacích)

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/65/ES ze dne 13. července 2009 o koordinaci právních a správních předpisů týkajících se subjektů kolektivního investování do převoditelných cenných papírů

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/61/EU ze dne 8. června 2011 o správcích alternativních investičních fondů a o změně směrnic 2003/41/ES a 2009/65/ES a nařízení (ES) č. 1060/2009 a (EU) č. 1095/2010

Vyhláška č. 1/2018 Sb., o žádostech a oznámeních k výkonu činnosti podle zákona o platebním styku

Vyhláška č. 150/2019 Sb., o hlášení bezpečnostních a provozních rizik v oblasti platebního styku

Vyhláška č. 308/2017 Sb., o podrobnější úpravě některých pravidel při poskytování investičních služeb

Vyhláška č. 309/2017 Sb., o žádostech a oznámení podle zákona o podnikání na kapitálovém trhu

Vyhláška č. 500/2002 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o účetnictví

Vyhláška České národní banky č. 67/2018 Sb., o některých požadavcích na systém vnitřních zásad, postupů a kontrolních opatření proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu

Vyhláška ministerstva financí České republiky č. 146/1993 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona České národní rady č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů

Vyhláška ministerstva financí České republiky č. 146/1993 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona České národní rady č. 44/1993 Sb., o uplatnění nároku na odpočet daně z obratu a dovozní daně u zásob materiálu a zboží při přechodu na systém daně z přidané hodnoty

Zákon č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů

Zákon č. 110/2019 Sb., o zpracování osobních údajů

Zákon č. 127/2005 Sb., o elektronických komunikacích

Zákon č. 136/2011 Sb., o oběhu bankovek a mincí

Zákon č. 15/1998 Sb., o dohledu v oblasti kapitálového trhu

Zákon č. 151/1997 Sb., o oceňování majetku

Zákon č. 189/2004 Sb., o kolektivním investování

Zákon č. 190/2004 Sb., o dluhopisech

Zákon č. 21/1992 Sb., o bankách

Zákon č. 213/2018 Z. z. o dani z poistenia a o zmene a doplnení niektorých zákonov (Slovenská republika)

Zákon č. 229/1992 Sb., o komoditních burzách

Zákon č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty

Zákon č. 240/2013 Sb., o investičních společnostech a investičních fondech

Zákon č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu

Zákon č. 256/2004 Sb., o podnikání na kapitálovém trhu

Zákon č. 277/2009 Sb., o pojišťovnictví

Zákon č. 277/2013 Sb., o směnářské činnosti

Zákon č. 280/2009 Sb., daňový řád

Zákon č. 370/2017 Sb., o platebním styku

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

Zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání

Zákon č. 527/2020 Sb., kterým se mění zákon č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony, zákony související s přijetím zákona o evidenci skutečných majitelů a zákon č. 186/2016 Sb., o hazardních hrách, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 540/2020 Sb., kterým se mění zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony v souvislosti s paušální daní

Zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví

Zákon č. 570/1991 Sb., o živnostenských úřadech

Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmu

Zákon č. 609/2020 Sb., kterým se mění některé zákony v oblasti daní a některé další zákony

Zákon č. 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele

Zákon č. 634/2004 Sb., o správních poplatcích

Zákon č. 80/2019 Sb., kterým se mění některé zákony v oblasti daní a některé další zákony

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

Zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních korporacích

4. Seznam použité judikatury

Rozsudek Evropského soudního dvora ze dne 5. února 1963 ve věci 26/62, N.V. Algemene Transport-en Expeditie Onderneming van Gend & Loos v. Nederlandse administratie der belastingen

Rozsudek Evropského soudního dvora ze dne 10. prosince 1968 ve věci 7/68, European Commission v. Italy

Rozsudek Evropského soudního dvora ze dne 30. dubna 1974 ve věci 155/73, Giuseppe Sacchi

Rozsudek Soudního dvora EU ze dne 1. října 2019 ve věci C-673/17, Verbraucherzentrale Bundesverband eV v. Planet49 GmbH

Rozsudek Soudního dvora EU ze dne 22. října 2015 ve věci C-264/14, Skatteverket v. David Hedqvist

Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 31. 12. 2013, č. j. 6 Ca 154/2009-46

Právní aspekty kryptoměnových burz a směnáren

Abstrakt

Tato rigorózní práce se zabývá právními aspekty kryptoměnových burz a směnáren. Cílem této rigorózní práce je zanalyzovat právní postavení kryptoměnových burz a směnáren, resp. jejich provozovatelů, a to z hlediska platného českého a evropského práva, stejným způsobem zanalyzovat také Initial Exchange Offering, navrhnout případné změny právní úpravy a poskytnout komparativní náhled na právní postavení kryptoměnových burz a směnáren ve vybraných státech světa.

V první části práce jsou nejprve stručně představeny kryptoměny a je zde rovněž popsána jejich právní povaha. Dále jsou v této části popsány kryptoměnové burzy a směnárny i odlišnosti mezi nimi, stejně jako rozdíl mezi kryptoměnovou burzou či směnárnou a jejím provozovatelem.

Ve druhé části jsou analyzovány předpisy českého a evropského práva ve vztahu ke kryptoměnovým burzám a směnárnám. Jako první jsou rozebrány různé oblasti finančního práva, a to konkrétně směnářská a burzovní činnost, podnikání na kapitálovém trhu, platební styk a právo daňové. Mimo obor finančního práva jsou dále analyzovány oblasti boje proti praní špinavých peněz, živnostenského podnikání a ochrany osobních údajů, včetně tzv. cookies. Druhá část je uzavřena návrhem změn české právní úpravy de lege ferenda.

Třetí část se zaměřuje na Initial Exchange Offering. K tomu jsou nejprve popsány Initial Coin Offering, Security Token Offering a Initial Exchange Offering, a to včetně rozdílů mezi nimi. Poté je Initial Exchange Offering rozebráno z právního hlediska, a to zejména optikou předpisů upravujících veřejnou nabídku investičních cenných papírů a kolektivní investování.

Ve čtvrté části práce jsou popsány tři různé regulatorní přístupy ke kryptoměnovým burzám a směnárnám. Poté je analyzována gibraltarská a estonská právní úprava vztahující se ke vzniku kryptoměnových burz a směnáren, konkrétně k tomu, jaké povolení musí k jejich provozu získat jejich provozovatelé. Zároveň je u obou z nich provedena komparace s naší právní úpravou.

Klíčová slova: kryptoměna, burza, směnárna

The Legal Aspects of Cryptocurrency Trading Platforms and Exchanges

Abstract

This rigorous thesis discusses the legal aspects of cryptocurrency trading platforms and exchanges. The aim of this rigorous thesis is to analyse the legal status of cryptocurrency trading platforms and exchanges, or rather their operators, in terms of applicable Czech and European law, and in the same way analyse the Initial Exchange Offering, propose possible changes in legislation and provide a comparative view of the legal status of cryptocurrency trading platforms and exchanges in selected countries.

The first part of the thesis briefly introduces cryptocurrencies and describes their legal nature. Furthermore, this section describes cryptocurrency trading platforms and exchanges and the variances between them, as well as the difference between a cryptocurrency trading platform or an exchange and its operator.

The second part analyses the Czech and European legislation relating to cryptocurrency trading platforms and exchanges. First, various areas of financial law are discussed, namely currency exchange and stock exchange activities, capital markets business, payments, and tax law. In addition to the field of financial law, the areas of anti-money laundering, trade licensing and personal data protection, including so-called cookies, are further analysed. The second part is concluded with a proposal for changes to the Czech legislation *de lege ferenda*.

The third part focuses on Initial Exchange Offering. For this purpose, the Initial Coin Offering, the Security Token Offering, and the Initial Exchange Offering are described, including the differences between them. Then, the Initial Exchange Offering is analysed from a legal point of view, specifically in the light of legislation governing the public offering of transferable securities and collective investment.

The fourth part of this thesis describes three different regulatory approaches to cryptocurrency trading platforms and exchanges. The Gibraltar and Estonian legislation relating to the creation of cryptocurrency trading platforms and exchanges is then analysed, specifically as to what permits their operators must obtain to operate them. Both of them are further compared with the Czech legislation.

Keywords: cryptocurrency, trading platform, exchange